

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Tomáš Kalenský

**VARIACE DLE SMLUVNÍCH PODMÍNEK FIDIC
A JEJICH APLIKOVATELNOST
V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU**

VARIATIONS UNDER FIDIC CONTRACTUAL CONDITIONS
AND THEIR APPLICABILITY IN THE CZECH LEGAL ORDER

Rigorózní práce

Tematický okruh: Obchodní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20.12.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 203 351 znaků včetně mezer.

Mgr. Tomáš Kalenský

V Praze dne 20.12.2018

Poděkování

Dovoluji si touto cestou poděkovat své přítelkyni a celé své rodině, neboť právě oni mi byli v průběhu celého magisterského studia i při přípravě této rigorózní práce vždy velkou oporou.

Stejně tak děkuji panu JUDr. Lukáši Klee, Ph.D., LL.M., MBA za to, že právě on mě přivedl k problematice smluvních podmínek FIDIC, díky čemuž jsem se jejich aplikaci ve stavební praxi začal věnovat také ve svém profesním životě.

Obsah

Úvod.....	1
1 Obecně k pojmu variace	5
1.1 Variace dle Red Book.....	5
1.2 Variace dle Yellow Book.....	9
1.3 Variace dle Green Book.....	11
1.4 Důvody pro variace.....	12
2 Způsoby iniciace a realizace variací	14
2.1 Pokyn správce stavby.....	14
2.2 Vlastní návrh zhotovitele	17
2.3 Požadavek správce stavby na předložení návrhu variace	19
3 Prodloužení doby pro dokončení v důsledku variací.....	22
3.1 Obecně k pojmu claim	22
3.2 Druhy claimů	26
3.3 Proces administrace claimu	29
4 Vztah variací a dalších institutů Red Book.....	33
5 Variace v kontextu soukromého práva	36
5.1 Variace jako změna závazku ze smlouvy	37
5.2 Povaha variací dle způsobu jejich iniciace a schválení	40
5.2.1 Konsensuální variace.....	41
5.2.2 Direktivní variace	42
5.3 Komparace variací s právní úpravou smlouvy o dílo	46
6 Variace v kontextu práva veřejných zakázek.....	50
6.1 Změny závazků ze smluv ve veřejných zakázkách	51
6.2 Změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci.....	54
6.2.1 Vyhrazené změny závazků	55
6.2.2 Opční právo zadávané v jednacím řízení bez uveřejnění	57
6.3 Změny závazků umožněné ex lege	60
6.3.1 Změny de minimis.....	67
6.3.2 Nezbytné dodatečné stavební práce.....	69

6.3.3	Nepředvídané změny	72
6.3.4	Záměna položek v soupisu prací	75
6.3.5	Ostatní nepodstatné změny posuzované ad hoc	77
6.4	Uveřejňování změn závazků ze smluv.....	79
6.4.1	Obecně k uveřejňovacím povinnostem zadavatelů	79
6.4.2	Změny závazků ze smluv a jejich uveřejňování.....	83
6.5	Přípustnost variací dle práva veřejných zakázek	85
7	Modifikace smluvní úpravy variací v české aplikační praxi.....	91
7.1	Variace ve zvláštních podmínkách ŘSD	91
7.2	Variace ve zvláštních podmínkách SŽDC	96
7.3	Variace ve zvláštních podmínkách ŘVC	97
	Závěr	100
	Seznam zkratk.....	103
	Seznam použitých zdrojů.....	106
	Abstrakt.....	114
	Klíčová slova	115
	Abstract	116
	Keywords.....	117

Úvod

Variace dle smluvních podmínek FIDIC, které v současné době patří mezi nejvyužívanější smluvní standardy v oboru stavebnictví, lze označit za specifický smluvní institut *sui generis*, který umožňuje smluvním stranám flexibilně reagovat na okolnosti a skutečnosti, které při uzavírání smlouvy nepředvídaly či nemohly předvídat. Prostřednictvím variací lze totiž v omezené míře za předem smlouvou stanovených podmínek měnit předmět díla, přičemž tato pravomoc je smluvními podmínkami FIDIC svěřena objednateli, respektive správci stavby coby jeho oprávněnému zástupci. Jelikož je prakticky nemožné realizovat rozsáhlé výstavbové projekty bez jakýchkoli změn předmětu díla, jsou variace velice praktickým řešením, které často umožňuje smluvním stranám zamýšlený stavební projekt dovést do zdárného konce.

Organizace FIDIC (celým názvem *Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils*) v rámci své činnosti vydává několik druhů smluvních podmínek (vzorových knih), které se do určité míry liší svým účelem a zamýšleným použitím pro různé typy výstavbových projektů. V České republice jsou v současné době v praxi využívány vzorové knihy Red Book, Yellow Book a Green Book, veškeré ve verzi z roku 1999 (první vydání). S ohledem na povahu rigorózní práce očekávám čtenáře znalého této problematice, nebudu se proto podrobněji zabývat obecným popisem jednotlivých vzorových knih a smluvními procesy jimi založenými. Výklad bude účelově věnován právě variacím a aspektům s nimi souvisejícím.

S ohledem na skutečnost, že se z výše jmenovaných vzorových knih v České republice i ve světě nejfrekventovaněji užívá Red Book, bude tato práce, nebude-li dále výslovně stanoveno jinak, vycházet ze smluvní úpravy variací zakotvené v této vzorové knize. Nelze však opomenout, že organizace FIDIC publikovala v roce 2017 druhé vydání této vzorové knihy. V rámci této práce ale bude s ohledem na její potenciální přínos do praxe pracováno s verzí Red Book z roku 1999, neboť aktualizovaná verze těchto smluvních podmínek není doposud v České republice užívána.

Hlavním cílem této práce by měla být komplexní analýza variací dle smluvních podmínek FIDIC (s důrazem na jejich úpravu v Red Book) a jejich zasazení do kontextu národní legislativy. Variace jakožto institut pocházející z právního systému *common law* totiž pochopitelně mohou narážet na limity českého právního řádu, který se naopak řadí mezi kontinentální právní systémy. V první řadě bude proto nezbytné obecně popsat a definovat institut variací, z čehož by měly vyplynout jednotlivé problematické aspekty, které by mohly být v kolizi s limity národní legislativy. Tyto budou následně podrobněji zkoumány v kontextu příslušných zákonných ustanovení, se kterými by potenciálně mohly kolidovat. Na základě provedené analýzy by mělo být spolehlivě zjištěno, zda jsou variace dle smluvních podmínek FIDIC aplikovatelné v České republice nejen z pohledu soukromoprávní úpravy, ale také z hlediska práva veřejných zakázek, jelikož variace jsou užívány v českém právním prostředí zejména při smluvních vztazích regulovaných zakázkovým právem.

Práce bude zároveň zohledňovat praktické aspekty užívání smluvních podmínek FIDIC v České republice, a ta by tak neměla být pouze teoretickým pojednáním o institutu variací. Předmětnou problematiku totiž není vhodné posuzovat izolovaně bez zohlednění přístupu subjektů aplikujících smluvní podmínky FIDIC v českém právním prostředí. Závěry této práce by proto měly být relevantní také pro státní organizace zajišťující výstavbu rozsáhlých dopravních staveb v České republice, neboť ty jsou v národní jurisdikci nejčastějšími uživateli smluvních podmínek FIDIC, a na druhé straně pochopitelně rovněž pro zhotovitele těchto staveb.

V úvodu práce bude obecně popsán institut variací s přihlédnutím ke specifikům jednotlivých vzorových knih. V návaznosti na to budou podrobně popsány tři základní způsoby iniciace variací a společně s tím i postup jejich administrace a schvalování. Následně budou rozebrány další instituty smluvních podmínek FIDIC související s variacemi, přičemž hlavní důraz bude kladen na prodlužování doby pro dokončení v důsledku variací, které je realizováno prostřednictvím claimů, jež lze označit za další smluvní institut *sui generis* zakotvený ve smluvních podmínkách FIDIC.

Další část této práce bude věnována variacím v kontextu české soukromoprávní úpravy. Podrobně bude analyzována problematika změn smluv a změn závazků ze smluv, která je pro posouzení aplikovatelnosti variací v limitech nastavených občanským právem zcela klíčová. Dále nebudou opomenuty ani další problematické aspekty související zejména s nařizováním variací ze strany objednatele a dostatečný prostor bude věnován také specifikům právní úpravy smlouvy o dílo, která by mohla souviset s institutem variací.

V následující části se bude moci čtenář seznámit s podrobnou analýzou variací s ohledem na specifika národní i evropské právní úpravy stanovené právem veřejných zakázek. Hlavní důraz bude kladen na změny závazků ze smluv na veřejnou zakázku, přičemž bude určeno, jaké změny závazku jsou dovolené a které nikoliv. V rámci dovolených změn budou také podrobně rozlišeny změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci a změny umožněné zadavateli *ex lege*. Nebudou opomenuty ani zákonné uveřejňovací povinnosti zadavatelů související právě s dovolenými změnami závazků. Celá část bude uzavřena zasazením variací do kontextu výše uvedeného, přičemž bude konstatováno, zda a za jakých podmínek jsou variace realizovatelné v limitech nastavených právem veřejných zakázek.

V závěru se budu zabývat modifikací smluvní úpravy variací ze strany těchto organizací, které smluvní podmínky FIDIC v České republice nejčastěji aplikují. V rámci toho budou rozebrány nejen přímé úpravy vzorových knih ze strany těchto subjektů, ale také jejich interní předpisy, které problematiku administrace variací a dalších změn závazků upravují ve větší podrobnosti.

Závěrem je třeba podotknout, že tato práce zčásti vychází z diplomové práce autora,¹ kterou je inspirována zejména část týkající se obecného rozboru variací a jejich přípustnosti z pohledu soukromého práva. Převzaté pasáže, které tvoří minoritní část této práce, byly v některých částech oproti původnímu znění opětovně zevrubněji analyzovány či doplněny o nové praktické poznatky i legislativní novinky.

---

¹ KALENSKÝ, Tomáš. *Variace a úpravy dle smluvních podmínek FIDIC*. Praha, 2018. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova. Právnická fakulta. 08.01.2018. Vedoucí práce Lukáš KLEE.

Společně s analýzou dalších problematických aspektů souvisejících s institutem variací (zejména jejich zasazení do kontextu práva veřejných zakázek) by tato práce měla posloužit jako ucelené pojednání o variacích dle smluvních podmínek FIDIC a jejich potenciální aplikovatelnosti v českém právním prostředí.

1 Obecně k pojmu variace

1.1 Variace dle Red Book

Red Book definuje variace jako *jakoukoli změnu Díla nařízenou nebo schválenou jako Variace podle Článku 13 [Variace a úpravy].*²

Dle výše uvedené definice, která je na první pohled do určité míry tautologická, je zřejmé, že variací může být měněno pouze dílo, přičemž dílem se dle Red Book rozumí stavba (tj. *trvale zabudované dílo, které má zhotovitel provést podle smlouvy*) a dočasné dílo (tj. *všechna dočasná díla jakéhokoli druhu {jiná než vybavení zhotovitele} potřebná na staveništi k provedení a dokončení stavby a odstranění všech vad*).³ Z opačného úhlu pohledu pak zhotovitel nesmí nijak pozměnit nebo modifikovat stavbu, dokud mu správce stavby neudělí pokyn k variaci nebo jím navrženou variaci neschválí.⁴

Rozsah variací je určitým způsobem omezen, neboť dle Red Book může každá variace zahrnovat pouze:⁵

- změny v množství jakékoli položky práce obsažené ve smlouvě,⁶
- změny v kvalitě a jiných vlastnostech jakékoli položky prací,
- změny ve výškách, rozmístění anebo rozměrech jakékoli části díla,
- vypuštění jakékoli práce, pokud nemá být vykonána někým jiným,
- jakoukoli dodatečnou práci, technologické zařízení, materiály nebo služby nezbytné pro stavbu včetně jakýchkoli s tím spojených přejímacích zkoušek, vrtů a jiných zkušebních a průzkumných prací, nebo

---

² Viz pod-čl. 1.1.6.9 Red Book.

³ Viz pod-čl. 1.1.5.8 ve spoj. s pod-čl. 1.1.5.4 ve spoj. s pod-čl. 1.1.5.7 Red Book.

⁴ Viz pod-čl. 13.1 Red Book.

⁵ Tamtéž.

⁶ Takové změny však nejsou nutně variací, neboť k takovýmto změnám může docházet například i v důsledku měření skutečně provedených prací.

- změny v posloupnosti a načasování provádění díla.⁷

Variace však i dle výše uvedeného vymezení jejich rozsahu nejsou a nemohou být změnou samotné smlouvy o dílo. Správce stavby totiž není oprávněn smlouvu o dílo jakýmkoliv způsobem měnit. To ostatně vyplývá jak z charakteru tohoto institutu samotného, kdy se nejedná o přímou smluvní stranu smlouvy o dílo, tak také výslovně z Red Book, dle které platí, že správce stavby nemá žádnou pravomoc měnit smlouvu.⁸ Této problematice zejména v kontextu českého právního řádu se však budu věnovat podrobněji níže především v podkapitole 5.1 této práce.

Subjektem, který dle Red Book variace nařizuje a schvaluje, je správce stavby. Ten je současně oprávněn kdykoli vydat zhotoviteli pokyny a dodatečné nebo modifikované výkresy nutné pro provedení díla a odstranění všech vad, přičemž v Red Book je výslovně uvedeno, že pokud takovýto pokyn představuje variaci, postupuje se v takovém případě dle ustanovení smluvních podmínek upravujících variace.⁹

Správce stavby je oprávněn variace iniciovat kdykoli před vydáním tzv. *potvrzení o převzetí díla*, což je dokument, který zpravidla vydává správce stavby zhotoviteli jako potvrzení o dokončení díla či jeho příslušné sekce. Správce stavby tak fakticky nemá možnost iniciovat variace po převzetí díla objednatelem, respektive právě po vydání potvrzení o převzetí díla.¹⁰ Nelze tak proto uvažovat například o udělení pokynu zakládajícím variaci, jenž by se nějakým způsobem mohl týkat odstraňování vad díla v záruční době. Ačkoliv je vhodné zmínit, že v jiných případech správce stavby svoji činnost vykonává i po převzetí díla objednatelem, když například po uplynutí všech záručních dob vztahujících se k dílu vydává zhotoviteli

---

⁷ Prostřednictvím této pravomoci však správce stavby není oprávněn zasahovat do doby pro dokončení díla, což znamená, že správce stavby nemůže variací například zkrátit dobu pro dokončení. K tomu viz JEREMY, Glover, HUGHES, Simon, THOMAS, Christopher. *Understanding the new FIDIC Red Book: a clause by clause commentary*. London: Sweet & Maxwell, 2006. ISBN 0421915900. s. 264.

⁸ Viz pod-čl. 3.1 Red Book.

⁹ Viz pod-čl. 3.3 Red Book.

¹⁰ JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. *FIDIC a guide for practitioners*. Heidelberg: Springer, 2009. ISBN 9783642021008. s. 268.

tzv. *potvrzení o splnění smlouvy*, které osvědčuje faktickou akceptaci díla jako celku ze strany objednatele.¹¹

V praxi je relativně častým jevem smluvní omezení výše uvedené pravomoci správce stavby týkající se nařizování či schvalování variací ze strany objednatele. Omezení kompetencí správce stavby spočívá zpravidla v tom, že pro nařízení či schválení některé variace si musí správce stavby zajistit předchozí souhlas objednatele. S tímto se ostatně můžeme pravidelně setkávat i v českém prostředí, kdy příkladem lze jmenovat zvláštní podmínky ŘSD pro Red Book, dle kterých má správce stavby povinnost zajistit si předchozí souhlas objednatele v případě, kdy by měl v úmyslu schválit variaci navrhovanou zhotovitelem, která by měla vliv na přijatou smluvní částku.¹² Zhotovitel je však v tomto ohledu určitým způsobem chráněn, protože pokud správce stavby vykonává některou ze svých pravomocí, ke které bylo požadováno přednostní schválení objednatelem, platí, že tento souhlas objednatel poskytl. Zhotovitel tak nemusí zjišťovat, zda k udělení souhlasu ze strany objednatele skutečně došlo či nikoliv.¹³

L. Klee poukazuje na to, že výše uvedené omezení kompetencí správce stavby může být v praxi velice problematické. Pokud má objednatel iniciativu správce stavby takovýmto způsobem výrazněji kontrolovat a schvalovat jeho rozhodnutí předem, měl by mít k dispozici dostatečné množství kvalitních a kompetentních lidských zdrojů. V opačném případě může docházet k prodlení na straně správce stavby, potažmo objednatele, což může v závěru vést k prodloužení celé výstavby a v návaznosti na to ke claimům na prodloužení doby pro dokončení a claimům na dodatečnou platbu, ke kterým je v takovém případě zhotovitel oprávněn. V této věci pak L. Klee uzavírá s tím, že správce stavby, který nemá možnost řádně vykonávat

---

¹¹ Viz pod-čl. 1.1.3.8 ve spoj. s pod-čl. 11.9 Red Book.

¹² Viz pod-čl. 3.1 Zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book.

¹³ Viz pod-čl. 3.1 Red Book.

svou funkci v důsledku omezení ze strany objednatele, je velkým nebezpečím celého výstavbového projektu.¹⁴

Iniciátorem variace ovšem nemusí být výhradně správce stavby, ale v určitých případech také zhotovitel. Variace je totiž možné iniciovat třemi způsoby:¹⁵

- a) pokynem k variaci učiněným správcem stavby bez předchozí dohody se zhotovitelem,
- b) vlastním návrhem zhotovitele, který může být správcem stavby následně schválen jako variace, a
- c) požadavkem správce stavby na předložení návrhu variace zhotovitelem.

Správcem stavby nařízená či odsouhlasená variace pak musí být oceněna dle předem stanoveného mechanismu měření a oceňování v Red Book,¹⁶ případně musí správce stavby udělit jiný pokyn nebo schválit jiný postup, podle kterého bude určeno, jak bude konkrétní variace oceněna. V praxi se pak zpravidla práce prováděné v rámci variace oceňují dle tzv. *vhodných položkových cen*, tj. dle položkových cen specifikovaných ve smlouvě a v případě jejich absence dle položkových cen pro práce, které jsou prováděným pracím nejpodobnější. Pokud takové položkové ceny neexistují, správce stavby určuje tzv. *novou položkovou cenu*, kterou také primárně odvozuje od položkových cen ve smlouvě, případně ji určí dle odpovídajících nákladů včetně přiměřené přírážky zisku za předmětné prováděné práce.¹⁷

Vyjma výše popsaného postupu je správce stavby oprávněn zhotoviteli pokynem nařídit, že určitá menší či nahodilá práce bude coby variace provedena za tzv. *hodinovou sazbu*. Takové práce pak musí být oceněny dle tzv. *seznamu hodinových sazeb*, což je dokument, který může být součástí smlouvy

---

¹⁴ KLEE, Lukáš. *Smluvní vztahy výstavbových projektů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-953-1. s. 91.

¹⁵ FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. *The FIDIC Contracts Guide*. 1. vydání. Lausanne: FIDIC, 2000. ISBN 978-0727721198. s. 217.

¹⁶ Viz čl. 12 Red Book.

¹⁷ Viz pod-čl. 12.3 Red Book.

(pokud tomu tak není, správce stavby není oprávněn zhotoviteli práce za hodinovou sazbu nařídit).¹⁸

Autoři FIDIC k tomu uvádějí, že seznam hodinových sazeb by měl obsahovat alespoň konkrétní finanční částku za určitý časový úsek pro práci každého pracovníka, stejně tak finanční částku pro každou kategorii vybavení zhotovitele či pro každou kategorii materiálu.¹⁹

1.2 Variace dle Yellow Book

Většina informací výše uvedených ohledně variací dle Red Book v podstatě odpovídá úpravě variací v Yellow Book. Níže se tedy vyznačím poukázat na hlavní rozdíly a odlišnosti smluvního zakotvení variací v obou vzorových knihách, a nebude-li dále uvedeno jinak, platí ve velké míře výše uvedená úprava variací dle Red Book také pro variace dle Yellow Book.

Yellow Book definuje variace jako *jakoukoli změnu Požadavků objednatel nebo Díla nařízenou nebo schválenou jako Variace podle Článku 13 [Variace a úpravy]*.²⁰

Vyjma změn díla je tedy správci stavby umožněno měnit také tzv. *požadavky objednatel*, jimiž se rozumí dokument, kterým objednatel specifikuje účel, rozsah, projektovou dokumentaci anebo další technická kritéria díla.²¹ Autoři FIDIC k tomuto dokumentu uvádějí, že by měl obsahovat například i popis umístění staveniště, specifikaci a účel díla či požadavky na výkon a kvalitu díla. Nutno však připomenout, že zpracovatelem projektové dokumentace je v případě Yellow Book zhotovitel, který je za ni také odpovědný, a proto by požadavky

---

¹⁸ Viz pod-čl. 13.6 Red Book.

¹⁹ FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. op. cit. sub 15. s. 226 - 227.

²⁰ Viz pod-čl. 1.1.6.9 Yellow Book.

²¹ Viz pod-čl. 1.1.1.5 Yellow Book.

objednatele neměly být příliš detailní, jelikož by tím mohlo dojít k omezení odpovědnosti zhotovitele za projektovou dokumentaci.²²

Oproti Red Book není v Yellow Book výslovně uvedeno, co variace může zahrnovat. Smluvní podmínky se v tomto ohledu zmiňují pouze o tom, že variace nesmí zahrnovat vypuštění prací, pokud by měly být vykonány někým jiným. Naopak jsou však ve prospěch zhotovitele rozšířeny možnosti a důvody, na základě kterých je zhotovitel oprávněn provedení variace odmítnout. Vyjma důvodu ztížené dostupnosti věcí určených pro dílo k provedení variace, nemusí být zhotovitel pokynem k variaci vázán, pokud by variace měla snížit bezpečnost nebo vhodnost díla či by mohla mít nepříznivý vliv na úspěšné splnění požadavků v seznamu záruk.²³ L. Klee a R. Turek zároveň připomínají, že variace dle Yellow Book by měla být v zásadě změnou požadavků objednatele a nikoliv díla, neboť z podstaty metody *design – build* by mělo k pokynům správce stavby ke změnám docházet co nejméně.²⁴

Další rozdílný prvek vychází z principu stanovení paušální ceny za provedení díla, když v případě realizace výstavbového projektu dle Yellow Book se neměří skutečně provedené práce. Yellow Book neobsahuje ustanovení týkající se měření a oceňování, na které odkazuje při ocenění variace Red Book, tudíž variace jako taková nebude následně oceňována, ale dojde přímo k úpravě smluvní ceny. Úpravu smluvní ceny a harmonogramu plateb je povinen dohodnout nebo určit správce stavby. V rámci této své pravomoci by měl však správce stavby zohlednit, zda to nebyl právě zhotovitel, kdo svým návrhem přispěl k úspoře na nákladech, a případné navýšení smluvní ceny by mělo zahrnovat také přiměřený zisk.²⁵

Považuji také za vhodné zmínit, že v zásadě shodná úprava variací v Yellow Book je obsažena také v Silver Book, kde v podstatě jediným podstatným rozdílem je skutečnost, že subjektem oprávněným iniciovat a schvalovat variace není

---

²² FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. op. cit. sub 15. s. 45 - 46.

²³ Viz pod-čl. 13.1 Yellow Book.

²⁴ KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. *Smluvní podmínky FIDIC: komentář k obecným podmínkám: smluvní podmínky pro výstavbu, smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování-výstavbu*. Ostrava: CACE - Česká asociace konzultačních inženýrů, 2015. s. 117.

²⁵ Viz pod-čl. 13.2 ve spoj. s pod-čl. 13.3 ve spoj. s pod-čl. 3.5 Yellow Book.

správce stavby, nýbrž samotný objednatel (případně jeho zástupce), neboť Silver Book s institutem správce stavby neoperuje.

1.3 Variace dle Green Book

Green Book je oproti dvěma výše zmíněným vzorovým knihám podstatně stručnější, neboť její užití je doporučováno zejména pro realizaci staveb menšího rozsahu. V podobném duchu se pak nese také úprava mechanismu iniciace a schvalování variací.

Green Book definuje variace jako *jakoukoli změnu Technické specifikace nebo Výkresů (jsou-li nějaké) nařízené Objednatelem podle Pod-článku 10.1.*²⁶

Pravomoc udělit pokyn k variaci v rámci výstavbového projektu realizovaného na základě Green Book náleží přímo objednateli a nikoliv správci stavby, který v této vzorové knize zakotven není. Po udělení pokynu ze strany objednatele je zhotovitel povinen do 28 dnů předložit objednateli soupis oceněných položek pro jednotlivou variaci. Objednatel musí následně tento soupis včetně jeho ocenění zkontrolovat a je-li to možné, měl by jej také schválit. Jestliže v otázce ocenění nedojde mezi smluvními stranami ke shodě, je objednatel povinen toto ocenění určit.²⁷

Green Book také podrobně upravuje, jak mají být jednotlivé variace oceněny, přičemž výslovně zmiňuje ocenění paušální cenou dohodnutou mezi smluvními stranami, ocenění vhodnými položkovými cenami ze smlouvy nebo jejich analogickým užitím na položky podobné, ocenění novými položkovými cenami dohodnutými smluvními stranami či určenými objednatel a ocenění na základě hodinové či denní sazby.²⁸

---

²⁶ Viz pod-čl. 1.1.18 Green Book.

²⁷ Viz pod-čl. 10.1 ve spoj. s pod-čl. 10.5 Green Book.

²⁸ Viz pod-čl. 10.2 Green Book.

Zároveň je touto vzorovou knihou stanoveno, že jakákoliv zpoždění nebo ztížené podmínky zapříčiněné variací jsou rizikem objednatele, za které také objednatel pochopitelně nese odpovědnost. S tím pak také souvisí potenciální možnost zhotovitele claimovat na prodloužení doby pro dokončení, pokud realizace díla byla zpožděna právě v důsledku tohoto rizika objednatele.²⁹

1.4 Důvody pro variace

Již ze samotného charakteru výstavbového projektu, který se zpravidla vyznačuje svou složitostí a nepředvídatelností mnoha s ním souvisejících procesů, vyplývá, že určité změny předpokládaného předmětu díla v průběhu jeho realizace jsou v podstatě nevyhnutelné. Po smluvních stranách ani nelze legitimně požadovat, aby byly schopny předvídat veškeré skutečnosti, které mohou při realizaci výstavbového projektu nastat. Naopak je vhodné a žádoucí, aby se strany již v rámci smlouvy o dílo dohodly na určitém mechanismu, pomocí kterého jim bude umožněno měnit předmět díla v průběhu jeho realizace, neboť je v podstatě jisté, že během výstavby nastane nějaká událost, která si takovouto změnu předmětu díla vyžádá.

L. Klee demonstrativně vyjmenovává čtyři hlavní důvody pro nutné změny předmětu díla v průběhu jeho realizace, přičemž mezi tyto důvody řadí:

- externí důvody nezávislé na smluvních stranách,
- zájem o zlepšení parametrů zakázky při realizaci,
- chyby a prodlení objednatele, a
- chyby a prodlení zhotovitele.³⁰

Mezi externí důvody, které nejsou závislé na smluvních stranách, lze obecně zařadit veškeré skutečnosti a události, jež smluvní strany při uzavírání smlouvy nepředpokládaly a ani nebyly schopny je nijak zásadně ovlivnit. Může se jednat

---

²⁹ Viz pod-čl. 6.1 písm. m) ve spoj. s pod-čl. 7.3 Green Book.

³⁰ KLEE, Lukáš. *Stavební smluvní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-804-8. s. 205 - 207.

například o nepředvídatelné fyzické podmínky ve smyslu smluvních podmínek FIDIC,³¹ ale také o klimatické změny, změny právních předpisů, archeologické nálezy či zásahy orgánů veřejné správy a tak dále.

Ve věci zlepšení parametrů zakázky při realizaci uvádí L. Klee kupříkladu technické inovace a akceleraci. Technické inovace se mohou jevit vhodnými například při dlouhodobé výstavbě určitého projektu, neboť v mezidobí může dojít k vývoji technologie, jež v době uzavření smlouvy není doposud známa. Akcelerací pak rozumíme urychlení dokončení díla, které může být v určitých případech vhodné pro obě smluvní strany.³²

Důvodem pro variace pak v neposlední řadě mohou být také chyby či prodlení ať už na straně objednatele nebo zhotovitele. U objednatele se bude zpravidla jednat o určité chyby v zadávací dokumentaci, nevhodný či absentující pokyn, nezajištění potřebných veřejnoprávních povolení, chyby v projektové dokumentaci, za kterou je odpovědný objednatel a podobně. Zhotovitel se bude dopouštět chyb převážně v průběhu realizace díla například nesprávným provedením či prodlením se zhotovením určité části díla, což v závěru také za určitých podmínek může vést k nutnosti iniciace a realizace variace. Tyto případy, tedy chyby na straně objednatele či zhotovitele, mohou vedle variací vést také k uplatňování claimů na dodatečnou platbu, prodloužení doby pro dokončení díla či záruční doby, neboť takováto oprávnění smluvní podmínky FIDIC zpravidla druhé smluvní straně zakládají.^{33 34}

---

³¹ Viz pod-čl. 4.12 ve spoj. s pod-čl. 1.1.6.8 Red Book, dle kterých se nepředvídatelnými fyzickými podmínkami rozumí *přírodní fyzické podmínky a umělé a jiné fyzické překážky a znečišťující látky, se kterými se zhotovitel setká na staveništi při provádění díla včetně podpovrchových a hydrologických podmínek (ale s vyloučením klimatických podmínek), které nebyly zkušeným zhotovitelem rozumně předvídatelné do data pro předložení nabídky.*

³² KLEE, Lukáš. op. cit. sub 30. s. 205 - 206.

³³ Viz zejm. pod-čl. 2.5, pod-čl. 8.4, pod-čl. 20.1 Red Book aj.

³⁴ Kapitola 1 této práce volně vychází z diplomové práce autora, viz KALENSKÝ, Tomáš. op. cit. sub 1.

2 Způsoby iniciace a realizace variací

Úvodem je vhodné připomenout, že se změny předmětu díla či jeho dalších parametrů doktrinálně rozdělují zpravidla na změny řízené, konstruktivní a dobrovolné.³⁵ Variace jsou pak řazeny právě mezi změny řízené, neboť ujednáním mezi smluvními stranami je již předem jednoznačně nastaven mechanismus, který určuje, jakým způsobem mohou být variace iniciovány, v jakém rozsahu mohou být prováděny, kdo je oprávněn udělovat pokyn k variaci, jak budou jednotlivé variace oceněny a podobně.

2.1 Pokyn správce stavby

Pravomoc udělovat zhotoviteli závazné pokyny týkající se v širším smyslu realizace díla a odstraňování vad na díle patří mezi základní práva správce stavby v kontextu smluvních podmínek FIDIC. Jak již bylo zmíněno výše, správce stavby je oprávněn udělit zhotoviteli vyjma obecných pokynů také přímo pokyn, jehož obsah zakládá variaci (tzv. *pokyn k variaci*), přičemž tento pokyn může být ze strany správce stavby udělen pouze před vydáním potvrzení o převzetí díla. Zde však mohou nastat do určité míry komplikace spočívající v identifikaci pokynu uděleného správcem stavby, neboť nemusí být vždy jasné, zda se jedná o pokyn k variaci nebo o běžný pokyn související s prováděním díla. Oběma druhy pokynů je sice zhotovitel vázán, ale pouze pokynem k variaci může dojít ke změně předmětu díla a pouze s tímto pokynem je spojený nárok zhotovitele na zaplacení variace. Ostatně G. Rosenberg a A. Tweeddale uvádějí, že spory založené na interpretaci správcem stavby uděleného pokynu (zda pokyn zakládá variaci či nikoliv) patří v rámci výstavbových projektů právě mezi ty nejčastější.³⁶

V důsledku toho považuji za vhodné, aby takovýto pokyn správce stavby jednoznačně označil jako pokyn k variaci. Lze tak alespoň do určité míry předejít

---

³⁵ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 14. s. 93.

³⁶ ROSENBERG, George a TWEEDDALE, Andrew. *FIDIC 1999 Books – Commentary on Clause 13* [online]. Teddington: Corbett & Co International Construction Lawyers Ltd, 2016. s. 4 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: <http://corbett.co.uk/wp-content/uploads/Clause-13.pdf>

případným výkladovým problémům ze strany zhotovitele, které mohou souviset s identifikací uděleného pokynu. Nemyslím si však, že v případě, kdy tak správce stavby neučiní a jím udělený pokyn přesto bude fakticky pokynem k variaci, může tento postup správce stavby povahu jím uděleného pokynu jakkoliv ovlivnit. Dle výkladových pravidel zakotvených v občanském zákoníku se totiž právní jednání primárně posuzuje podle svého obsahu³⁷ a formálně nesprávné označení (resp. neoznačení) pokynu k variaci správcem stavby by tak nemělo mít na jeho posouzení žádný vliv. Ke stejnému závěru se ostatně přiklání také G. Rosenberg a A. Tweeddale, kteří uvádějí, že rozhodujícím v tomto případě není popis nebo označení pokynu, nýbrž primárně jeho obsah a požadavky v něm uvedené.³⁸

Pokyn k variaci je zhotoviteli zpravidla udělen bez předchozí vzájemné dohody se správcem stavby, která by mohla blíže specifikovat samotné provedení variace či případně její ocenění. Z toho důvodu může být použití postupu spočívajícího v udělení přímého pokynu zhotoviteli vhodné například při potřebě provést určité urgentní práce, které nesnesou dalšího odkladu a není tak možné projednat variaci se zhotovitelem v dostatečném časovém předstihu.³⁹

Správcem stavby uděleným pokynem k provedení variace je zhotovitel vázán a variaci je v tomto rozsahu povinen provést. Této povinnosti se zhotovitel může zprostit pouze tak, že správci stavby okamžitě po udělení pokynu podá podrobně odůvodněné oznámení, že věci určené pro dílo nezbytné pro realizaci variace jsou pro něj těžko dostupné. Věcmi určenými pro dílo se pak dle Red Book rozumí vybavení zhotovitele (tj. *přístroje, stroje, dopravní prostředky a další věci potřebné pro provedení a dokončení díla a odstranění všech vad*), materiály (tj. *věci všeho druhu jiné než technologické zařízení, které mají tvořit nebo tvoří část stavby, včetně materiálů dodávaných zhotovitelem bez zabudování podle smlouvy*), technologické zařízení (tj. *přístroje, stroje a dopravní prostředky, které mají tvořit nebo tvoří část*

---

³⁷ Viz ust. § 555 odst. 1 občanského zákoníku.

³⁸ ROSENBERG, George a TWEEDDALE, Andrew. op. cit. sub 36. s. 8.

³⁹ KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. op. cit. sub 24. s. 116.

stavby) a dočasné dílo (definováno výše).⁴⁰ Provedení variace tak zhotovitel není oprávněn odmítnout například z toho důvodu, že je pro něj náročné opatřit dostatečný počet zaměstnanců, kteří by variaci zrealizovali. Opačně bude však zhotovitel oprávněn odmítnout (resp. podat správci stavby výše zmíněné oznámení) například pokyn k variaci, k jejímuž provedení by bylo zapotřebí použití přístroje, který nelze v rámci běžné obchodní praxe v předmětném regionu pořídit či pronajmout.

Možnost odmítnout provedení variace ovšem nelze slučovat s nemožností plnění ve smyslu českého práva, kdy v případě nesplnitelnosti dluhu konkrétní závazek *ex lege* zaniká.⁴¹ V tomto případě totiž nemusí jít o nesplnitelnost předmětného pokynu, nýbrž pouze o podstatně ztíženou možnost tento pokyn správce stavby zrealizovat. Na míru této hranice budou mít správce stavby a zhotovitel zpravidla odlišný názor. Jelikož však v závěru bude mít v této věci konečné slovo právě správce stavby, je třeba na něj o to více apelovat, aby při posuzování dostupnosti věci určených pro dílo postupoval objektivně, spravedlivě a svá stanoviska k celé věci podrobně odůvodňoval.

Po obdržení výše specifikovaného zhotovitelova oznámení je správce stavby povinen svůj původní pokyn zrušit, pozměnit nebo potvrdit. Pokud správce stavby svůj pokyn na základě oznámení zhotovitele upraví, jedná se *de facto* o pokyn nový, na který zhotovitel může opět reagovat výše uvedeným oznámením. Jestliže však správce stavby trvá na svém původním požadavku a předmětný pokyn potvrdí, měl by s dostatečným odůvodněním alespoň reagovat na problémy, které zhotovitel v oznámení uvedl.⁴² V opačném případě se zhotovitel bude postupu správce stavby pravděpodobně bránit a dojde tak ke zbytečným sporům zpožďujícím průběh výstavby a realizaci díla.

---

⁴⁰ Viz pod-čl. 1.1.5.2 ve spoj. s pod-čl. 1.1.5.1 ve spoj. s pod-čl. 1.1.5.3 ve spoj. s pod-čl. 1.1.5.5 Red Book.

⁴¹ Viz ust. § 2006 a násl. občanského zákoníku.

⁴² KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. op. cit. sub 24. s. 117.

Nárok na zaplacení provedených prací v rámci variace vzniká zhotoviteli *ex officio* již udělením pokynu k variaci ze strany správce stavby a to v souladu s postupem měření a oceňování stručně popsaném výše.⁴³

2.2 Vlastní návrh zhotovitele

Další z možných variant iniciace variace je návrh na zlepšení učiněný zhotovitelem vůči správci stavby. Ve stavební praxi se pro tento postup, kdy zhotovitel navrhuje objednateli (příp. správci stavby v rámci smluvních podmínek FIDIC) určité řešení, jež může smluvním stranám přinést nějakou výhodu, a objednatel jej následně posuzuje a případně schvaluje, běžně používá termínu *value engineering*.⁴⁴

Dle Red Book je zhotovitel oprávněn správci stavby kdykoliv předložit písemný návrh, který v případě jeho realizace dle názoru zhotovitele:

- urychlí dokončení,
- sníží náklady objednatele na provedení, údržbu nebo provoz díla,
- zvýší objednateli výkonnost nebo hodnotu dokončeného díla, nebo
- bude objednateli jinak prospěšný.

Sami autoři smluvních podmínek FIDIC uvádějí, že zhotovitel může být motivován k iniciaci variace návrhem na zlepšení například v situaci, kdy se:

- návrh zdá být výhodný pro zhotovitele (například odlišným způsobem provedení části díla, které přinese zhotoviteli značnou úsporu nákladů), kdy v takovém případě může zhotovitel navrhnout objednateli slevu ze smluvní ceny, aby objednatel podpořil v odsouhlasení navrhované změny, nebo se

---

⁴³ JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. op. cit. sub 10. s. 268 nebo STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika pro správu změn díla (variací) u stavebních zakázek financovaných z rozpočtu SFDI podle smluvních podmínek FIDIC (červené knihy) ve vztahu k úpravě zadávání veřejných zakázek – 1. vydání* [online]. Praha, 2018. s. 34 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/metodiky/2018_metodika_variaci_1_vydani.pdf

⁴⁴ Srov. pod-čl. 13.2 Red Book v anglickém znění – název pod-článku „*Value Engineering*“.

- návrh zdá být výhodný pro objednatele tím, že zlepší kvalitu díla (například snížením nákladů údržby díla a podobně) a zároveň v důsledku toho tak ve prospěch zhotovitele zvýší náklady a v návaznosti na to také smluvní cenu, což přinese zhotoviteli další zisk.⁴⁵

Na rozdíl od přímého pokynu k variaci učiněným správcem stavby však tento návrh na zlepšení učiněný zhotovitelem není časově omezen na dobu do vydání potvrzení o převzetí díla. Zhotovitel tak může, na rozdíl od správce stavby, navrhovat určitá opatření, jež zvýší hodnotu díla i po jeho dokončení.⁴⁶ Jedná se tak v podstatě o jediný způsob variace, který může být projednán po vydání potvrzení o převzetí díla, neboť stejně jako v případě přímého pokynu k variaci není správce stavby oprávněn požadovat předložení návrhu variace zhotovitelem. Samozřejmě je však třeba vzít v potaz případnou dohodu objednatele se zhotovitelem, kteří se na změně díla mohou domluvit i po vydání potvrzení o převzetí díla a to nezávisle na znění smluvních podmínek FIDIC (například uzavřením dodatku ke stávající smlouvě o dílo, uzavřením nové smlouvy o dílo a podobně).

Náklady na přípravu návrhu na zlepšení nese v plném rozsahu zhotovitel, který tak není oprávněn, nebude-li mezi smluvními stranami sjednáno jinak, po správci stavby či objednateli požadovat náhradu nákladů za vypracování návrhu na zlepšení. Jestliže se však zhotovitel obává, že by náklady na přípravu podrobného návrhu na zlepšení byly nepřiměřené a znamenaly by pro něj v případě jeho neschválení značnou finanční ztrátu, může konkrétní návrh předkládat v několika fázích, které mohou být správcem stavby například postupně schvalovány, připomínkovány a podobně.⁴⁷ Takový postup ostatně osobně považuji za vhodnější, neboť v závěru lépe odráží celou podstatu a účel *value engineering*, kterým je konkrétní dohoda na zlepšení vybraného prvku díla, která je zpravidla ku prospěchu oběma smluvním stranám.

Návrh zhotovitele na zlepšení dle Red Book musí obsahovat:

---

⁴⁵ FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. op. cit. sub 15. s. 220.

⁴⁶ JEREMY, Glover, HUGHES, Simon, THOMAS, Christopher. op. cit. sub 7. s. 267.

⁴⁷ KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. op. cit. sub 24. s. 119.

- popis navrhované práce, která má být vykonána a harmonogram jejího provedení,
- návrh na jakékoli potřebné modifikace harmonogramu a doby pro dokončení, a
- návrh na ocenění variace.

Rozhodnutí o předloženém návrhu je pak plně v gesci správce stavby, který může, avšak měl by tak učinit bez zbytečného odkladu, předmětný návrh odmítnout, schválit, vrátit zhotoviteli s připomínkami k zapracování či může například zahájit jednání o navržené variaci a podobně.

Pokud zhotovitelem navrhované řešení po schválení ze strany správce stavby vyžaduje změny v projektové dokumentaci, tak, nedohodnou-li se smluvní strany jinak, je to právě zhotovitel, kdo je povinen tuto změnu vyprojektovat. Stejně tak Red Book ponechává smluvním stranám na dohodě rozdělení případného zisku z realizované úspory. Pokud však k takové dohodě mezi smluvními stranami nedojde, je zhotovitel oprávněn požadovat po správci stavby, respektive objednateli, 50 % z ušetřené částky, přičemž za připomínku stojí fakt, že například dle Yellow Book tento bonus za ušetřené náklady zhotoviteli nepřísluší.⁴⁸

2.3 Požadavek správce stavby na předložení návrhu variace

Posledním v Red Book výslovně uvedeným způsobem iniciace variace je oprávnění správce stavby vznášet vůči zhotoviteli požadavek na předložení návrhu variace. Tento postup je v praxi výstavbových projektů využíván nejčastěji, neboť správci stavby zpravidla umožňuje posoudit konkrétní způsob realizace variace navržené zhotovitelem. Zároveň pak vede smluvní strany k určité formě spolupráce a koordinace a výsledná podoba schválené variace je obvykle, alespoň do jisté míry, jejich společným konsensuálním řešením. Lze tak v každém případě správci stavby doporučit, aby při úmyslu zahájit řízení o variaci zhotovitele raději požádal o

---

⁴⁸ Viz pod-čl. 13.2 Red Book a pod-čl. 13.2 Yellow Book.

předložení návrhu variace, než aby přistupoval k udělení přímého pokynu bez předchozího projednání se zhotovitelem. Výjimkou pak mohou být některé časově urgentní situace, kde naopak přímý pokyn k variaci může vést k odvrácení značné újmy.

Autoři FIDIC výslovně doporučují, aby takovýto požadavek přímo odkazoval na konkrétní pod-článek Red Book, jenž správce stavby opravňuje k žádosti o předložení zhotovitelova návrhu, a zároveň aby byl takový požadavek jednoznačně jako „požadavek“ označen. V opačném případě zde existuje riziko, že správcem stavby vznesený požadavek může být zhotovitelem chápán jako pokyn k variaci, kterým je zhotovitel vázán a který jej, neboť by tento pokyn mohl založit variaci, opravňuje k platbě za její realizaci.⁴⁹

Zhotovitel je následně povinen na požadavek správce stavby bez zbytečného odkladu písemně reagovat, a to buď uvedením důvodů proč nemůže návrh správci stavby předložit, anebo právě předložením konkrétního návrhu, který musí být obsahově stejný jako návrh na zlepšení popsany v podkapitole 2.2 této práce (to znamená, že musí obsahovat popis navrhované práce, která má být vykonána, a harmonogram jejího provedení, dále návrh na jakékoli potřebné modifikace harmonogramu a doby pro dokončení a také návrh na ocenění variace).

Po předložení návrhu ze strany zhotovitele je správce stavby povinen, stejně jako v případě uvedeném v předchozí podkapitole, tento návrh bez zbytečného odkladu schválit, zamítnout nebo k němu uvést své připomínky. Již samotná Red Book tak nepřímo předpokládá případná jednání zhotovitele a správce stavby o konkrétním způsobu provedení variace. Ta totiž připouští připomínkování zhotovitelova návrhu správcem stavby, neboť tyto připomínky bude zpravidla zhotovitel povinen do původně předloženého návrhu zapracovat a o takto upraveném návrhu bude správce stavby opět nucen rozhodnout jedním z výše uvedených způsobů.⁵⁰

---

⁴⁹ FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. op. cit. sub 15. s. 222.

⁵⁰ Viz pod-čl. 13.3 Red Book.

Nutno dodat, že ani při čekání na odpověď správce stavby k návrhu zhotovitele nesmí zhotovitel jakékoliv práce na díle nikterak zpoždovat. Pokud by dle jeho názoru bylo vhodné provádění prací například provést v jiném časovém harmonogramu nebo je dokonce přerušit, měl by požádat správce stavby o udělení pokynu k přerušení prací, případně ke změně posloupnosti a načasování provádění díla.⁵¹

---

⁵¹ Kapitola 2 této práce volně vychází z diplomové práce autora, viz KALENSKÝ, Tomáš. op. cit. sub 1.

3 Prodloužení doby pro dokončení v důsledku variací

Pokud by v důsledku nařízení a realizace variace mělo dojít ke zpoždění s dokončením díla a zároveň by samotné prodloužení doby pro dokončení díla nebylo ujednáno v rámci variačního procesu, je zhotovitel oprávněn k prodloužení doby pro dokončení díla právě v tom rozsahu, v jakém bude v důsledku realizace variace dokončení díla zpožděno.⁵² Toto právo musí zhotovitel realizovat za pomoci claimu na prodloužení doby pro dokončení (tzv. *extension of time claim*, zkr. EOT claim).

3.1 Obecně k pojmu claim

Navzdory tomu, že Red Book v rámci svých úvodních ustanovení vcelku podrobně definuje jednotlivé pojmy a smluvní instituty smlouvou aplikované,⁵³ v případě claimu tak nečiní a tento pojem je v textu vzorové knihy užíván, aniž by byl zprvu jakkoliv blíže specifikován či definován.⁵⁴

Uchopení tohoto institutu či jeho definiční vymezení může být snazší pro subjekty aplikující smluvní podmínky FIDIC v originálním anglickém znění, neboť v anglickém jazyce může být claim chápán například jako určitý požadavek nebo nárok jedné ze smluvních stran vůči druhé z nich.⁵⁵ Český překlad Red Book však pojem „claim“ užívá v originální anglické podobě a jeho definiční a významové znaky je proto třeba hledat zejména prostřednictvím doktrinální či judikatorní interpretace.

Zprvu je třeba poznamenat, že pojmy „požadavek“ a „nárok“ jsou v českém právním systému chápány odlišně, což pochopitelně může vést k interpretačním problémům, neboť termín „claim“ je zpravidla v anglickém jazyce používán pro oba tyto české pojmy.⁵⁶ Ač se taková skutečnost může zdát malicherností, pro řádné

---

⁵² Viz pod-čl. 8.4 Red Book.

⁵³ Viz pod-čl 1.1 Red Book.

⁵⁴ Obdobně viz JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. op. cit. sub 10. s. 357.

⁵⁵ Viz například definice *claim* v English Oxford living dictionaries. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/claim>

⁵⁶ CHROMÁ, Marta. *Anglicko-český právní slovník: English-Czech law dictionary*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2010. ISBN 978-80-7335-248-6. s. 63.

pochopení institutu claimů a claimové procedury považují za nezbytné se touto problematikou zabývat, a to tím spíše když český překlad Red Book na některých místech pojmy „nárok“ a „claim“ užívá jako synonyma.⁵⁷

Nárok, respektive právní nárok, je v českém právním řádu chápán a podpůrně doktrinálně definován jako vymahatelné subjektivní právo, případně jako určitá vlastnost subjektivního práva spočívající v jeho vynutitelnosti státní mocí.⁵⁸ Vynutitelnost claimů dle smluvních podmínek FIDIC je však do určité míry přímo závislá na procesu jejich smluvního uplatňování, jehož dodržení opravňuje smluvní strany, v případě splnění předem smlouvou stanovených podmínek, k určitým zvláštním právům blíže specifikovaných smlouvou. Nutno podotknout, že dodržení předem smlouvou stanoveného procesu uplatňování claimů je velice podstatné, neboť v opačném případě může také dojít k jejich zániku.⁵⁹

Zároveň nelze jednoznačně konstatovat, z jakého právního titulu jednotlivé claimy vyplývají (zda například ze zákona či ze smlouvy), jelikož jejich povaha se v jednotlivých případech bude zpravidla lišit. Ostatně i A. V. Jaeger a G. S. Hök připouštějí, že vyjma claimů vyplývajících přímo ze smlouvy mohou existovat také claimy (v tomto případě by bylo zřejmě vhodnější užít termínu „nároky“), které vyplývají například ze zákonných pravidel náhrady újmy a odpovědnosti za ni či z bezdůvodného obohacení a podobně.⁶⁰ Ostatně také L. Klee zmiňuje, že právní status claimu je nutné vždy vyhodnocovat *ad hoc* dle konkrétního případu a okolností, přičemž však uvádí, že zásadně jde o nárok smluvní.⁶¹ Může tak být vskutku problematické v některých případech rozlišit, jaký je vlastně právní základ předmětného claimu, a dle toho zvolit konkrétní postup jeho uplatnění.

Vrátíme-li se však k otázce vynutitelnosti claimů nastíněné výše a

---

⁵⁷ Viz pod-čl. 2.5 či pod-čl. 20.1 Red Book.

⁵⁸ HURDÍK, Jan a GERLOCH, Aleš. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

⁵⁹ Viz pod-čl 20.1 odst. 2 Red Book.

⁶⁰ JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. op. cit. sub 10. s. 357.

⁶¹ KLEE, Lukáš. *Smluvní podmínky FIDIC*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-161-3. s. 103.

přihlédneme-li k diferenciaci právních titulů jednotlivých claimů, je třeba konstatovat, že veškeré claimy nelze *apriori* považovat za subjektivně vymahatelná práva vynutitelná státní mocí, ačkoliv v některých případech se samozřejmě claimy dle smluvních podmínek FIDIC s nároky (ať již smluvními či zákonnými) ve smyslu výše uvedeném mohou překrývat. Lze si totiž představit situaci, kdy určité právo vyplývá pro zhotovitele jak ze zákona, tak ze smlouvy. V takovém případě při nedodržení smluvního procesu uplatňování claimů, by pak toto konkrétní právo nebylo z titulu smlouvy vymahatelné, avšak nelze vyloučit situaci, kdy by za specifických okolností toto právo bylo i nadále vynutitelné státní mocí z titulu zákona.⁶²

Na podobné výkladové nejasnosti týkající se definice claimu upozorňují také A. V. Jaeger a G. S. Hök, kteří se jeho jednoznačné definici taktéž nepřímou vyhýbají. Claim v kontextu smluvních podmínek FIDIC nalézají na pomezí pouhého uplatnění či tvrzení o konkrétním oprávnění jedné smluvní strany a skutečným nárokem či oprávněním této smluvní strany.⁶³ Domnívám se však, že není třeba se kategoricky klonit k jedné ze dvou variant nastíněných uvedenými autory výše, jelikož jsem toho názoru, že charakter claimu se v procesu jeho administrace mění, a to zejména v důsledku toho, jakým způsobem je o claimu v terminální fázi jeho administrace rozhodnuto správcem stavby, neboť právě on je osobou, která dle Red Book o claimech rozhoduje.⁶⁴

Záhodno je také přihlédnout k tomu, jak se staví k definici claimů subjekty prakticky užívající smluvní podmínky FIDIC v České republice. Například ŘSD nazývá claimy jako tzv. *smluvní kompenzační nároky*⁶⁵ a definuje je jako kompenzační

---

⁶² Taková situace by mohla nastat například v případě, kdy by byl objednatel ze zákona povinen k náhradě škody způsobené zhotoviteli, přičemž i tento nárok by zhotovitel měl dle smlouvy oznámit jako claim objednateli, avšak jeho neoznámení by v končeném důsledku nemělo mít na existenci samotného nároku vyplývajícího ze zákona významný vliv.

⁶³ JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. op. cit. sub 10. s. 357.

⁶⁴ K tomu blíže viz podkapitola 3.3 této práce.

⁶⁵ Obdobně též STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika pro správu změn díla (variací) u stavebních zakázek financovaných z rozpočtu SFDI podle smluvních podmínek FIDIC (červené knihy) ve vztahu k úpravě zadávání veřejných zakázek – 1. vydání* [online]. Praha, 2018. s. 27 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/metodiky/2018_metodika_variaci_1_vydani.pdf

nároky smluvních stran, které vznikají především při neplnění jejich povinností ze smlouvy anebo při událostech mimo kontrolu smluvních stran, uplatněné v průběhu realizace stavby dle smluvních podmínek.⁶⁶ Pozitivem této interpretace je bezpochyby to, že claimy neomezují pouze na důsledky porušení smluvních povinností a nepřímou připouští, že claimy mohou vznikat také v důsledku porušení jiných povinností než smluvních. Na druhou stranu považují za vhodné, a to již ostatně bylo uvedeno výše, aby v rámci interpretace claimů nedocházelo ke slučování pojmů nárok a claim.

Vskutku výstižnou definici claimu v kontextu smluvních podmínek FIDIC však nabízí L. Klee, když ten jej označuje za specifický požadavek jedné ze smluvních stran, jež může být oznámen správcí stavby na základě smlouvou pojmenované skutečnosti či jinak v souvislosti se smlouvou a pro jehož uplatnění smlouva předvídá určitý postup, jehož dodržení je podmíněno úspěšným domožením se požadavku.⁶⁷ L. Klee, dle mého přesvědčení správně, reflektuje zvláštní a v podstatě v průběhu jeho administrace měnící se povahu claimu, když neuzívá pro claim obvykle užívaný pojem „nárok“, ale namísto něj užívá více odpovídající pojem „požadavek“. Stejně tak implicitně připouští, že úspěšné domožení se vzneseného požadavku (tedy vznik nároku v právním slova smyslu) je podmíněno dodržením postupu, který je předpokládán smluvními podmínkami. I na základě těchto důvodů považují poslední z uvedených definic claimu za nejzdařilejší.

Při reflexi problematických aspektů týkajících se definice claimů nastíněných výše, lze tedy claim v kontextu smluvních podmínek FIDIC označit za specifický smluvní kompenzační institut *sui generis*,⁶⁸ kterým dotčená smluvní strana prostřednictvím oznámení svého požadavku zpravidla reaguje na porušení či neplnění povinností druhé smluvní strany anebo se jeho prostřednictvím smluvní strany snaží spravedlivě vyřešit situace vzniklé v důsledku rizik, kterým nejsou schopny

---

⁶⁶ Viz ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. *Směrnice generálního ředitele ŘSD ČR č. 18/2017 ver.1.1* [online]. Praha, 2018. s. 14 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.rsd.cz/wps/wcm/connect/2f918a84-5e38-4b6b-9236-df2f86163764/SGR+18_2017+ver+1_1.pdf?MOD=AJPERES

⁶⁷ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 61. s. 102.

⁶⁸ Obdobně v KLEE, Lukáš. op. cit. sub 30. s. 234: *Claim je ovšem nutné vnímat jako specifický smluvní mechanismus. Speciální ke generálnímu institutu právního nároku.*

předcházet či je jakkoliv ovládat. Povaha claimu ve vztahu k jeho vynutitelnosti je pak závislá na dodržení podmínek předem stanovených smlouvou a následně na fázi administrace, ve které se claim nachází.

3.2 Druhy claimů

Claimy dle smluvních podmínek FIDIC lze dělit do několika kategorií a druhů, přičemž některá dělení vycházejí přímo ze smluvních podmínek a jiná jsou dovozována převážně doktrinálním výkladem. Základní dělení claimů zohledňuje aspekt smluvních stran, kde určujícím kritériem je domněnka dotčené smluvní strany o jejím určitém oprávnění na základě konkrétní události. Takto dělíme claimy na:

- claimy objednatele, a
- claimy zhotovitele.⁶⁹

Claimy objednatele i claimy zhotovitele lze následně dělit dle konkrétní specifikace plnění či oprávnění, jež je jednou ze smluvních stran požadováno (respektive ke kterým je oprávněna) po druhé z nich. Podle toho, co druhá smluvní strana na základě konkrétní události požaduje po druhé, dělíme claimy na:

- claimy na čas,
- claimy na peníze, a
- claimy na čas a peníze.⁷⁰

Také rozdělení claimů dle povahy jejich plnění lze dále dělit v návaznosti na konkrétní smluvní stranu z claimu oprávněnou (například u claimu na čas bude zhotovitel nárokovat prodloužení doby pro dokončení, zatímco objednatel prodloužení záruční doby a podobně) či v návaznosti na skutečnost, ze které claim vzniká (například u zhotovitelova claimu na peníze je možné rozlišit, zda nárok na peníze

---

⁶⁹ Viz pod-čl. 2.5 ve spoj. s pod-čl. 20.1 Red Book a pod-články s nimi související.

⁷⁰ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 30. s. 237.

vzniká z hlediska dodatečné práce nutné k provedení díla či z hlediska hodnoty času v případě, kdy dojde kupříkladu k prodloužení s provedením díla zaviněnému objednatelům).⁷¹

Doktrinálně, a to zejména v prostředí angloamerickém, se claimy dělí také do následujících skupin:

- *ex contractu* claimy,
- *common law* claimy,
- *quantum meruit* claimy, a
- *ex gratia* claimy.⁷²

Ex contractu (smluvní) claimy jsou ty, které jsou založeny výhradně na konkrétních ustanoveních smlouvy a jedná se tak o claimy, jejichž potenciální vznik a existenci smlouva předvídá.⁷³ Tyto claimy zpravidla podléhají v plném rozsahu smluvním požadavkům na jejich řádnou administraci, včetně všech případných sankčních následků, který vyplývají z nedodržení těchto pravidel.⁷⁴ V kontextu smluvních podmínek FIDIC se jedná o jednotlivé claimy objednatele i zhotovitele, které zmiňují konkrétní pod-články vzorových knih. Tato práce se bude věnovat převážně claimům *ex contractu*, neboť právě tyto jsou ve stavební praxi kontinentálního právního systému řešeny nejčastěji.

Common law claimy se zpravidla dále dělí na ty, které vznikají při porušení smlouvy řízené *common law*, a ty, které vznikají při porušení nějaké jiné právní normy

---

⁷¹ STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 28.

⁷² Viz například HUNTER, Robert N. *Claims on highway contracts: under the 5th edition of the ICE conditions of contract and the 7th edition of the Manual of contract documents for highway works*. London: Thomas Telford, 1997. ISBN 0727725807. s 6 - 8 nebo CHAPPELL, David. *Building contract claims*. 5th ed. Hoboken, N.J: Wiley, 2013. ISBN 111995195X. s. 4 nebo MASON, Jim. *Construction law: from beginner to practitioner*. London: Routledge, 2016. ISBN 978-1138933323.

⁷³ Obdobně viz CHAPPELL, David. *Building contract claims*. 5th ed. Hoboken, N.J: Wiley, 2013. ISBN 111995195X. s. 4.

⁷⁴ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 61. s. 103.

v systému *common law*.⁷⁵ Lze si tak představit, že *common law claim* může vzniknout například při porušení průmyslových práv jedné ze smluvních stran, které jsou vyjma smlouvy chráněny také právní normou. L. Klee k těmto druhům claimů také uvádí, že tyto claimy nemusí být z hlediska procedurálního posuzovány tak striktně jako *ex contractu* (smluvní) claimy.⁷⁶

Quantum meruit claimy lze v našem právním prostředí přirovnat v podstatě k nárokům z bezdůvodného obohacení. Kupříkladu D. Chappell uvádí, že ke vzniku těchto claimů může docházet v situacích, kdy je dílo provedeno v souladu se smlouvou, ale chybí například ujednání o ceně nebo se následně ukáže, že je předmětná smlouva neplatná.⁷⁷ Důvody pro vznik tohoto druhu claimů se však budou zpravidla překrývat s těmi, které zakládají v našem právním řádu vznik nároků z bezdůvodného obohacení.⁷⁸

Ex gratia claimy jsou určitým druhem kvaziclaimu, neboť na jejich základě obvykle dochází k plnění jedné ze smluvních stran ve prospěch druhé, aniž by k tomu byla plnicí smluvní strana povinna. Ač na první pohled nemusí být jasné, proč by některá ze smluvních stran plnila něco, k čemu není povinna, v praxi může i k takovýmto situacím docházet. J. Mason a shodně též L. Klee uvádějí příklad, kdy objednatel raději uzná zhotovitelův *ex gratia* claim, na jehož základě by v běžném případě nebyl zhotovitel oprávněn k platbě, a odpovídající platbou odvrátí zhotovitelův úpadek, neboť takovéto řešení může být pro objednatele i několikanásobně levnější, než kdyby musel shánět nového zhotovitele pro dokončení rozestavěné stavby.⁷⁹ I v případě těchto claimů může v podstatě docházet k bezdůvodnému obohacení jedné ze smluvních stran, neboť plnicí strana bude

---

⁷⁵ HUNTER, Robert N. *Claims on highway contracts: under the 5th edition of the ICE conditions of contract and the 7th edition of the Manual of contract documents for highway works*. London: Thomas Telford, 1997. ISBN 0727725807. s. 6.

⁷⁶ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 61. s. 103.

⁷⁷ CHAPPELL, David. op. cit. sub 73. s. 5.

⁷⁸ Viz ust. § 2991 odst. 2 občanského zákoníku: *Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.*

⁷⁹ MASON, Jim. *Construction law: from beginner to practitioner*. London: Routledge, 2016. ISBN 978-1138933323 nebo KLEE, Lukáš. op. cit. sub 61. s. 103.

zpravidla plnit bez relevantního právního důvodu. Na druhou stranu je pravděpodobné, že si plnění strana zajistí nějakou formu protiplnění či bude možné předmětný závazek posoudit jako závazek darování, směny a podobně, čímž by samozřejmě předmětné plnění bylo vyňato z režimu bezdůvodného obohacení. Nutno však podotknout, že tato varianta bude pochopitelně omezena limity práva veřejných zakázek.

3.3 Proces administrace claimu

Obecně je zhotovitel povinen správci stavby oznamovat claimy na dodatečnou platbu či prodloužení doby pro dokončení co nejdříve, jak je to prakticky možné, avšak nikoliv později než 28 dnů po tom, co si zhotovitel skutečnost nebo okolnost zakládající claim uvědomil nebo uvědomit měl.⁸⁰ Oznámení musí být učiněno v písemné formě, přičemž jeho kopii je třeba zaslat na vědomí také objednateli.⁸¹ Pokud by zhotovitel ve shora uvedené lhůtě nestihl správci stavby předmětný claim oznámit, nárok na prodloužení doby pro dokončení i nárok na dodatečnou platbu by mu *eo ipso* zanikl. V takovém případě by zhotovitel nebyl oprávněn k jakémoliv dodatečné platbě, doba pro dokončení by nemohla být na základě těchto claimů jakkoliv prodloužena a objednatel by v souvislosti s těmito claimy byl zbaven veškeré odpovědnosti.⁸²

Jestliže je zhotovitel povinen včas identifikovat (respektive být si vědom) skutečností či okolností zakládajících jeho claimy, lze konstatovat, že je po něm smlouvou požadována v tomto ohledu určitá specifická odbornost. V souvislosti s tímto je třeba připomenout, že český právní řád s takovýmto objektivním měřítkem a potenciálně možné vědomosti o konkrétní okolnosti také operuje. Ustanovení § 4 odst. 2 občanského zákoníku totiž stanovuje, že v případech, kdy právní řád činí určitý následek závislým na něčí vědomosti, má se na mysli vědomost, jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé.

---

⁸⁰ Viz pod-čl. 20.1 Red Book.

⁸¹ Viz pod-čl. 1.3 Red Book.

⁸² Viz pod-čl. 20.1 Red Book.

K tomuto pravidlu P. Lavický uvádí, že posouzení otázky, zda jednající osoba měla a mohla vědět o některých konkrétních okolnostech, nezávisí na jejích subjektivních vlastnostech, ale na objektivním měřítku. Rozhodující je proto dle jeho názoru vědomost, jakou by si důvodně osvojila osoba případu znalá při zvážení těch okolností, které jí musely být v jejím případě zřejmé.⁸³ V kontextu smluvních podmínek FIDIC však nemůžeme tyto nároky na zhotovitele kladené posuzovat pouze měřítkem člověka průměrného rozumu ve smyslu ust. § 4 odst. 1 občanského zákoníku,⁸⁴ neboť zhotovitel bude v podstatě vždy podnikatelem ve smyslu soukromoprávním⁸⁵ a dokonce též stavebním podnikatelem dle stavebně-právních předpisů.⁸⁶

V návaznosti na to je pak zhotovitel coby (stavební) podnikatel povinen jednat v rámci své činnosti se znalostí a pečlivostí, která je s jeho postavením (stavebního) podnikatele spojena.⁸⁷ Například P. Lavický toto normové pravidlo nazývá jako objektivní měřítko průměrného profesionála či odborníka, dle kterého by takový odborník měl mít svému oboru odpovídající obvyklé znalosti, schopnosti a dovednosti, a měl by je dovést využívat s tomu odpovídající obvyklou péčí a opatrností.⁸⁸ Tyto nároky na zhotovitele kladené se pochopitelně uplatní také při jeho povinnosti identifikovat skutečnosti či okolnosti zakládající claim.

V případě claimů na prodloužení doby pro dokončení vzniklých v důsledku variací by určení počátku notifikační lhůty nemuselo činit zásadnější obtíže. Zpravidla totiž bude již v okamžiku udělení pokynu k variaci ze strany správce stavby zřejmé,

---

⁸³ LAVICKÝ, Petr. In: BÍLKOVÁ, Jana, ČERNÝ, Michal, ČUHELOVÁ, Kateřina, a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 66.

⁸⁴ Viz ust. § 4 odst. 1 občanského zákoníku: *Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.*

⁸⁵ Viz ust. § 420 a násl. občanského zákoníku.

⁸⁶ Viz ust. § 2 odst. 2 písm. b) stavebního zákona: *V tomto zákoně se dále rozumí (...) stavebním podnikatelem osoba oprávněná k provádění stavebních nebo montážních prací jako předmětu své činnosti podle zvláštních právních předpisů.*

⁸⁷ Viz ust. § 5 odst. 1 občanského zákoníku.

⁸⁸ LAVICKÝ, Petr. In: BÍLKOVÁ, Jana, ČERNÝ, Michal, ČUHELOVÁ, Kateřina, a kol. op. cit. sub 83. s. 69.

zda nařízená či schválená variace bude mít vliv na dobu pro dokončení. V takovém případě bude nezbytné počítat předmětnou notifikační lhůtu ode dne, kdy byl zhotoviteli udělen pokyn k variaci. Jestliže však bude objektivně zjistitelné, že by variace měla mít vliv na dobu pro dokončení, až v průběhu jejího provádění či kdykoliv poté, může samozřejmě počátek notifikační lhůty nastat až později. Jednotlivé situace se vždy budou lišit případ od případu.

V zahraniční judikatuře lze také nalézt konkretizaci minimálních požadavků pro řádné oznámení claimu. Dle soudce rozhodujícího ve věci *Obrascon Huarte Lain SA v. Her Majesty's Attorney General for Gibraltar* by oznámení claimu mělo být učiněno vůči správci stavby písemně, mělo by popisovat okolnosti a události odůvodňující claim, jeho účelem by mělo být oznámení claimu na čas či dodatečnou platbu dle smlouvy či jinak ve spojení se smlouvou a zároveň by z něj mělo být rozpoznatelné, že se jedná o claim.⁸⁹

Vyjma původního oznámení je zhotovitel povinen předložit správci stavby do 42 dnů po tom, co si uvědomil nebo měl uvědomit skutečnost či okolnost zakládající claim (případně v jiné lhůtě schválené správcem stavby), podrobný a zcela detailní claim (včetně jeho finančního vyčíslení) s uvedením všech podrobností podporujících podstatu claimu i požadovaného prodloužení doby pro dokončení. Například v České republice se pro finanční vyčíslování jednotlivých claimů užívá podpůrně Metodika SFDI pro ověřování a kvantifikaci finančních nároků.⁹⁰

Následně po obdržení claimu má správce stavby povinnost do 42 dnů předložený claim schválit či neschválit a zároveň své rozhodnutí podrobně odůvodnit. Při rozhodování o claimu by měl správce stavby vyslechnout obě smluvní strany a snažit se o dohodu smluvních stran ohledně prodloužení doby pro dokončení.

---

⁸⁹ Rozhodnutí Technology and Construction Court (High Court of Justice) ze dne 16.4.2014, cit. č. [2014] EWHC 1028 (TCC) ve věci *Obrascon Huarte Lain SA v. Her Majesty's Attorney General for Gibraltar* [online]. [cit. 29.10.2018]. Dostupné z <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/TCC/2014/1028.html>

⁹⁰ STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika SFDI pro ověřování a kvantifikaci finančních nároků* [online]. Praha, 2018. [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/metodiky/2018_metodika_naroku.pdf

Pokud k takovéto dohodě nedojde, je správce stavby povinen v této věci spravedlivě určit, zda doba pro dokončení bude v důsledku claimu zhotovitele prodloužena, případně o jak dlouhý časový úsek se bude jednat.⁹¹

---

⁹¹ Viz pod-čl. 20.1 ve spoj. s pod-čl. 8.4 ve spoj. s pod-čl. 3.5 Red Book.

4 Vztah variací a dalších institutů Red Book

Nehledě na poměrně komplexní úpravu zakotvenou v článku 13 Red Book se variace prolínají také do dalších institutů, které smluvní podmínky FIDIC předpokládají a se kterými v rámci jimi nastaveného smluvního mechanismu operují. Níže uvádím demonstrativní výčet takovýchto příkladů, a to zejména těch, které považuji při praktickém užití smluvních podmínek FIDIC za nejdůležitější.

Vyjma rozsahu variací uvedeného v podkapitole 1.1 této práce může správce stavby pokynem zhotoviteli jako variaci nařídit například smlouvou nepředpokládané přijímací zkoušky, které je zhotovitel povinen provést a kterými se zpravidla osvědčuje bezvadnost technologického zařízení, materiálů či jiných částí díla nebo příslušné sekce.⁹²

Zhotovitel je mimo jiné povinen mít na staveništi (tj. *na místě, kde má být provedena stavba a kam má být dodáno technologické zařízení a materiály; případně jiné místo jako staveniště smlouvou specifikované*) písemné kopie veškerých variací dle smlouvy iniciovaných a realizovaných. Je také povinností zhotovitele, aby komukoliv z personálu objednatele umožnil v rozumné době přístup k těmto dokumentům.⁹³

Dalším z oprávnění správce stavby je možnost nařídit zhotoviteli pokynem předložení dodatečných vzorků materiálů, k jejichž užití uděluje správce stavby před jejich zabudováním do díla či před jejich přímým použitím při provádění díla souhlas.⁹⁴ Stejně tak je správce stavby oprávněn nařídit prostřednictvím variace zhotoviteli tzv. *jmenovaného podzhotovitele*, kterého je následně zhotovitel povinen, pokud nevznese důvodné a řádně odůvodněné námitky, zaměstnat jako svého podzhotovitele.⁹⁵

---

⁹² Viz pod-čl. 1.1.3.4 ve spoj. s čl. 9 Red Book.

⁹³ Viz pod-čl. 1.8 ve spoj. s pod-čl. 1.1.6.7 Red Book.

⁹⁴ Viz pod-čl. 7.2 Red Book.

⁹⁵ Viz pod-čl. 5.1 Red Book.

Mezi obecné povinnosti zhotovitele patří, pokud tak správce stavby pokynem nařídí, také povinnost zabezpečit vhodné podmínky pro výkon práce personálu objednatele, jakýchkoli jiných zhotovitelů zaměstnaných objednatelem a zaměstnanců orgánů veřejné správy, kteří mohou být zaměstnáni na staveništi či v jeho blízkosti při provádění nějaké práce nezahrnuté ve smlouvě.⁹⁶ Pokud takovýto pokyn zhotoviteli způsobí nepředvídatelné náklady (tj. *výdaje, které budou rozumně vynaloženy zhotovitelem, včetně režijních a podobných poplatků vyjma zisku, které nejsou rozumně předvídatelné zkušeným zhotovitelem do data pro předložení nabídky*),⁹⁷ lze tento pokyn považovat za pokyn k variaci a měl by být na základě toho jako variace administrován.

Jak bylo uvedeno v podkapitolách výše, náklady na provedení variace nese zpravidla objednatel. Smluvní podmínky FIDIC však zakládají z tohoto pravidla výjimku, a to v případě, kdy pokynem k variaci ze strany správce stavby pozměněné nebo nařízené zkoušky prokážou, že zkoušení technologického zařízení, materiálů nebo řemeslného zpracování díla není v souladu se smlouvou. V takovém případě nese náklady na vykonání této variace zhotovitel.⁹⁸

Mechanismus iniciace variace spočívající ve vznesení požadavku na předložení návrhu variace ze strany správce stavby se užije i v případě, kdy je třeba provést jakékoliv práce potřebné k odstranění vad nebo poškození za podmínek, že tyto nezbytné práce nelze přičíst pochybení zhotovitele. Zhotovitel však bude povinen na vlastní náklady a riziko odstranit vady způsobené takovou projektovou dokumentací, za kterou je odpovědný, vady způsobené technologickým zařízením, materiály či řemeslným zpracováním, jež není v souladu se smlouvou, či jiné vady vzniklé v souvislosti se zhotovitelovým nesplněním jakékoli jiné povinnosti.⁹⁹

---

⁹⁶ Viz pod-čl. 4.6 Red Book.

⁹⁷ Viz pod-čl. 1.1.6.8 ve spoj. s pod-čl. 1.1.4.3 Red Book.

⁹⁸ Viz pod-čl. 7.4 Red Book.

⁹⁹ Viz pod-čl. 11.2 ve spoj. s pod-čl. 11.1 písm. b) Red Book.

Neboť jsou variace zpravidla užívány k nařizování dodatečných prací, které jsou nezbytné pro provedení díla, považuji za vhodné upozornit na skutečnost, že variací může být nařízeno také vypuštění jakékoli práce spadající pod taxativní výčet týkající se rozsahu variací. Mimo jiné může zhotovitel za určitých okolností považovat za vypuštěné také takové práce, ohledně kterých udělil správce stavby zhotoviteli pokyn k jejich přerušení a ke kterým po žádosti zhotovitele k pokračování prací neudělil správce stavby toto požadované povolení.^{100 101}

---

¹⁰⁰ K tomuto mechanismu podrobněji viz pod-čl. 8.8 ve spoj. s pod-čl. 8.11 Red Book.

¹⁰¹ Kapitola 4 této práce volně vychází z diplomové práce autora, viz KALENSKÝ, Tomáš. op. cit. sub 1.

5 Variace v kontextu soukromého práva

Smluvní podmínky FIDIC jsou mezinárodními standardy, které jsou v dnešní době využívány prakticky po celém světě. Je tak pochopitelné, že při jejich aplikaci v rámci realizace výstavbového projektu může docházet ke střetům mezi konkrétními ustanoveními vzorových knih a právními normami v jednotlivých národních jurisdikcích. K odstranění těchto potenciálních výkladových kolizí slouží právě institut zvláštních podmínek, kterými může objednatel libovolně upravit obecné podmínky vytvořené FIDIC. Zkušený a obezřetný objednatel by tak měl před samotným zadáním veřejné zakázky podrobit obecné podmínky zevrubné analýze a případné výkladové problémy se pokusit odstranit podmínkami zvláštními (například může určit, že se vybraná dispozitivní ustanovení právního předpisu, jež jsou v rozporu se smluvními podmínkami FIDIC, neužijí a podobně).

Ve výše nastíněném duchu považuji za vhodné podrobit bližšímu zkoumání samotný institut variací, neboť obdobu variací jako takových nalezneme v českém právním řádu stěží. Na druhou stranu se však v odborné literatuře můžeme setkat s kritikou variací a pochybnostmi o jejich bezproblémové aplikaci. Například T. Grulich ještě za účinnosti občanského zákoníku 1964 a obchodního zákoníku dovozoval, že ustanovení smluvních podmínek FIDIC zakládající správci stavby oprávnění nařizovat zhotoviteli pokynem variace a v podstatě tak měnit předmět díla, mohou být absolutně neplatná pro jejich rozpor se zákonem či alternativně pro jejich neurčitost.¹⁰²

Níže si proto dovolím věnovat se několika vybraným aspektům institutu variací, a to zejména těm, které považuji při jejich komparaci s národní soukromoprávní úpravou za významné a zásadní či zpravidla nejvíce problematické. Výsledkem této analýzy by měla být zejména odpověď na otázku, zda jsou variace dle smluvních podmínek FIDIC v kontextu soukromoprávní legislativy realizovatelné.

---

¹⁰² GRULICH, Tomáš. „FIDIC“ a úskali jejich aplikace. Právní rozhledy. 2009, č. 7. s. 233.

5.1 Variace jako změna závazku ze smlouvy

Pro posouzení povahy variace je předně nutné vymezit pojem smlouvy a závazku coby závazkově - právního poměru smluvních stran, neboť se v praxi často můžeme setkávat se zaměňováním obou právních pojmů či s elementárním nepochopením jejich významu.

Smlouvou její smluvní strany projevují vůli zříditi mezi sebou závazek a řídit se jejím obsahem.¹⁰³ Smlouvu proto doktrína definuje jako *dvoustranné či vícestranné právní jednání, které směřuje ke vzniku závazku*.¹⁰⁴ Zároveň je smlouva jedním z titulů neboli právních důvodů (lat. *titulus iustus*), na základě kterých dochází ke vzniku závazku jako takového.¹⁰⁵

Oproti tomu závazek lze definovat jako *závazkový právní vztah* (respektive poměr) *mezi věřitelem a dlužníkem*,¹⁰⁶ který vznikl mezi smluvními stranami právě v důsledku uzavření smlouvy. Z tohoto právního poměru má pak věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.¹⁰⁷

Smluvní podmínky FIDIC jsou užívány převážně pro smluvní zakotvení závazku, jehož výsledkem je provedení určitého díla zpravidla blíže vymezeného projektovou dokumentací a dalšími smluvními dokumenty. Samotný závazek vznikne v tomto případě již smlouvou o dílo, resp. v terminologii smluvních podmínek FIDIC tzv. *smlouvou*, kterou tvoří souhrn několika smluvních dokumentů.¹⁰⁸

---

¹⁰³ Viz ust. § 1724 odst. 1 občanského zákoníku.

¹⁰⁴ HULMÁK, Milan. In: HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr, a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0. s. 16.

¹⁰⁵ Viz ust. § 1723 odst. 1 občanského zákoníku.

¹⁰⁶ HULMÁK, Milan. In: HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 104. s. 1.

¹⁰⁷ Viz ust. § 1721 občanského zákoníku.

¹⁰⁸ Viz pod-čl. 1.1.1.1 Red Book.

Obsahem závazku jsou vzájemná práva a povinnosti objednatele a zhotovitele, kteří jsou vůči sobě navzájem v postavení dlužníka a věřitele. Základní povinností zhotovitele je povinnost provést pro objednatele na svůj náklad a nebezpečí dílo, kdy v tomto ohledu je zhotovitel v postavení dlužníka, a objednatel je coby věřitel oprávněn žádat po zhotoviteli splnění této jeho smluvní povinnosti. Opačně je pak objednatel v postavení dlužníka ve vztahu k jeho povinnosti dílo převzít a zaplatit za něj cenu díla, což po něm zhotovitel coby věřitel v této věci může oprávněně požadovat.¹⁰⁹ Je však nutno připomenout, že toto jsou pouze základní práva a povinnosti obou smluvních stran odpovídající podstatným náležitostem smlouvy o dílo, neboť ze smlouvy o dílo uzavřené za použití smluvních podmínek FIDIC vzniká zhotoviteli i objednateli velké množství dalších práv a povinností, k jejichž plnění se uzavřením smlouvy dobrovolně zavázali.

Komplexní mechanismus iniciace, schvalování a realizace variací je upraven již samotnou smlouvou o dílo, potažmo smluvními podmínkami FIDIC, které jsou z vůle smluvních stran její součástí. Pokynem správce stavby či schválením návrhu zhotovitele ze strany správce stavby tak dochází pouze k aktivaci předem nastaveného smluvního mechanismu, jež se obě smluvní strany zavázaly uzavřením smlouvy o dílo respektovat a dodržovat. V důsledku toho nelze na variace pohlížet jako na institut, který mění smlouvu o dílo, nýbrž pouze v určitém omezeném rozsahu závazek z této smlouvy vzniklý. Potenciální požadavek na souhlas všech smluvních stran s provedením variace, neboť smlouvu lze změnit nebo zrušit jen se souhlasem smluvních stran či z jiných zákonných důvodů,¹¹⁰ je proto v tomto případě irelevantní. Této problematice, tedy variacím založeným jednostranným pokynem správce stavby, se však budu podrobněji věnovat zejména v podkapitole 5.2.2 této práce.

Výše uvedené potvrzuje také L. Klee, když uvádí, že variace nejsou změnou smlouvy, ale pouze nutnou změnou díla provedenou na základě předem upraveného smluvního mechanismu.¹¹¹ S připuštěním této právní konstrukce se lze namátkově

---

¹⁰⁹ Viz ust. § 2586 občanského zákoníku.

¹¹⁰ Viz ust. § 1759 občanského zákoníku.

¹¹¹ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 30. s. 223.

setkat také v judikatuře Nejvyššího soudu České republiky. V této věci je vhodné zmínit usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.04.2011, sp. zn. 23 Cdo 746/2010,¹¹² jehož skutkový rozbor nepovažuji pro účely této práce za nutný, neboť níže citovaná část jeho odůvodnění zřejmě legitimizuje právní konstrukci nastíněnou výše. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud České republiky uvedl, že *pokud šlo o naplnění předvídaného ujednání se stanovenými právními důsledky, nemohlo jít o jednostrannou změnu smlouvy, a tudíž nemusela být splněna podmínka souhlasu druhé strany se změnou příkonu tepla a změnou fakturované ceny, tedy se změnou obsahu závazku. S odkazem na toto rozhodnutí Nejvyšší soud České republiky potvrzuje výše zmíněné také M. Hulmák.*¹¹³

Přímo ve vztahu k variacím se pak se stejným názorem lze setkat rovněž ve výkladové pomůcce Ministerstva vnitra České republiky vytvořené k zákonu o registru smluv. Autoři této metodiky výslovně zmiňují, že změnový list (záznam o provedení variace) je pouze záznamem o uplatnění již dříve dohodnutých smluvních mechanismů, a tento dokument proto nemá povahu změny smlouvy.¹¹⁴

Se změnami závazku ze smlouvy, při nichž nedochází ke změně původní smlouvy, se lze nově setkat také v národní právní úpravě zadávání veřejných zakázek, jež byla přijata zákonem o zadávání veřejných zakázek. Zákon o zadávání veřejných zakázek nově umožňuje zadavateli vyhradit si v zadávací dokumentaci při splnění dalších podmínek určité změny závazku ze smlouvy na veřejnou zakázku či případně při splnění taxativně vymezených důvodů provést tzv. *nepodstatné změny závazků ze smlouvy* na veřejnou zakázku.¹¹⁵ D. Dvořák a kolektiv zároveň ohledně tohoto připouštějí, že při užití extenzivního výkladu mohou být za vyhrazenou změnu závazku považovány právě variace ve smyslu smluvních podmínek FIDIC.

---

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.04.2011, sp. zn. 23 Cdo 746/2010, část občanskoprávní a obchodní [online]. [cit. 29.10.2018]. Dostupné z <http://www.nsoud.cz/>

¹¹³ HULMÁK, Milan. In: HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 104. s. 189.

¹¹⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický návod k aplikaci zákona o registru smluv (soukromoprávní část)* [online]. Praha, 2017. s. 32 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-k-aplikaci-zakona-o-registru-smluv-soukromopravni-cast.aspx>

¹¹⁵ Viz ust. § 100 a ust. § 222 zákona o zadávání veřejných zakázek.

Současně s tím však doporučuje k tomuto výkladu přistupovat velice obezřetně, neboť v dnešní době neexistuje rozhodovací praxe, která by jej potvrdila.¹¹⁶ O variacích v kontextu práva veřejných zakázek však bude podrobněji pojednáno v kapitole 6 této práce.

V této věci si na základě výše uvedeného dovoluji předmětnou problematiku uzavřít s tím, že prostřednictvím realizace variace jako zvláštního institutu *sui generis* dochází nikoliv ke změně smlouvy, nýbrž pouze ke změně závazku založeného smlouvou. Celý mechanismus iniciace, schválení a realizace variace je předpovídán již samotnou smlouvou a aktivuje se v okamžiku, kdy správce stavby vydá zhotoviteli pokyn k variaci či o předložení návrhu variace požádá, případně zhotovitel předloží správci stavby návrh na zlepšení, který správce stavby následně schvaluje. Z důvodů shora nastíněných zároveň považuji variace v tomto ohledu za souladné s národním právním řádem, a to i v případě, kdy s variací nařízenou pokynem správce stavby zhotovitel nesouhlasí. Této problematice se však budu podrobněji věnovat v podkapitole 5.2.2 této práce.

5.2 Povaha variací dle způsobu jejich iniciace a schválení

Jak bylo uvedeno v kapitole 2 této práce, variace lze iniciovat třemi způsoby: pokynem správce stavby k variaci, vlastním návrhem na zlepšení ze strany zhotovitele nebo požadavkem správce stavby na předložení návrhu variace ze strany zhotovitele. Pro účely této práce a posouzení jejich souladu s národním právním řádem považuji za vhodné rozdělit variace také dle charakteru jejich přijímání a schvalování na *variace konsensuální* a *variace direktivní*. Vysvětlení těchto pojmů přináším níže a bližšímu zkoumání následně podrobím zejména variace direktivní, neboť zejména u těch se mohou vyskytnout otázky, zda jsou v národním právním prostředí přípustné.

---

¹¹⁶ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. *Zákon o zadávání veřejných zakázek*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-651-7. s. 604.

5.2.1 Konsensuální variace

Za variace konsensuální považují takové variace, ohledně jejichž provedení panuje mezi smluvními stranami konsensus, tedy variace, na kterých se smluvní strany společně shodly.

Lze si tak představit situace, kdy zhotovitel předloží správci stavby návrh na zlepšení a správce stavby jej bez dalších výhrad jednoznačně schválí a nařídí provedení variace takovým způsobem, jakým byl zhotovitelem navržen. Stejně tak může samotnému návrhu zhotovitele předcházet požadavek správce stavby na předložení návrhu variace ze strany zhotovitele, pokud v závěru dojde mezi stranami ke shodě na obsahu variace. V neposlední řadě lze do této skupiny variací zařadit také variace nařízené pokynem správce stavby, se kterými však zhotovitel bez dalšího souhlasí a nemá k nim žádné výtky, resp. takové variace, které by zhotovitel byl ochoten provést i bez přímého pokynu správce stavby. Jejich společným znakem je tedy konsensus smluvních stran na tom, že variace mají být v určitém rozsahu provedeny.

Pokud na provedení variace v určitém rozsahu panuje mezi smluvními stranami všeobecná shoda, mohou smluvní strany realizaci určitých prací zajistit v podstatě také prostřednictvím kumulativní novace,¹¹⁷ tedy dohodou o změně obsahu závazku, aniž by došlo ke zrušení závazku dosavadního. Případným dodatkem ke smlouvě by mohly smluvní strany pozměnit původní smlouvu o dílo a s tím i závazek z této smlouvy vzniklý. Tento postup se však jeví jako zbytečný a to zejména s ohledem na to, že smluvní podmínky FIDIC předvídají a zakládají podrobný postup iniciace, schvalování a realizace variací včetně jejich ocenění.

Konsensuální variace ve smyslu výše popsaném nepovažují zejména s poukazem na to, že ohledně nich panuje mezi smluvními stranami shoda, za nikterak problematické.

---

¹¹⁷ Viz ust. § 1902 věta druhá občanského zákoníku.

5.2.2 *Direktivní variace*

Direktivní variací můžeme rozumět variaci, ohledně které nedošlo mezi smluvními stranami k dohodě (konsensu). Takovou variaci je zhotovitel i přes to povinen zrealizovat, ačkoliv s variací v té podobě, v jaké mu byla nařízena, nevyslovil souhlas.

Za direktivní variaci je možné označit přímý pokyn správce stavby k provedení variace, se kterým zhotovitel nesouhlasí. Případně může direktivní variaci předcházet návrh zhotovitele na zlepšení či požadavek správce stavby na předložení tohoto návrhu ze strany zhotovitele, a to za předpokladu, že později dojde k modifikaci zhotovitelem předloženého návrhu ze strany správce stavby a s finální podobou variace zhotovitel, byť jen částečně, souhlas nevysloví.

Zde se teoreticky nabízí otázka, zda je taková změna závazku, jež je provedena fakticky bez souhlasu druhé smluvní strany, v národním právním řádu akceptovatelná. Tím spíše je nutné se této otázce věnovat, když subjektem, který variace pokynem zhotoviteli nařizuje, je správce stavby, a nikoliv přímo objednatel coby strana smlouvy o dílo. Ostatně jak už jsem uváděl výše, T. Grulich za účinnosti občanského zákoníku 1964 a obchodního zákoníku dovozoval, že smluvní ustanovení zakládající tuto konstrukci by měla být údajně absolutně neplatná pro rozpor se zákonem.¹¹⁸ I proto považuji za vhodné věnovat se problematice direktivních variací podrobněji a zodpovědět alespoň dílčí otázky, které se zdají být v této věci problematické.

Předně je nutno připomenout, že závazek nelze změnit bez ujednání věřitele a dlužníka, ledaže zákon stanoví jinak.¹¹⁹ Z čistě jazykového výkladu této právní normy by se mohlo zdát, že ke změně závazku jednáním jedné smluvní strany nemůže dojít. Na druhou stranu jak již bylo uvedeno výše, mechanismus iniciace a realizace variací je předvídan samotnou smlouvou již od počátku jejího uzavření, a může být tedy

---

¹¹⁸ GRULICH, Tomáš. op. cit. sub 102. s. 233.

¹¹⁹ Viz ust. § 1790 občanského zákoníku.

považován právě za ono smluvní ujednání, jež umožňuje následně smluvním stranám změnit obsah závazku.

Ostatně J. Petrov výslovně připouští, že součástí smlouvy mohou být taktéž ujednání o změně či určení závazku právním jednáním třetí osoby nebo i právním jednáním jedné ze smluvních stran (jako příklad uvádí pravomoc konkrétní osoby určit po uzavření smlouvy předmět, rozsah, místo, čas či jiný modus plnění). Společně s tím však také připomíná, že oprávnění jedné smluvní strany umožňující jí vymezit či pozměnit obsah závazku se musí pohybovat v užších hranicích a případná ujednání umožňující jednostrannou změnu závazku v příliš širokém rozsahu mohou být neplatná. Zároveň pak dovozuje, že nelze platně ujednat pravomoc jedné smluvní strany změnit závazek ze své vůle zcela libovolně. Uzavírá však s tím, že smluvní ujednání, které připouští jednostrannou změnu či vymezení závazku v přiměřeném a mravném rozsahu, je platné.¹²⁰

V souladu se shora uvedeným je prvně vhodné zabývat se tím, zda pravomoc správce stavby nařizovat pokynem či schvalovat navržené variace je smluvními podmínkami FIDIC vymezena dostatečně určitě a zda je tato pravomoc v kontextu celé smlouvy o dílo přiměřená.

Oprávnění správce stavby nařizovat pokynem variace či je schvalovat bylo podrobně popsáno v kapitole 2 této práce. Nyní si však ve stručnosti dovolím připomenout, jakým způsobem je tato pravomoc správce stavby upravena a do jaké míry je samotnými smluvními podmínkami omezena. Red Book výslovně taxativně určuje, co variace smí a nesmí zahrnovat, a stejně tak stanovuje, že variací je možné měnit pouze dílo, které je také smlouvou jednoznačně definováno.¹²¹ Zároveň se musí jednat o pokyny nutné k provedení díla či odstranění všech vad a mohou být vydány pouze před vydáním potvrzení o převzetí díla.¹²² V neposlední řadě je pak jednoznačně

---

¹²⁰ PETROV, Jan. In: HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 104. s. 296.

¹²¹ Viz pod-čl. 13.1 ve spoj. s pod-čl. 1.1.6.9 ve spoj. s pod-čl. 1.1.5.8 Red Book.

¹²² Viz pod-čl. 3.3 a pod-čl. 13.1 Red Book.

stanoveno, jakým způsobem se variace oceňují,¹²³ přičemž k jejich ocenění by mělo docházet po jejich nařízení či schválení *ex officio* bez dalšího. Také je nutno připomenout, že pokud správce stavby se zhotovitelem v rámci variačního procesu nesjednájí důsledky na dobu pro dokončení díla, je zhotovitel oprávněn oznámit z tohoto důvodu správci stavby claim na prodloužení doby pro dokončení díla.¹²⁴

Vzhledem k těmto značným omezením pravomocí správce stavby nařizovat zhotoviteli pokyny k variacím se domnívám, že hranice pro jednostranné změny závazku vyplývající ze smlouvy o dílo jsou pro správce stavby nastaveny jednoznačně a v nikterak širokém rozsahu. Ostatně zpravidla budou variace nařizovány správcem stavby z toho důvodu, že se při realizaci výstavbového projektu vyskytly některé nepředvídatelné skutečnosti, na něž je třeba flexibilně reagovat právě například udělením pokynu k variaci. V žádném případě pak nelze hovořit o potenciálně neomezené pravomoci správce stavby měnit pokynem k variaci předmět díla dle jeho libovůle.

Z výše uvedených důvodů mám za to, že zde není dán žádný důvod pro konstatování neplatnosti smluvních ujednání umožňujících variace. Ta totiž rozhodně neumožňují správci stavby měnit předmět díla a tím i závazek ze smlouvy zcela libovolně, ba naopak je správce stavby v této své pravomoci limitován mnoha, byť zcela racionálními a důvodnými, omezeními.

Dalším potenciálním problémem, jenž se částečně může týkat taktéž variací konsensuálních, by mohlo být samotné postavení správce stavby v celém procesu iniciace a schvalování variací. Správce stavby totiž fakticky není smluvní stranou smlouvy o dílo, neboť jejími smluvními stranami jsou pouze objednatel a zhotovitel, a správce stavby k této smlouvě nepřistupuje. Správce stavby obvykle uzavírá smlouvu o výkonu jeho činnosti pouze s objednatelem, který jej zároveň za jeho činnost platí. Objevuje se tak případná výtká, že závazek sjednaný smlouvou mezi

---

¹²³ Viz pod-čl. 13.3 ve spoj. s čl. 12 Red Book.

¹²⁴ Viz pod-čl. 8.4 ve spoj. s pod-čl. 20.1 Red Book.

zhotovitelem a objednatelem je oprávněn měnit třetí subjekt (správce stavby), jenž vůbec není smluvní stranou smlouvy o dílo.

V tomto ohledu je nutné připomenout, že základní funkce správce stavby v rámci výstavbového projektu je dvojí. Prvně správce stavby v některých případech plní roli zčásti neutrální třetí strany, jež je povinna spravedlivě rozhodovat ve sporných věcech předvídaných smlouvou (například claimová agenda a podobně).¹²⁵ Druhou funkcí je pak zastupování objednatele, neboť platí, že kdykoliv správce stavby plní povinnosti nebo vykonává pravomoci konkrétně určené smlouvou či z ní vyplývající, jedná jeho jménem.¹²⁶ Zároveň je správce stavby smluvními podmínkami FIDIC považován za tzv. *personál objednatele*, mezi který se mimo něj řadí například objednatelovi pracovníci, dělníci či jiní zaměstnanci.¹²⁷ Z toho také nepřímo vyplývá, že správce stavby bude zpravidla jednat jménem objednatele či jím bude pověřen k určité činnosti.

Lze tak konstatovat, že správce stavby není v rámci realizace výstavbového projektu zcela nezávislým třetím subjektem a udělením jeho pokynu k variaci tak nedochází k situaci, kdy by závazek byl měněn jednáním třetí osoby, jež není smluvní stranou smlouvy. I kdyby tomu však tak bylo, pravděpodobně ani to by nezakládalo neplatnost předmětného smluvního ujednání. Ostatně výše již bylo uvedeno, že J. Petrov připouští, že ke změně závazku může dojít i na základě původního smluvního ujednání, které zakládá pravomoc měnit závazek v určitých rozumných mezích také třetí osobě, která není subjektem smlouvy.¹²⁸

Stejný závěr, byť nepřímo vyjádřený, můžeme nalézt také v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu České republiky v jednom z mála rozhodnutí, která se věnovala sporům vyplývajícím ze smluv o dílo při použití smluvních podmínek FIDIC. Tento názor vyjádřil Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 29.08.2011, sp. zn. 32 Cdo 1818/2011, přičemž opět nepovažují za nutné podrobně

---

¹²⁵ KLEE, Lukáš. op. cit. sub 30. s. 31.

¹²⁶ Viz pod-čl. 3.1 písm. a) Red Book.

¹²⁷ Viz pod-čl. 1.1.2.6 Red Book.

¹²⁸ PETROV, Jan. In: HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr a kol. op. cit. sub 104. s. 296.

popisovat celý skutkový děj předcházející vydání předmětného rozhodnutí, neboť ten v podstatě s částí odůvodnění níže citovanou souvisí pouze okrajově, když tou se dovolací soud vyjadřuje k dílčí námitce dovolatelky. V tomto rozsudku Nejvyšší soud České republiky k otázce přenesení pravomoci omezeně měnit předmět díla správcem stavby uvedl, že *i kdyby došlo ke změně smlouvy o dílo co do kvality díla projevem vůle třetí osoby (pozn. autora: správce stavby), bylo by tomu tak proto, že k tomu strany této osobě ve smlouvě o dílo (...) sjednaly oprávnění a změna díla by tak i v takovém případě byla z věcného hlediska důsledkem dohody smluvních stran.*¹²⁹

S ohledem na argumenty výše uvedené se nedomnívám, že by postavení správce stavby coby zvláštního třetího subjektu, jenž má v rámci výstavbového projektu smlouvou předvídaná práva a povinnosti, mělo v otázce mechanismu přijímání variací být jakkoliv problematické, a to zejména s ohledem na to, že správce stavby v této věci působí v podstatě jako zástupce objednatele.

Problematiku direktivních variací si dovoluji uzavřít s tím, že po shora provedené analýze neshledávám jediný důvod, který by měl zakládat neplatnost smluvního ujednání umožňující správci stavby direktivní variaci nařídit. Samozřejmě lze uvažovat o potenciální neplatnosti určitých excesivních pokynů správce stavby, jež například mohou vybočovat z pravomocí, které mu smluvní podmínky FIDIC v této věci zakládají. Zde lze eventuálně hovořit o případné neplatnosti konkrétního jednání správce stavby (například pro rozpor pokynu k variaci s dobrými mravy, pro počáteční nemožnost plnění variace a podobně), které je však třeba každé samo o sobě posuzovat *ad hoc*. Není ale možné *apriori* konstatovat, že smluvní ujednání umožňující správci stavby udělení takového pokynu je neplatné.

5.3 Komparace variací s právní úpravou smlouvy o dílo

Jak již bylo výše několikrát uvedeno, variace mohou být iniciovány také ze strany správce stavby pokynem k jejich provedení uděleným zhotoviteli. Udělování pokynů k variaci zhotoviteli správcem stavby je do určité míry jedinečným

---

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.08.2011, sp. zn. 32 Cdo 1818/2011, část občanskoprávní a obchodní [online]. [cit. 29.10.2018]. Dostupné z <http://www.nsoud.cz/>

institutem založeným smluvními podmínkami FIDIC. V národní právní úpravě smlouvy o dílo se můžeme s obdobou těchto pokynů správce stavby setkat v případě tzv. *příkazů objednatele*.

Národní právní úprava smlouvy o dílo vychází z předpokladu, že zhotovitel provádí dílo na vlastní náklad a nebezpečí a při jeho provádění postupuje samostatně.¹³⁰ Proto také obecně není zhotovitel vázán příkazy objednatele ohledně způsobu provádění díla. Je jimi vázán pouze v případě, že to bylo mezi smluvními stranami ujednáno nebo plyne-li to ze zvyklostí.¹³¹ I když byla vázanost příkazy objednatele mezi smluvními stranami ujednána, není jimi zhotovitel vázán bez dalšího.¹³² Pokud objednatel udělí zhotoviteli nevhodný příkaz, je zhotovitel povinen na nevhodnost takového pokynu objednatele upozornit (to neplatí, nemohl-li nevhodnost příkazu zhotovitel zjistit ani při vynaložení potřebné péče). Pokud pak nevhodný příkaz překáže v řádném provádění díla, zhotovitel provádění díla v nezbytném rozsahu přeruší až do změny příkazu. Trvá-li následně objednatel na tomto příkazu, má zhotovitel nově právo požadovat, aby tak objednatel učinil v písemné formě. Jestliže bylo provádění díla v důsledku nevhodného příkazu objednatele přerušeno, lhůta pro dokončení díla se o tuto dobu prodlužuje. Zhotovitel má přitom právo na úhradu nákladů spojených s přerušением provádění díla do doby, kdy nevhodnost příkazu mohla být zjištěna. V případě že objednatel trvá na provedení díla dle zřejmě nevhodného příkazu i po zhotovitelově upozornění na jeho nevhodnost, může zhotovitel od smlouvy o dílo odstoupit.¹³³

Základní rozdíl mezi pokyny správce stavby dle smluvních podmínek FIDIC a příkazy objednatele upravené občanským zákoníkem lze spatřit v tom, že příkazy objednatele jsou omezeny pouze na způsob provádění díla, přičemž pravomoc správce stavby udělovat zhotoviteli pokyny je bezpochyby formulována širěji. To však

---

¹³⁰ Viz ust. § 2586 odst. 1 ve spoj. s ust. § 2592 občanského zákoníku.

¹³¹ Viz ust. § 2592 občanského zákoníku.

¹³² HORÁK, Pavel. In: HULMÁK, Milan, BEDNÁŘ, Václav, BEZOUŠKA, Petr, a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. s. 1051.

¹³³ Viz ust. § 2594 odst. 1, odst. 2, odst. 3 ve spoj. s ust. § 2595 občanského zákoníku.

samozřejmě nebrání smluvním stranám, jež uzavírají smlouvu o dílo bez použití smluvních podmínek FIDIC, aby si rozsahové vymezení možných příkazů objednatele, kterými bude zhotovitel vázán, ujednaly odlišně a pravomoc objednatele v tomto ohledu rozšířily.

Současně se nedomnívám, že by ust. § 2592 občanského zákoníku zakotvující obecné pravidlo, dle kterého zhotovitel není vázán příkazy objednatele ohledně způsobu provádění díla, mělo činit ve smlouvě o dílo za použití smluvních podmínek FIDIC jakékoliv interpretační problémy. Přímo z textace tohoto zákonného ustanovení vyplývá jeho zřejmá dispozitivnost, tudíž se smluvní strany mohou od této normy smluvně odchýlit. To také ostatně použitím smluvních podmínek FIDIC činí, neboť ujednávají, že zhotovitel je pokyny správce stavby coby zástupce objednatele vázán.

Problematické se však za určitých okolností mohou zdát v kontextu smluvních podmínek FIDIC právní normy zakotvené v ust. § 2594 a ust. § 2595 občanského zákoníku. Red Book s povinností zhotovitele upozorňovat na nevhodnost pokynu správce stavby neoperuje a nemusí být tak zcela zřejmé, zda by se dispozitivní úprava zakotvená ve výše uvedených zákonných ustanoveních měla užít i pro smlouvy, jež obsahují smluvní podmínky FIDIC. Pro zodpovězení této otázky by bylo nutné posoudit zejména to, zda smluvní podmínky FIDIC jsou upraveny v této věci tak komplexně, že aplikaci výše zmíněných dispozitivních ustanovení nepřímou vylučují.

Zřejmě pro odstranění těchto pochybností například ŘSD ve svých zvláštních podmínkách pro Red Book výslovně vyloučilo aplikaci ust. § 2594 a ust. § 2595 občanského zákoníku. I přes vyloučení těchto zákonných ustanovení však zhotovitelovu povinnost upozorňovat na nevhodnost pokynu správce stavby zakotvilo ŘSD v těch samých zvláštních podmínkách smluvně. Efekt to má zejména takový, že zhotovitel je sice povinen upozornit správce stavby na nevhodnost jeho pokynu, avšak již se nepoužijí ustanovení o možnosti zhotovitele v případě zjevné nevhodnosti pokynu odstoupit od smlouvy o dílo, dále také ustanovení o prodlužování lhůty pro

dokončení díla či ustanovení o právu na úhradu nákladů spojených s přerušením díla.^{134 135}

---

¹³⁴ Viz pod-čl. 4.27 Zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book.

¹³⁵ Kapitola 5 této práce volně vychází z diplomové práce autora, viz KALENSKÝ, Tomáš. op. cit. sub 1.

6 Variace v kontextu práva veřejných zakázek

S ohledem na praktické využití smluvních podmínek FIDIC v České republice, kdy ty jsou užívány převážně pro výstavbu pozemních komunikací¹³⁶ a drah¹³⁷ (k tomu podrobněji viz kapitola 7 této práce) je třeba variace podrobit analýze také z hlediska práva veřejných zakázek, potažmo povinnosti uveřejňovat smlouvy a jejich dodatky v registru smluv. Realizaci těchto staveb totiž zajišťují v České republice převážně veřejné subjekty (například ŘSD, SŽDC či ŘVC z pověření státu, územní samosprávné celky a podobně), neboť vlastníky „významnějších“ pozemních komunikací a drah je zpravidla stát či právě územní samosprávné celky.¹³⁸

Výše zmíněné veřejné subjekty je pak třeba s přihlédnutím k definičním znakům zakotveným v ust. § 4 zákona o zadávání veřejných zakázek považovat za zadavatele, respektive ve většině případů za veřejné zadavatele ve smyslu zákona o zadávání veřejných zakázek.¹³⁹ Obdobně tomu bude v případě problematiky uveřejňování smluv a jejich dodatků v registru smluv, jelikož výše zmíněné veřejné subjekty budou také zpravidla dle ust. § 2 zákona o registru smluv povinnými subjekty, které jsou vázány povinnostmi zakotvenými v tomto zákoně.¹⁴⁰

Vzhledem ke shora uvedenému je zřejmé, že variace coby specifické změny závazku ze smlouvy budou do určité míry limitovány také zákonem o zadávání

---

¹³⁶ Pozemní komunikací se dle ust. § 2 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích rozumí *dopravní cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti*. Dle ust. § 2 odst. 2 se pozemní komunikace dělí na a) dálnice, b) silnice, c) místní komunikace, a d) účelové komunikace.

¹³⁷ Dráhou se dle ust. § 2 odst. 1 zákona o drahách rozumí *cesta určená k pohybu drážních vozidel včetně pevných zařízení potřebných pro zajištění bezpečnosti a plynulosti drážní dopravy*.

¹³⁸ Například k vlastnictví pozemních komunikací viz ust. § 9 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích: *Vlastníkem dálnic a silnic I. třídy je stát. Vlastníkem silnic II. a III. třídy je kraj, na jehož území se silnice nacházejí, a vlastníkem místních komunikací je obec, na jejímž území se místní komunikace nacházejí. Vlastníkem účelových komunikací je právnická nebo fyzická osoba*.

¹³⁹ Například ŘSD bude jako státní příspěvková organizace veřejným zadavatelem dle ust. § 4 odst. 1 písm. c) zákona o zadávání veřejných zakázek a kraje budou veřejnými zadavateli dle ust. § 4 odst. 1 písm. d) zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁴⁰ Například ŘSD bude jako státní příspěvková organizace povinným subjektem dle ust. § 2 odst. 1 písm. c) zákona o registru smluv a kraje budou povinnými subjekty dle ust. § 2 odst. 1 písm. b) zákona o registru smluv.

veřejných zakázek. Opačný přístup by totiž v některých případech mohl vést až k libovolným změnám v předmětu plnění z těchto smluv, což by pochopitelně popíralo smysl a účel zakázkového práva (převážně ve vztahu k transparentní a efektivní distribuci veřejných prostředků) a v závěru by to také mohlo vést k porušování jeho základních zásad (zejména zásady transparentnosti a zásady rovného zacházení).¹⁴¹

Ostatně Soudní dvůr Evropské unie se k této problematice opakovaně vyjádřil v tom smyslu, že změny veřejné zakázky, jež byly učiněny během jejího trvání a které mají podstatně odlišnou povahu než původní zakázka, kdy v důsledku toho vlastně prokazují vůli smluvních stran znovu sjednat základní podmínky této zakázky, představují za účelem zajištění transparentnosti postupů a rovného zacházení s uchazeči ve své podstatě nové zadání veřejné zakázky.¹⁴² Proto je nezbytné, aby správce stavby při nařizování i schvalování variací důsledně kontroloval, zda tyto variace jsou v souladu s právem veřejných zakázek.

6.1 Změny závazků ze smluv ve veřejných zakázkách

Pro účely podrobnější analýzy této problematiky je nezbytné v první řadě připomenout, jakým způsobem jsou v zákoně o zadávání veřejných zakázek legislativně upraveny změny závazků z již uzavřených smluv na veřejnou zakázku. Národní právní úprava v tomto ohledu vychází z práva Evropské unie, neboť ve své podstatě, až na drobné odchylky, věrně kopíruje komplexní právní úpravu změn závazků ze smluv zakotvenou v zakázkové směrnici¹⁴³ (odst. 107 až 111 preambule a čl. 72 směrnice), sektorové směrnici¹⁴⁴ (odst. 113 až 117 preambule a čl. 89 směrnice)

---

¹⁴¹ Viz ust. § 6 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁴² Viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 05.10.2000, Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. C-337/98, I-8377, body 44 a 46 a rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19.06.2008, Presstext Nachrichtenagentur GmbH proti Rakouské republice a dalším, C-454/06. I-04401, bod 34.

¹⁴³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26.2.2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES.

¹⁴⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26.2.2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES.

a koncesní směrnici¹⁴⁵ (odst. 75 až 78 preambule a čl. 43 směrnice). Pro upřesnění je třeba dodat, že všechny z vyjmenovaných směrnic upravují změny závazků ze smlouvy až na menší odchylky víceméně stejným způsobem.

Nutno podotknout, že právní úprava změn závazků ze smluv byla inspirována předešlou judikaturou Soudního dvora Evropské unie, a to především rozsudkem C-454/06 *Presstetext Nachrichtenagentur* ze dne 19.6.2008 (zkr. rozsudek *Presstetext*) a jeho prejudikaturou¹⁴⁶ a také pozdějším rozsudkem ze dne 13.4.2010, C-91/08 *Wall AG* proti městu Frankfurt nad Mohanem.¹⁴⁷ Zejména rozsudek *Presstetext* lze ve vývoji unijního práva veřejných zakázek označit za zlomový a klíčový, neboť jím bylo prvně uceleně ze strany Soudního dvora Evropské unie pojednáno o změnách závazků ze smluv na veřejné zakázky. Soudní dvůr Evropské unie v rámci tohoto rozhodnutí klasifikoval změny závazků ze smlouvy na podstatné a nepodstatné, přičemž podstatné změny závazků také podrobněji definoval a určil, jaké změny je třeba za podstatné považovat (k definičním znakům podstatných změn podrobněji viz níže). Současně s tím Soudní dvůr Evropské unie výslovně konstatoval, že podstatné změny lze realizovat pouze prostřednictvím nového zadávacího řízení, zatímco realizace nepodstatných změn je za předpokladu splnění zákonných podmínek přípustná.¹⁴⁸

Z výše uvedeného je zřejmé, že v prvé řadě je třeba rozdělovat změny závazků ze smluv na veřejné zakázky (přičemž toto dělení vychází původně z rozsudku *Presstetext*, kterým byla inspirována evropská a v důsledku toho také národní právní úprava)¹⁴⁹ na:

- podstatné změny, a

---

¹⁴⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/23/EU ze dne 26.2.2014 o udělování koncesí.

¹⁴⁶ Zejména rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 05.10.2000, Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. C-337/98, I-8377 a rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 29.04.2004, *CAS Succhi di Frutta SPA* proti Komisi Evropských společenství, C-496/99. I-03801.

¹⁴⁷ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1080.

¹⁴⁸ Viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19.06.2008, *Presstetext Nachrichtenagentur GmbH* proti Rakouské republice a dalším, C-454/06. I-04401, body 34, 35, 36, 37 a 40.

¹⁴⁹ Viz čl. 72 zadávací směrnice a ust. § 222 zákona o zadávání veřejných zakázek.

- nepodstatné zmeny.

Podstatnými zmenami se dle zákona o zadávání veřejných zakázek rozumí takové změny smluvních podmínek, které by:

- umožnily účast jiných dodavatelů nebo by mohly ovlivnit výběr dodavatele v původním zadávacím řízení, pokud by zadávací podmínky původního zadávacího řízení odpovídaly těmto změnám,
- měnily ekonomickou rovnováhu závazku ze smlouvy ve prospěch vybraného dodavatele, nebo
- vedly k významnému rozšíření rozsahu plnění veřejné zakázky.¹⁵⁰

Co se týče jednotlivých skutkových podstat podstatných změn, v kontextu smluvních podmínek FIDIC lze jmenovat například následující příklady. Ovlivnění účasti jiných dodavatelů nebo výběru dodavatele v původním zadávacím řízení by mohly způsobit změny, které by měly dopad do stanovení kvalifikačních požadavků či kritérií hodnocení anebo které by byly v rozporu s provedeným posouzením a hodnocením nabídek.¹⁵¹ V české praxi se lze setkat s tím, že délka záruční doby poskytované zhotovitelem je jedním z hodnotících kritérií, tudíž její neodůvodněné zkrácení ze strany objednatele by mohlo být považováno za podstatnou změnu. Změna ekonomické rovnováhy ve prospěch vybraného dodavatele by mohla být zapříčiněna zpravidla zmírněním některých povinností zhotovitele, například neodůvodněným prodloužením doby pro dokončení díla.¹⁵² K významnému rozšíření rozsahu plnění veřejné zakázky by mohlo dojít například při dohodě smluvních stran na provedení dodatečných prací, které by významně rozšířily původní rozsah plnění; tuto skutkovou podstatu je však nutno vnímat v kontextu limitů nepodstatných změn, o kterých bude komplexně pojednáno v této práci níže.

Podstatnou změnou je pak také nahrazení dodavatele jiným dodavatelem,

---

¹⁵⁰ Viz ust. § 222 odst. 3 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁵¹ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1083.

¹⁵² Obdobně viz důvodová zpráva k zákonu o zadávání veřejných zakázek.

příčemž však zákon stanovuje z tohoto pravidla výjimky, za kterých je nahrazení dodavatele možné - a to pro případ uplatnění vyhrazené změny závazku (k tomu viz podrobněji níže) a v důsledku právního nástupnictví původního dodavatele.¹⁵³ Pro účely analýzy variací z pohledu práva veřejných zakázek však není nutné se tomuto druhu podstatné změny podrobněji věnovat.

Jak již bylo nastíněno shora, podstatné změny závazků ze smluv na veřejnou zakázku nejsou dovolené a zadavatel je nesmí po dobu jejich trvání bez provedení nového zadávacího řízení umožnit.¹⁵⁴ Jestliže by potenciální variace naplňovala znaky podstatné změny, nebylo by možné takovouto variaci schválit ani nařídit. Objednatel by pak pro činnosti, jež měly být obsahem této variace, musel zrealizovat nové zadávací řízení.

Za nepodstatné změny lze *a contrario* označit ty změny, které nejsou změnami podstatnými ve smyslu výše uvedeném. Nepodstatné změny jsou na rozdíl od podstatných změn povoleny, avšak zpravidla za splnění konkrétních podmínek stanovených zákonem o zadávání veřejných zakázek, který explicitně vyjmenovává určité druhy povolených nepodstatných změn. Z hlediska právní úpravy zákona o zadávání veřejných zakázek lze pak tyto druhy změn rozdělit dle jejich povahy na:

- změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci, a
- změny závazků umožněné *ex lege*.¹⁵⁵

6.2 Změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci

Zákon o zadávání veřejných zakázek umožňuje objednateli, potažmo zadavateli, aby si určité změny závazků či případně poskytnutí nových stavebních prací zhotovitelem, potažmo vybraným dodavatelem, vyhradil již v zadávací

---

¹⁵³ Viz ust. § 222 odst. 10 ve spoj. s ust. § 100 odst. 2 zákona o veřejných zakázkách.

¹⁵⁴ Viz ust. § 222 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁵⁵ Obdobné dělení lze nalézt v DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1081 nebo v STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 8.

dokumentaci. Také tento druh změn je třeba pro jejich bližší analýzu z důvodu jejich rozdílného režimu administrace rozdělit do dvou kategorií, a to na:

- vyhrazené změny závazku,¹⁵⁶ a
- opční právo zadávané v jednacím řízení bez uveřejnění.¹⁵⁷

6.2.1 Vyhrazené změny závazků

Pro vyhrazené změny závazků zákon o zadávání veřejných zakázek explicitně stanovuje, že ty se za podstatné změny nepovažují.¹⁵⁸ Vyhrazení určité změny závazku je však možné pouze za předpokladu, že podmínky pro tuto změnu a její obsah jsou v zadávací dokumentaci jednoznačně vymezeny a zároveň takováto změna nemění celkovou povahu veřejné zakázky.¹⁵⁹ Shodně je stanoveno, že se takováto vyhrazená změna může týkat rozsahu stavebních prací, ceny nebo jiných obchodních či technických podmínek.¹⁶⁰ Z povahy změn závazků ze smluv je také třeba dovodit, že uplatnění těchto vyhrazených změn je možné pouze po dobu trvání závazkového poměru založeného smlouvou, a nikoliv po jeho skončení.

Ačkoliv zákon o zadávání veřejných zakázek v podstatě taxativně vyjmenovává konkrétní prvky závazkového poměru, kterých se vyhrazené změny mohou týkat (viz odstavec výše), nedomnívám se, že by toto zadavatele v otázce rozsahu vyhrazených změn prakticky nějak zásadně omezovalo. Pod obecným a širokým pojmem „obchodní či technické podmínky“ si lze totiž představit přinejmenším většinu prvků závazkového poměru vzniklého uzavřením smlouvy o dílo. K obdobnému názoru dospívají také D. Dvořák a kolektiv, kteří uvádějí, že se dle

---

¹⁵⁶ Viz ust. § 100 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁵⁷ Viz ust. § 100 odst. 3 ve spoj. s ust. § 66 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁵⁸ Viz ust. § 222 odst. 2 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁵⁹ Zákaz změny celkové povahy veřejné zakázky pro případ vyhrazené změny byl Soudním dvorem Evropské unie judikován již v jeho rozsudku ze dne 13.04.2010, Wall AG proti městu Frankfurt nad Mohanem, C-91/08. 2010 I-02815, ve kterém SDEU dospěl k závěru, že i vyhrazená změna, jenž byla dodavateli známá již ze zadávací dokumentace, může být změnou podstatnou a v důsledku toho změnou zakázanou.

¹⁶⁰ Viz ust. § 100 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek.

jejich názoru může vyhrazená změna týkat jakýchkoli prvků závazkového vztahu.¹⁶¹ V. Podešva a kolektiv ohledně tohoto konstatují, že se jedná pouze o demonstrativní výčet prvků, kterých se může vyhrazená změna týkat.¹⁶² Jsem toho názoru, že regulativním normativem pro připuštění určité vyhrazené změny tak namísto věcného omezení určitých změn bude zejména zákaz změny celkové povahy veřejné zakázky při aplikaci této změny.

Objednatel je povinen zahrnout předpokládanou hodnotu všech v zadávací dokumentaci vyhrazených změn závazků do předpokládané hodnoty veřejné zakázky, což samozřejmě může mít potenciální vliv na režim veřejné zakázky, neboť ten se určuje právě podle celkové předpokládané hodnoty veřejné zakázky.¹⁶³ Pokud zákon stanovuje, že podmínky pro vyhrazené změny a její obsah musí být jednoznačně vymezeny, domnívám se, že by určení jejich předpokládané hodnoty nemělo činit zadavateli větších obtíží.¹⁶⁴

V kontextu smluvních podmínek FIDIC si lze představit, že za vyhrazené změny závazků bude možné považovat například měření skutečně provedených prací dle článku 12 Red Book či úpravy v důsledku změn nákladů dle pod-článku 13.8 Red Book (inflační doložka). V případě avizované inflační doložky tak může být podmínkou pro její uplatnění kupříkladu růst inflace a obsahem této vyhrazené změny pak konkrétní zvýšení cen jednotlivých položek prací (a v důsledku toho také zvýšení celkové smluvní ceny), přičemž nemůže být pochyb o tom, že takováto změna nemění celkovou povahu veřejné zakázky.¹⁶⁵

---

¹⁶¹ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 608.

¹⁶² PODEŠVA, Vilém, SOMMER, Lukáš, VOTRUBEC, Jiří, a kol. *Zákon o zadávání veřejných zakázek: Zákon o registru smluv: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-102-6. str. 423.

¹⁶³ Viz ust. § 16 odst. 3 a ust. § 24 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁶⁴ I v případě určování předpokládané hodnoty vyhrazených změn bude třeba postupovat dle korektivů zakotvených v ust. § 16 odst. 6 zákona o zadávání veřejných zakázek, tzn. na základě údajů a informací o zakázkách stejného či podobného předmětu plnění; eventuálně z informací získaných průzkumem trhu, předběžnými tržními konzultacemi nebo jiným vhodným způsobem.

¹⁶⁵ Obdobný příklad uvádí v obecné rovině také důvodová zpráva k zákonu a zadávání veřejných zakázek.

6.2.2 Opční právo zadávané v jednacím řízení bez uveřejnění

Zákon o zadávání veřejných zakázek již tento institut explicitně jako „opční právo“ neoznačuje, avšak v praxi se tento pojem i s ohledem na starší právní úpravu veřejných zakázek¹⁶⁶ stále užívá.¹⁶⁷ Na rozdíl od výše zmíněných vyhrazených změn závazků a změn závazků ze smlouvy umožněných *ex lege* je třeba nové stavební práce administrovat prostřednictvím jednacím řízení bez uveřejnění.¹⁶⁸ V tomto ohledu se tak jedná o určitou výjimku z konceptu, který zákon o zadávání veřejných zakázek ohledně změn závazků ze smlouvy zavádí. Jelikož se *de facto* jedná o novou veřejnou zakázku, zadavateli pochopitelně nic nebrání v tom, aby pro případné nové stavební práce zahájil nové zcela samostatné zadávací řízení.

Na rozdíl od vyhrazených změn závazků popsaných v podkapitole výše, které je možné uplatnit pouze po dobu trvání závazkového poměru založeného smlouvou, lze opční právo využít také po provedení díla, respektive po skončení předmětného závazkového poměru. Zadavatel je v tomto ohledu limitován pouze tím, že předmětné jednacím řízení bez uveřejnění musí být zahájeno do 3 let ode dne uzavření smlouvy na původní veřejnou zakázku.

Opční právo na dodatečné stavební práce a jeho realizaci vybraným dodavatelem si zadavatel může vyhradit v zadávací dokumentaci a následně toto opční právo využít za kumulativního splnění několika zákonných podmínek. Mezi tyto podmínky jmenovitě patří:

- předpokládaná hodnota nových stavebních prací (veřejné zakázky na nové stavební práce) nesmí převyšovat 30 % předpokládané hodnoty původní veřejné zakázky,

---

¹⁶⁶ Zákon o veřejných zakázkách upravoval obdobný institut v ust. § 99.

¹⁶⁷ Viz například STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 11.

¹⁶⁸ K tomu podrobněji viz ust. § 63 a násl. zákona o zadávání veřejných zakázek.

- předpokládaná doba a rozsah poskytnutí nových stavebních prací včetně jejich předpokládané hodnoty musí být uvedena v zadávací dokumentaci původní veřejné zakázky,
- předpokládaná hodnota nových stavebních prací musí být zahrnuta do předpokládané hodnoty původní veřejné zakázky,
- jednací řízení bez uveřejnění musí být zahájeno do 3 let ode dne uzavření smlouvy na původní veřejnou zakázku,
- skutečná cena nových stavebních prací bez daně z přidané hodnoty nesmí přesáhnout o více než 30 % jejich předpokládanou hodnotu, a
- skutečná cena nových stavebních prací bez daně z přidané hodnoty nesmí přesáhnout o více než 30 % cenu původní veřejné zakázky.¹⁶⁹

Z výše uvedených podmínek si zaslouží bližší zkoumání zejména kvantitativní omezení nových stavebních prací ve vztahu k předpokládané hodnotě a ceně původní veřejné zakázky. V první řadě dochází k limitaci předpokládané hodnoty nových stavebních prací, která nesmí přesáhnout 30 % předpokládané hodnoty původní veřejné zakázky. Zadavatel je tedy limitován ohledně rozsahu potenciálně nových stavebních prací již ve fázi, kdy teprve připravuje zadávací dokumentaci. K dalšímu kvantitativnímu omezení nových stavebních prací poté dochází po uzavření smlouvy s vybraným dodavatelem, neboť v této je již zakotvena cena původní veřejné zakázky, přičemž zákon stanovuje, že skutečná cena (bez daně z přidané hodnoty) těchto prací nesmí přesáhnout o více než 30 % cenu původní veřejné zakázky.

Maximální rozsah nových stavebních prací se pak v důsledku toho může změnit, jelikož cena původní veřejné zakázky bývá v oboru stavebnictví zpravidla nižší než předpokládaná hodnota této zakázky. Obvykle proto bude docházet k redukci původně předpokládaného limitu pro nové stavební práce zadávané v režimu opčního práva. Cena původní veřejné zakázky však může být i vyšší než její předpokládaná hodnota. V takovém případě bude maximální rozsah nových stavebních prací

---

¹⁶⁹ Viz ust. § 100 odst. 3 ve spoj. s ust. § 66 ve spoj. s ust. § 16 odst. 3 zákona o zadávání veřejných zakázek.

limitován nejen tím, že jejich skutečná cena nesmí přesáhnout o více než 30 % cenu původní veřejné zakázky, ale v závěru také tím, že tato cena nesmí přesáhnout o více než 30 % jejich předpokládanou hodnotu stanovenou v zadávací dokumentaci (zejména v případech, kdy bude cena původní veřejné zakázky podstatně vyšší než její předpokládaná hodnota).¹⁷⁰

V kontextu měřených kontraktů, ke kterým patří též Red Book, bude nezbytné se zabývat také pojmem „cena původní veřejné zakázky“. Red Book totiž rozlišuje v první řadě tzv. *přijatou smluvní částku*,¹⁷¹ která odpovídá nabídkové ceně vybraného dodavatele, a na druhé straně tzv. *smluvní cenu*,¹⁷² která již obsahuje veškeré úpravy přijaté smluvní částky, ke kterým v průběhu realizace zakázky v souladu se smlouvou o dílo došlo (například v důsledku měření rozsahu skutečně provedených prací, nařízených variací a jejich oceňování, nezbytných úprav v důsledku změn legislativy a podobně). Skutečná cena původní veřejné zakázky se proto v průběhu její realizace *de facto* mění a „konečná“ cena díla je smluvním stranám známa zpravidla až po předání a převzetí dokončeného díla, respektive po předložení tzv. *závěrečného vyúčtování* zhotovitelem a následného vydání tzv. *potvrzení závěrečné platby* ze strany správce stavby.¹⁷³ Pro účely využití rozebíraného opčního práva je proto nezbytné stanovit, co lze rozumět cenou původní veřejné zakázky a k jakému okamžiku je tato cena fixována, neboť její výše bude zásadně vymezovat rozsah potenciálních nových stavebních prací.

---

¹⁷⁰ Uvedená pravidla lze demonstrovat na názorném příkladu: Předpokládaná hodnota původní veřejné zakázky je zadavatelem stanovena na 10 milionů Kč, přičemž si zadavatel vyhradil v zadávací dokumentaci v souladu s ust. § 100 odst. 3 ZZVZ použití JŘBÚ pro nové stavební práce, jejichž předpokládaná hodnota činí 3 miliony Kč. V případě i) bude vysoutěžená cena původní veřejné zakázky činit částku ve výši 12 milionů Kč, v důsledku čehož budou nové stavební práce omezeny částkou 3,6 milionu Kč (skutečná cena nových stavebních prací nesmí přesáhnout o více než 30 % cenu původní veřejné zakázky). V případě ii) bude vysoutěžená cena původní veřejné zakázky činit částku ve výši 15 milionů Kč, v důsledku čehož budou nové stavební práce omezeny částkou 3,9 milionu Kč (skutečná cena nových stavebních prací nesmí přesáhnout o více než 30 % jejich předpokládanou hodnotu).

¹⁷¹ Viz pod-čl. 1.1.4.1 Red Book: „*Přijatá smluvní částka*“ je částka přijatá Dopisem o přijetí nabídky za provedení a dokončení Díla a odstranění všech vad.

¹⁷² Viz pod-čl. 1.1.4.2 Red Book: „*Smluvní cena*“ je cena definovaná v Pod-článku 14.1 [Smluvní cena] a obsahuje úpravy v souladu se Smlouvou.

¹⁷³ Viz pod-čl. 1.1.4.5 ve spoj. s pod-čl. 14.11 Red Book a pod-čl. 1.1.4.4 ve spoj. s pod-čl. 14.13 Red Book.

Pokud budeme cenou díla rozumět určité finanční protiplnění (respektive určitou výši finančních prostředků) sjednané za provedení díla poskytované objednatelem zhotoviteli,¹⁷⁴ dospějeme k tomu, že cenou původní veřejné zakázky bude v kontextu Red Book smluvní cena (ve smyslu výše uvedeném). Ta je totiž na rozdíl od přijaté smluvní částky konečnou částkou, kterou objednatel za provedení díla zhotoviteli v závěru zaplatí. S tím na druhou stranu souvisí potenciální procesní potíže při využívání opčního práva pro realizaci nových stavebních prací. Vzhledem k tomu, že se cena původní veřejné zakázky (respektive smluvní cena dle Red Book) v průběhu její realizace zpravidla mění, může být pro objednatele obtížné jednoznačně stanovit, zda skutečná cena nových stavebních prací (bez DPH) nepřesáhne předmětné limity ve vztahu k ceně původní veřejné zakázky.

Jestliže bude po provedení díla smluvní cena vyšší než přijatá smluvní částka, lze se domnívat, že takové případy nebudou pro objednatele, respektive zadavatele, zvláště problematické. Ten totiž bude při realizaci opčního práva pravděpodobně alespoň rámcově vycházet z limitů nastavených přijatou smluvní částkou a v takovém případě by skutečná cena nových stavebních prací (bez DPH) nepřesahovala o více než 30 % cenu původní veřejné zakázky (smluvní cenu). Opačně tomu však může být tehdy, kdy například v důsledku měření smluvní cena klesne pod hodnotu přijaté smluvní částky, čímž se pochopitelně také sníží původně předpokládaný limit pro nové stavební práce. Objednateli, respektive zadavateli, proto nezbyvá než doporučit, aby při realizaci opčního práva postupoval maximálně obezřetně a to zejména v situacích, kdy se již v průběhu realizace díla jeví jako pravděpodobné, že smluvní cena (cena původní veřejné zakázky ve smyslu zákona o zadávání veřejných zakázek) bude po provedení díla nižší než původní přijatá smluvní částka.

6.3 Změny závazků umožněné *ex lege*

Zadavateli je přímo zákonem o zadávání veřejných zakázek umožněno provést určité změny závazku, aniž by si je dříve výslovně vyhradil v zadávací dokumentaci.

---

¹⁷⁴ Obdobně viz PAULDURA, Lukáš. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-660-0. s. 18.

Proto lze tyto druhy změn závazků označit jako změny závazků umožněné zadavateli *ex lege*.

Z hlediska terminologie považuji za vhodné opětovně připomenout nikoliv výjimečnou praxi spočívající v zaměňování pojmu závazku a smlouvy,¹⁷⁵ přičemž tato problematika byla již podrobně rozebrána v podkapitole 5.1 této práce. S tím totiž úzce souvisí procesní stránka administrace změn závazků umožněných *ex lege* (stejně jako v případě vyhrazených změn závazků popsanych v podkapitole 6.2.1 této práce), neboť jejich provedení nebude nutné administrovat prostřednictvím dodatku, kterým by se měnila samotná smlouva o dílo, nýbrž pouhým záznamem o změně závazku (například změnovým listem).¹⁷⁶ Realizací vyhrazené změny závazku či změny závazku umožněné *ex lege* totiž nedochází ke změně smlouvy o dílo, ale pouze k naplnění změnového mechanismu předvídaného smlouvou a umožněného zákonem.

Změny závazku umožněné *ex lege* je zadavatel oprávněn realizovat pouze po dobu trvání závazku založeného smlouvou a nikoliv potom, co původní závazek zanikl. Nejtypičtějším důvodem pro zánik závazku bude v případě veřejných zakázek pravděpodobně splnění dluhu (soluce).¹⁷⁷ V tomto ohledu je samozřejmě nutné se zaobírat otázkou, kdy k takovému splnění dluhu, respektive zániku závazku založeného smlouvou, dochází.

K zániku závazku založeného smlouvou o dílo by běžně docházelo nejspíše provedením díla zhotovitelem¹⁷⁸ a převzetím díla a zaplacením ceny díla objednatelem. Nelze však opomenout běžnou obchodní praxi v oboru stavebnictví, dle které je zpravidla objednateli poskytována k dílu záruka za jakost a zhotovitel je v takovém případě vázán určitými povinnostmi ve vztahu k dílu i po jeho provedení.

---

¹⁷⁵ Viz například PODEŠVA, Vilém, SOMMER, Lukáš, VOTRUBEC, Jiří, a kol. op. cit. sub 162. s. 828. Autoři v textu dovozují, že změna závazku ze smlouvy bude činěna změnou původní smlouvy dodatkem k této smlouvě.

¹⁷⁶ Viz například STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 12.

¹⁷⁷ Viz ust. § 1908 odst. 1 občanského zákoníku: *Splněním dluhu závazek zaniká.*

¹⁷⁸ K pojmu „provedení díla“ viz ust. § 2604 občanského zákoníku: *Dílo je provedeno, je-li dokončeno a předáno.*

Dojde-li k ujednání záruky za jakost díla, bude zhotovitel povinen, nebude-li mezi smluvními stranami ujednáno jinak, zajišťovat v průběhu záruční doby, aby dílo bylo způsobilé k použití pro jeho obvyklý účel a aby si zachovalo jeho obvyklé vlastnosti.¹⁷⁹ Toho zhotovitel docílí zpravidla tím, že bude v záruční době odstraňovat vady, které se na díle objeví, například opravou vadné věci, výměnou vadných komponentů díla a podobně.

Mohlo by se tak zdát, že závazek založený smlouvou o dílo ve shora nastíněném případě nezanikne provedením díla a jeho převzetím a zaplacením ceny díla, ale bude trvat i nadále a jeho zánik nastane až ve chvíli, kdy dojde k ukončení záruční doby. Až po ukončení záruční doby totiž nebudou smluvním stranám ze smlouvy vyplývat (až na specifické výjimky) žádná smluvní práva a povinnosti. Tento předpoklad je však nezbytné podrobit bližšímu zkoumání.

K okamžiku splnění závazku vyplývajícího ze smlouvy o dílo za účinnosti předchozí soukromoprávní úpravy¹⁸⁰ se vyjádřil již Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 30.09.2016, sp. zn. 29 Cdo 4027/2014, jehož závěry budou s nejvyšší pravděpodobností přenositelné i pro dnešní právní poměry. Pro účely této práce nepovažuji za důležité se podrobněji věnovat skutkové stránce předmětného rozhodnutí, je však třeba uvést, že splnění závazku vyplývajícího ze smlouvy o dílo bylo Nejvyšším soudem České republiky posuzováno pro účely insolvenčního řízení a postupu insolvenčního správce ve vztahu k dosud nesplněným synallagmatickým smlouvám (respektive závazkům) ve smyslu ust. § 253 insolvenčního zákona.¹⁸¹ I navzdory této okolnosti lze výše uvedené rozhodnutí považovat přinejmenším za pomocný výkladový nástroj k určení okamžiku zániku závazku vyplývajícího ze smlouvy o dílo.

---

¹⁷⁹ Viz ust. § 2619 ve spoj. s ust. § 2113 občanského zákoníku.

¹⁸⁰ Za účinnosti občanského zákoníku 1964 a obchodního zákoníku.

¹⁸¹ Viz ust. § 253 odst. 1 insolvenčního zákona: *Nebyla-li smlouva o vzájemném plnění včetně smlouvy o smlouvě budoucí v době prohlášení konkursu ještě zcela splněna ani dlužníkem ani druhým účastníkem smlouvy, insolvenční správce může smlouvu splnit místo dlužníka a žádat splnění od druhého účastníka smlouvy nebo může odmítnout plnění.*

V rozsudku ze dne 30.09.2016, sp. zn. 29 Cdo 4027/2014 Nejvyšší soud České republiky uvedl, že pojmovými znaky smlouvy o dílo jsou závazek zhotovitele provést určité dílo a závazek objednatele zaplatit cenu za provedení díla.¹⁸² Z toho soud dovodil, že smlouva o dílo je ze strany zhotovitele splněna provedením díla a ze strany objednatele zaplacením ceny díla.¹⁸³ ¹⁸⁴ Zejména však bylo z jeho strany konstatováno, že na tomto ničeho nemění ani okolnost, že si smluvní strany sjednaly záruku za jakost díla, která je dle názoru soudu toliko vedlejší ujednáním smlouvy.

Převzeme-li závěry vyslovené Nejvyšším soudem České republiky v citovaném rozhodnutí a aplikujeme-li je na posuzovanou věc, budeme moci konstatovat, že dluh zhotovitele vyplývající ze smlouvy o dílo bude splněn provedením díla a dluh objednatele bude splněn převzetím a zaplacením ceny díla. Splněním těchto dluhů zároveň hlavní závazek založený smlouvou o dílo zanikne, a to nehledě na to, zda si smluvní strany sjednaly záruku za jakost provedeného díla, neboť v takovém případě by se jednalo pouze o určitý typ vedlejšího ujednání, které nemá vliv na zánik hlavního závazku vyplývajícího ze smlouvy o dílo.

Jestliže tedy jsou změny závazku umožněné *ex lege* realizovatelné pouze po dobu jeho trvání, bude možné je v případě smlouvy o dílo uskutečnit až do okamžiku provedení díla zhotovitelem a jeho převzetí včetně zaplacení ceny díla objednatelem (za předpokladu, že si smluvní strany neujednaly jiný okamžik splnění dluhu, respektive zániku závazku). Po tomto okamžiku již zpravidla nebude možné změny závazků umožněné *ex lege* připustit.

---

¹⁸² Viz tehdejší znění ust. § 536 odst. 1 obchodního zákoníku: *Smlouvou o dílo se zavazuje zhotovitel k provedení určitého díla a objednatel se zavazuje k zaplacení ceny za jeho provedení.*

¹⁸³ Při analýze předmětného rozhodnutí je třeba reflektovat změnu právní terminologie, přičemž v kontextu dnešní právní úpravy by bylo v rozhodnutí zřejmě vhodnější užít místo například formulace „závazek zhotovitele provést“ formulaci „povinnost zhotovitele provést“ či místo formulace „smlouva o dílo je ze strany zhotovitele splněna“ formulaci „dluh vyplývající ze smlouvy o dílo je ze strany zhotovitele splněn“ a podobně.

¹⁸⁴ Obdobně viz usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.01.2017, sp. zn. 29 Cdo 868/2015.

Výjimku z tohoto pravidla by pak mohly tvořit právě například změny týkající se ujednání ohledně výše zmiňované záruky za jakost, která trvá i po zániku původního hlavního závazku. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR ve své metodice v tomto ohledu dovozuje, že by právní úprava změn závazků umožněných *ex lege* mohla být aplikovatelná kupříkladu právě také na změnu délky záruční doby nebo jiných podmínek uplatnění záruky po celou dobu trvání záruky.¹⁸⁵ Z důvodu opatrnosti však nelze zadavateli využití takového postupu doporučit, neboť doposud není postaveno najisto, jak se k této otázce postaví Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a správní soudnictví.

Zákon o zadávání veřejných zakázek taxativně vyjmenovává konkrétní druhy změn závazků, které je zadavatel oprávněn provést *ex lege*. Aplikační podmínky každého druhu změn se budou zpravidla do určité míry lišit a změny závazků umožněné *ex lege* lze v důsledku toho rozdělit do několika kategorií:

- změny *de minimis*,¹⁸⁶
- nezbytné dodatečné stavební práce,¹⁸⁷
- nepředvídané změny,¹⁸⁸
- záměna položek v soupisu prací,¹⁸⁹ a
- ostatní nepodstatné změny posuzované *ad hoc*.¹⁹⁰

Některé změny z výše uvedených kategorií jsou kvantitativně jejich hodnotou omezeny vzhledem k původní hodnotě závazku založeného smlouvou o dílo, jmenovitě se jedná o změny *de minimis*, nezbytné dodatečné stavební práce a

---

¹⁸⁵ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Změny závazků ze smlouvy na veřejnou zakázku podle § 222 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek*. Praha, 2017 [cit. 29.10.2018]. s. 3. Dostupné z: <http://www.portal-vz.cz/getmedia/7917f85f-fa8e-4053-8593-fb57021a7a5d/zmeny-zavazku-dle-222.docx>

¹⁸⁶ Viz ust. § 222 odst. 4 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁸⁷ Viz ust. § 222 odst. 5 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁸⁸ Viz ust. § 222 odst. 6 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁸⁹ Viz ust. § 222 odst. 7 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁹⁰ Viz *a contrario* ust. § 222 odst. 3 zákona o zadávání veřejných zakázek.

nepředvídané změny (podrobněji ke kvantitativním limitům a ostatním podmínkám uplatnění těchto druhů změn viz níže). V tomto ohledu je nezbytné určit, co se rozumí hodnotou zamýšlené změny závazku. Předmětné problematice se blíže věnovalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které po konzultaci s Evropskou komisí EU doporučuje počítat hodnoty různých druhů změn následovně:

- jestliže změna spočívá v rozšíření původního plnění, je hodnotou změny cena přidaného plnění,
- jestliže změna spočívá v redukci původního plnění, je hodnotou změny cena nevyčerpaného plnění, a
- jestliže změna spočívá na jedné straně v rozšíření původního plnění a na druhé straně v redukci původního plnění, je hodnotou změny součet ceny přidaného plnění a ceny nevyčerpaného plnění.¹⁹¹

Ačkoliv je o změnách závazků zpravidla uvažováno pouze jako o rozšíření původně sjednaného plnění, z výše uvedeného je zřejmé, že takovýmto způsobem při určování jejich hodnoty postupovat nelze. Do zákonných limitů stanovených pro každou kategorii změn totiž bude nezbytné započítávat také případně cenu nevyčerpaného plnění, což pochopitelně do budoucna snižuje rozsah potenciálně přidaného plnění v této kategorii a do určité míry i omezuje zadavatele. Nejvíce bude toto pravidlo znatelné například v případě výměny jednoho plnění za druhé, neboť v takové situaci bude třeba sčítat jak hodnotu nevyčerpaného plnění, tak hodnotu přidaného plnění, které původně zamýšlené plnění pouze nahrazuje. Fakticky tak nedojde téměř k žádné zásadně znatelné změně díla (například jako by tomu bylo v případě realizace nové nezbytné části díla), ale hodnota změny může být i v takovém případě vysoká.

Kvantitativní limity pro změny *de minimis*, nezbytné dodatečné stavební práce a nepředvídané změny se posuzují ve vztahu k původní hodnotě závazku založeného smlouvou o dílo. Původní hodnotou závazku se přitom rozumí cena sjednaná ve

---

¹⁹¹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. op. cit. sub 185. s. 1 - 2.

smlouvě o dílo upravená v souladu s ustanoveními o změně ceny, obsahuje-li smlouva taková ustanovení.¹⁹² Důvodová zpráva k zákonu o zadávání veřejných zakázek uvádí, že takovýmto ustanovením o změně ceny bude například inflační doložka sjednaná ve smlouvě. Zpravidla se tak bude jednat o změnové mechanismy ceny díla, které jsou coby vyhrazené změny závazku zakotveny ve smlouvě.¹⁹³ Naopak za zmiňovaná ustanovení o změně ceny nebude možné považovat smluvní mechanismy umožňující změnu ceny v důsledku uplatnění změny závazku umožněné *ex lege*.¹⁹⁴ V opačném případě by to mohlo vést k absurdním závěrům, kdy by se cena sjednaná smlouvou pro účely stanovení původní hodnoty závazku navyšovala o hodnoty již provedených změn závazků umožněných *ex lege*, ačkoliv právě pro jejich kvantitativní limitaci má stanovení původní hodnoty závazku sloužit.

Jak bylo již předestřeno v podkapitole 6.2.2 této práce, v kontextu smluvních podmínek FIDIC je třeba rozlišovat přijatou smluvní částku odpovídající nabídkové ceně vybraného dodavatele a smluvní cenu, která je konečnou cenou za provedení díla, přičemž je třeba určit, kterou z těchto částek lze považovat za cenu sjednanou ve smlouvě ve smyslu výše uvedeném. Jelikož smluvní cena obsahuje například již cenu prací, jež byly předmětem variací, a navíc je zpravidla zjistitelná až po provedení díla, je třeba se přiklonit k závěru, že za cenu sjednanou ve smlouvě bude vhodnější považovat pro tyto účely spíše přijatou smluvní částku. Stejným způsobem ostatně řeší předmětnou problematiku ŘSD ve své směrnici upravující změny závazků.¹⁹⁵

Nutno závěrem také poznamenat, že kvantitativní omezení je stanoveno pro každou z výše uvedených kategorií (změny *de minimis*, nezbytné dodatečné stavební práce a nepředvídané změny) samostatně, a tyto kategorie jsou z hlediska jejich limitace na sobě v podstatě nezávislé. To znamená, že například provedení změny

---

¹⁹² Viz ust. § 222 odst. 9 *in principio* zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁹³ Vyhrazené změny dle ust. § 100 odst. 1 ve spoj. s ust. § 222 odst. 2 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁹⁴ Obdobně viz DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1086.

¹⁹⁵ ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. op. cit sub 64. s. 14.

de minimis nemá praktický vliv na čerpání limitu stanoveného pro nezbytné dodatečné stavební práce a naopak. Za výjimku z tohoto pravidla lze pak považovat limitaci celkového cenového nárůstu souvisejícího s provedením nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn, o čemž bude v této práci podrobněji pojednáno níže v podkapitole 6.3.2 této práce.¹⁹⁶

6.3.1 Změny *de minimis*

Změny *de minimis* představují určitou „zbytkovou“ kategorii změn závazků umožněných *ex lege*, neboť zákon o zadávání veřejných zakázek pro jejich realizaci stanovuje vcelku benevolentní podmínky. Zpravidla tak do této kategorie budou zařazovány takové změny závazků, které nebylo možné zařadit do jiných ze zákonem stanovených kategorií. S tím je také spojena jejich kvantitativní limitace, jelikož ta je ze všech kategorií změn závazků umožněných *ex lege* nejrestriktivnější.

Zadavatel je oprávněn provést změny *de minimis* za kumulativního splnění všech následujících podmínek:

- změna nesmí změnit celkovou povahu veřejné zakázky,
- hodnota změny musí být nižší než finanční limit pro nadlimitní veřejnou zakázku, a
- hodnota změny musí být nižší než 15 % původní hodnoty závazku ze smlouvy na veřejnou zakázku na stavební práce.¹⁹⁷

Co se týče kvantitativního omezení změn *de minimis*, vyjma limitace 15 % původní hodnoty závazku je třeba také zejména při veřejných zakázkách se značnou finanční hodnotou přihlížet k omezení finančním limitem pro nadlimitní veřejnou zakázku, který v současné době dosahuje hodnoty 149 224 000,- Kč.¹⁹⁸ V důsledku

---

¹⁹⁶ Viz ust. § 222 odst. 9 *in fine* zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁹⁷ Viz ust. § 222 odst. 4 zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁹⁸ Viz ust. § 4 nařízení vlády č. 172/2016 Sb., o stanovení finančních limitů a částek pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek.

toho bude prakticky docházet k limitaci potenciální hodnoty změn *de minimis* až v případě zakázek, jejichž původní hodnota dosahuje částky okolo jedné miliardy korun a více (ke způsobu výpočtu původní hodnoty závazku viz výše).¹⁹⁹

Vyjma splnění shora uvedeného nemůže dojít realizací změn *de minimis* ke změně celkové povahy veřejné zakázky. Důvodová zpráva k zákonu o zadávání veřejných zakázek uvádí jako příklad změny *de minimis* v případě veřejné zakázky na dodávky, jejímž cílem bylo dodání 10 kusů stolů, výměnu 1 kusu stolu za 1 kus židle. Jako nepřipustná změna je pak demonstrativně uvedena veřejná zakázka na dodávky, jejímž cílem bylo pořízení automobilu, a změna, která by spočívala v záměně 1 kusu automobilu za 1 kus lodi. Je tak zřejmé, že i změny *de minimis* by měly věcně souviset s původně sjednaným plněním, neboť v opačném případě by mohlo dojít ke změně celkové povahy veřejné zakázky. V kontextu praktické aplikace smluvních podmínek FIDIC si pak lze jako přípustnou změnu *de minimis* představit v případě veřejné zakázky na stavbu dálnice rozšíření této stavby o několik desítek metrů, provedení původně neplánované odpočívky při okraji dálnice a podobně.

Je třeba se pozastavit také nad dosavadní rozhodovací praxí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ve vztahu ke změnám *de minimis*, která je dle mého názoru v rozporu se zamýšleným účelem této kategorie změn. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v jednom ze svých rozhodnutí totiž konstatoval, že i v případě, kdy by určitá změna splnila zákonné aplikační podmínky pro změnu *de minimis*, stále to nepopírá možnost, aby předmětná změna byla považována za podstatnou změnu dle její generální klauzule.²⁰⁰ Tento závěr je však v rozporu se zakázkovou směrnicí, neboť v té se stanovuje, že v případě splnění aplikačních podmínek změny *de minimis* (přičemž jednou z nich je právě zákaz změny celkové povahy veřejné zakázky, který by případné excesy zadavatele při provádění změn měl účinně řešit) již není třeba

---

¹⁹⁹ Za předpokladu, že limit pro nadlimitní veřejnou zakázku činí částku ve výši 149 224 000,- Kč, bude původní hodnota závazku, při které bude možné změnami *de minimis* v plném rozsahu vyčerpat 15 % limit, činit částku ve výši 994 826 666,66 Kč. Jestliže bude původní hodnota závazku vyšší než částka ve výši 994 826 666,66 Kč, změny *de minimis* budou již limitovány shora uvedeným limitem pro nadlimitní veřejnou zakázku.

²⁰⁰ Rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 3.10.2017, č.j. ÚOHS-R0110/2017/VZ-28400/2017/323/PKmj/JSu, bod. 46.

zkoumat, zda takováto změna splňuje či nesplňuje generální klauzuli podstatné změny.²⁰¹ Stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vyjádřené ve výše zmíněném rozhodnutí proto považují v tomto ohledu za nesprávné.

6.3.2 *Nezbytné dodatečné stavební práce*

Kategorie nezbytných dodatečných stavebních prací coby jeden z druhů změn závazků umožněných *ex lege* je do značné míry podobná kategorii dodatečných stavebních prací, které byl zadavatel oprávněn zadat dodavateli v jednacím řízení bez uveřejnění, za účinnosti zákona o veřejných zakázkách.²⁰² V podstatě lze pro zjednodušení konstatovat, že dřívější kategorie dodatečných stavebních prací byla v zákoně o zadávání veřejných zakázek rozdělena právě na kategorii nezbytných dodatečných stavebních prací a kategorii nepředvídaných změn. I s přihlédnutím k této skutečnosti budou pravděpodobně nezbytné dodatečné stavební práce (případně těž nepředvídané změny) v praxi patřit mezi jednu z nejvyužívanějších kategorií dovolených změn závazků, jelikož zadavatelé s administrací obdobných typů změn již mají zkušenosti a kvantitativní limity těchto změn nabízejí zadavatelům dostatečný prostor pro realizaci některých zásadnějších změn závazků (například oproti výše popsaným změnám *de minimis*).

Provedení nezbytných dodatečných stavebních prací je možné za kumulativního splnění následujících podmínek:

- dodatečné stavební práce nebyly zahrnuty v původním závazku,
- provedení dodatečných stavebních prací je nezbytné,
- hodnota dodatečných stavebních prací nepřekročí 50 % původní hodnoty závazku, a
- změna v osobě dodavatele:

---

²⁰¹ Viz ust. čl. 72 odst. 2 zakázkové směrnice.

²⁰² Viz ust. § 23 odst. 7 písm. a) zákona o veřejných zakázkách.

- není možná z ekonomických anebo technických důvodů (spočívajících zejména v požadavcích na slučitelnost nebo interoperabilitu se stávajícím zařízením, službami nebo instalacemi pořízenými zadavatelem v původním zadávacím řízení),
- by způsobila zadavateli značné obtíže nebo výrazné zvýšení nákladů.²⁰³

V návaznosti na tyto aplikační podmínky lze za dva charakteristické znaky tohoto typu *ex lege* umožněných změn označit nezbytnost jejich provedení a nemožnost změny v osobě dodavatele z důvodů blíže specifikovaných výše. Zákon o zadávání veřejných zakázek ani zadávací směrnice pojem nezbytnosti coby požadavku na možnost provedení těchto změn blíže nevysvětlují. V kontextu smlouvy o dílo, jejímž účelem je řádné provedení díla, si však lze představit, že se bude jednat právě o takové stavební práce, které budou nezbytné pro provedení díla. Považuji za vhodné připomenout, že z hlediska variací realizovaných na pokyn správce stavby bude při aplikaci Red Book tato podmínka splněna v podstatě vždy, neboť správce stavby ani není oprávněn zhotoviteli udělit jiný pokyn k variaci než takový, který by byl nezbytný pro provedení díla (případně odstranění všech vad).²⁰⁴

Nemožnost změny v osobě dodavatele musí být zapříčiněna ekonomickými či technickými důvody a zároveň tím, že by potenciální změna v osobě dodavatele vedla ke značným obtížím nebo výraznému zvýšení nákladů zadavatele, obě tyto podmínky tedy musí být pro realizaci této kategorie změn splněny kumulativně. Ohledně pojmu ekonomických či technických důvodů zákon o zadávání veřejných zakázek demonstrativně vyjmenovává zejména požadavky na slučitelnost či interoperabilitu se stávajícími zařízeními, službami nebo instalacemi. Posuzování těchto požadavků bude příhodnější spíše u veřejných zakázek na služby a dodávky (například pokud by v případě dodávky software od jiného dodavatele nebyl tento software funkční na současném hardware zadavatele), lze si však představit podobné případy i u veřejných zakázek na stavební práce.

---

²⁰³ Viz ust. § 222 odst. 5 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²⁰⁴ Viz pod-čl. 3.3 Red Book.

Konkrétněji ohledně technických důvodů D. Dvořák a kolektiv uvádějí, že ty mohou nastat v průběhu výstavby například v situaci, kdy by provedení části plnění jiným dodavatelem mohlo vést k nedodržení technických předpisů, technických norem či technologických postupů,²⁰⁵ přičemž s jeho názorem lze v tomto ohledu vyslovit souhlas. Ekonomické důvody se pak zčásti budou překrývat s jednou z dalších podmínek aplikace této kategorie změn, a to potenciálním výrazným zvýšením nákladů zadavatele. Co se týče potenciálního způsobení značných obtíží či výrazného zvýšení nákladů, je třeba uvést, že v tomto případě se musí jednat o způsobení obtíží či zvýšení nákladů dosahující určité vyšší míry intenzity, a dodatečné stavební práce by tak nebylo možné realizovat například v situaci, kdy by změna dodavatele vedla pouze k nepatrným problémům či drobnému zvýšení nákladů zadavatele.

Nezbytné dodatečné stavební práce jsou kvantitativně limitovány tak, že jejich hodnota nesmí překročit 50 % původní hodnoty závazku (k pojmu původní hodnota závazku viz výše), přičemž pokud bude provedeno více takových dodatečných stavebních prací, je pro předmětný výpočet rozhodný součet hodnoty všech těchto prací.²⁰⁶ Ačkoliv by se mohlo zdát, že z povahy dodatečných stavebních prací bude možné v této kategorii realizovat pouze změny spočívající v rozšíření původního plnění, není tomu tak. Zakázková směrnice totiž výslovně k tomuto typu změn uvádí, že mohou být použity také k částečnému nahrazení nebo rozšíření stávajícího plnění.²⁰⁷ To znamená, že i v tomto případě bude pro výpočet tohoto limitu třeba započítávat jak změny spočívající v rozšíření původního plnění, tak změny spočívající v redukci původního plnění (k tomu podrobněji viz výše v podkapitole 6.3 této práce).

Zcela zásadní z hlediska kvantitativní limitace tohoto typu změn je však pravidlo maximálního cenového nárůstu ve spojení s nepředvídanými změnami. Celkový cenový nárůst způsobený nezbytnými dodatečnými stavebními pracemi a nepředvídanými změnami totiž nesmí při odečtení stavebních prací, které nebyly s ohledem na tyto kategorie změn realizovány, přesáhnout hranici 30 % původní

---

²⁰⁵ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1088.

²⁰⁶ Viz ust. § 222 odst. 5 písm. c) zákona o zadávání veřejných zakázek.

²⁰⁷ Viz odst. 108 zakázkové směrnice.

hodnoty závazku.²⁰⁸ Tato kvantitativní limitace se tedy, na rozdíl od obecného sčítání změn rozšiřujících i redukujících původní plnění v jednotlivých kategoriích změn, počítá jako saldo, tedy jako rozdíl mezi cenami změn rozšiřujících a změn redukujících původní plnění.

Vždy jsou však pro určení celkového cenového nárůstu zásadní pouze kategorie nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn, změny provedené z jiných důvodů se do limitu cenového nárůstu nepočítají.²⁰⁹ Například tedy nelze neprovedeným plněním administrovaným jako změna *de minimis* snížit celkový cenový nárůst ve smyslu výše uvedeném a naopak změny *de minimis* spočívající v rozšíření původního plnění nebudou zadavatele omezovat z hlediska cenového nárůstu při využívání nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn.²¹⁰

Nutno také podotknout, že se do avizovaného 30 % limitu celkového cenového nárůstu počítají také změny závazků ze smluv na veřejné zakázky provedené ještě před nabytím účinnosti zákona o zadávání veřejných zakázek.²¹¹ V případě déletrvajících závazků ze smluv o dílo na rozsáhlé stavební projekty, jejichž realizace započala již za účinnosti zákona o veřejných zakázkách, bude třeba do tohoto limitu započítat také kategorii dodatečných stavebních prací, které byl zadavatel oprávněn zadat dodavateli v jednacím řízení bez uveřejnění za účinnosti tohoto zákona.²¹²

6.3.3 Nepředvídané změny

O některých aspektech nepředvídaných změn bylo pojednáno již v podkapitole výše. Z toho je vhodné připomenout zejména částečnou podobnost nepředvídaných změn s dřívější kategorií dodatečných stavebních prací v zákoně o veřejných

---

²⁰⁸ Viz ust. § 222 odst. 9 *in fine* zákona o zadávání veřejných zakázek.

²⁰⁹ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. op. cit. sub 185. s. 2.

²¹⁰ V krajním případě tak může celkový cenový nárůst z titulu nezbytných dodatečných stavebních prací, nepředvídaných změn a změn *de minimis* dosahovat hodnoty až 45 % původní hodnoty závazku (30 % z titulu nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn a 15 % z titulu změn *de minimis*).

²¹¹ Viz ust. § 273 odst. 6 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²¹² Viz ust. § 23 odst. 7 písm. a) zákona o veřejných zakázkách.

zakázkách a pravidlo maximálního cenového nárůstu (maximálně 30 % původní hodnoty závazku) ve spojení s nezbytnými dodatečnými stavebními pracemi (podrobněji viz výše). Zároveň stejně jako v případě změn *de minimis* a nezbytných dodatečných stavebních prací, pokud bude provedeno více nepředvídaných změn, je pro kvantitativní limitaci této kategorie ve vztahu k původní hodnotě závazku rozhodný součet hodnoty všech těchto změn.

Nepředvídanou změnu bude oprávněn zadavatel provést za kumulativního splnění následujících podmínek:

- potřeba změny vznikla v důsledku okolností, které zadavatel jednající s náležitou péčí nemohl předvídat,
- změna nemění celkovou povahu veřejné zakázky, a
- hodnota změny nepřekročí 50 % původní hodnoty závazku.²¹³

Charakteristickými aplikačními podmínkami nepředvídaných změn tedy dle výše uvedeného bude nepředvídanost nutnosti této změny a zákaz změny celkové povahy veřejné zakázky v důsledku provedení této změny.

K pojmu nepředvídaných okolností zakázková směrnice uvádí, že ten se týká okolností, které veřejný zadavatel nemohl předpokládat ani přes přiměřeně pečlivou přípravu zadávacího řízení na původní veřejnou zakázku při zohlednění jemu dostupných prostředků, povahy a vlastností konkrétního projektu, osvědčených postupů v dotčené oblasti a potřeby zajistit vhodný poměr mezi zdroji vynakládanými na přípravu zadání veřejné zakázky a její odhadovanou hodnotou.²¹⁴ Zakázková směrnice tímto do určité míry také vysvětluje pojem náležité péče zadavatele, když hovoří o přiměřeně pečlivé přípravě zadávacího řízení, zohlednění osvědčených postupů o oblasti zadávané veřejné zakázky a podobně. Zde se pak nabízí závěr spočívající v tom, že zadavatel jednající v rozporu s kritériem

---

²¹³ Viz ust. § 222 odst. 6 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²¹⁴ Viz odst. 109 preambule zakázkové směrnice.

náležitě péče nebude moci využít kategorie nepředvídaných změn, neboť by tímto nebyla splněna jedna z jeho aplikačních podmínek.

Nutno podotknout, že zakázková směrnice neuzívá pojmu „nepředvídané změny“, nýbrž pojmu „nepředvídatelné změny“.²¹⁵ Považuji však za vhodné užívat i vzhledem k popisu tohoto typu změn v zakázkové směrnici, který je popisuje spíše jako změny zadavatelem nepředvídané a nikoliv jako změny objektivně nepředvídatelné, právě pojem „nepředvídané změny“.²¹⁶ Stejně tak lze v tomto ohledu argumentovat historickým výkladem, neboť požadavek objektivní nepředvídatelnosti pro realizaci obdobného typu změn byl již zakotven v zákoně o veřejných zakázkách ve znění účinném do 5.3.2015.²¹⁷ V důsledku zřejmé přísnosti této právní úpravy došlo následně k novelizaci zákona o veřejných zakázkách zákonem č. 40/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, který tento požadavek zrušil a nahradil jej požadavkem spočívajícím v tom, že muselo jít o okolnosti, které zadavatel jednající s náležitou péčí nemohl předvídat.²¹⁸ Zákon o zadávání veřejných zakázek užívá stejné terminologie jako zákon o veřejných zakázkách ve znění účinném od 6.3.2015,²¹⁹ tudíž lze předpokládat, že zákonodárce chtěl zachovat v tomto ohledu kontinuitu právní úpravy a jeho úmyslem nebyl návrat k objektivní nepředvídatelnosti tohoto typu změn.²²⁰

---

²¹⁵ Zaměňováním pojmů „nepředvídaných změn“ a „nepředvídatelných změn“ se zabýval například již Nejvyšší správní soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 19.01.2012, č.j. 62 Af 72/2010 – 138 (za účinnosti zákona o veřejných zakázkách).

²¹⁶ Shodně například DVORÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1089 nebo KLEE, Lukáš. op. cit. sub 61. s. 141, kdy L. Klee používá pojmu „nepředvídané změny“ bez dalšího.

²¹⁷ Viz ust. § 23 odst. 7 písm. a) zákona o veřejných zakázkách ve znění účinném do dne 5.3.2015: (...) *„dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby, které nebyly obsaženy v původních zadávacích podmínkách, jejichž potřeba vznikla v důsledku objektivně nepředvídaných okolností a tyto dodatečné stavební práce nebo dodatečné služby jsou nezbytné pro provedení původních stavebních prací nebo pro poskytnutí původních služeb, a to za předpokladu, že (...)“*.

²¹⁸ Viz ust. čl. I bod 2 zákona č. 40/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁹ Viz ust. § 222 odst. 6 písm. a) zákona o zadávání veřejných zakázek.

²²⁰ Obdobně viz důvodová zpráva k zákonu o zadávání veřejných zakázek.

Co se týče druhé významnější aplikační podmínky nepředvídaných změn týkající se zákazu změny celkové povahy veřejné zakázky, tato se shoduje s jednou z aplikačních podmínek změn *de minimis*. Proto lze v tomto ohledu analogicky odkázat na podrobnější výklad aplikačních podmínek změn *de minimis* v podkapitole 6.3.1 této práce.

K výše rozebíraným aplikačním podmínkám nepředvídaných změn například V. Podešva a kolektiv uvádějí, že dodatečné stavební práce patřící do kategorie nepředvídaných změn již nemusí být nezbytné pro provedení původních stavebních prací, a že je zde oproti nezbytným dodatečným stavebním pracím opuštěn požadavek na nezbytnost k provedení původních prací.²²¹ S takovým závěrem samozřejmě nelze souhlasit, neboť opačný závěr vyplývá ze samotné podstaty nepředvídaných změn a jejich potřebnost je ostatně jednou z jejich aplikačních podmínek.

6.3.4 Záměna položek v soupisu prací

Mezi další změny závazků umožněné *ex lege* patří dovolená záměna položek v soupisu stavebních prací.²²² Zakázková směrnice s touto kategorií dovolených změn závazků neoperuje, tudíž se jedná o národní konkretizaci určitého typu nepodstatné změny závazku posuzované *a contrario* z definice podstatné změny závazku (k ostatním nepodstatným změnám závazků posuzovaným *ad hoc* podrobněji viz níže v podkapitole 6.3.5 této práce). Z logiky věci je pak tato kategorie změn umožněna pouze pro veřejné zakázky, jejichž předmětem je provedení stavebních prací.

Záměnu jedné nebo více položek soupisu stavebních prací jednou nebo více položkami lze provést za splnění následujících podmínek:

---

²²¹ PODEŠVA, Vilém, SOMMER, Lukáš, VOTRUBEC, Jiří, a kol. op. cit. sub 162. s. 835.

²²² K soupisu prací podrobněji viz ust. § 3, § 4 a § 12 a k položkám soupisu prací a jejich obsahu podrobněji viz ust. § 5 a § 6 vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj ČR č. 169/2016 Sb., o stanovení rozsahu dokumentace veřejné zakázky na stavební práce a soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr.

- nové položky soupisu stavebních prací musí představovat srovnatelný druh materiálu nebo prací ve vztahu k nahrazovaným položkám,
- cena materiálu nebo prací podle nových položek soupisu stavebních prací musí být ve vztahu k nahrazovaným položkám stejná nebo nižší, a
- materiál nebo práce podle nových položek soupisu stavebních prací musí být ve vztahu k nahrazovaným položkám kvalitativně stejné nebo vyšší.²²³

S realizací záměny položek v soupisu prací je spojena také dokumentační povinnost zadavatele, jejíž splnění je nezbytnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu změn. Zadavatel je totiž povinen o každé jednotlivé záměně položek v soupisu prací vyhotovit přehled obsahující nové položky soupisu stavebních prací s vymezením položek v původním soupisu stavebních prací, které jsou takto nahrazovány, spolu s podrobným a srozumitelným odůvodněním srovnatelnosti materiálu nebo prací a stejné nebo vyšší kvality dle aplikačních podmínek výše uvedených.²²⁴

Jak již bylo uvedeno výše, záměna položek v soupisu prací netvoří dle zakázkové směrnice samostatnou kategorii dovolených změn závazků, a proto je třeba vždy vyhodnocovat, zda záměnou konkrétních položek v soupisu prací nemůže dojít k podstatně změně závazku, která je zákonem zakázána (k definici podstatné změny závazku viz výše v podkapitole 6.1 této práce).

Vzhledem k aplikačním podmínkám záměny položek v soupisu prací (například kritérium stejné nebo nižší ceny či kritérium stejné nebo vyšší kvality) pravděpodobně nelze uvažovat o tom, že by záměna položek mohla změnit ekonomickou rovnováhu závazku ze smlouvy ve prospěch vybraného dodavatele a z povahy věci záměna položek nemůže vést ani k významnému rozšíření rozsahu plnění veřejné zakázky. Lze si však představit situaci, kdy by nová „zaměňená“ položka spočívala například v odlišném technologickém provedení, které by byl schopen realizovat také dodavatel, který se nemohl zúčastnit zadávacího řízení pouze z toho důvodu, že nedokázal technologicky zrealizovat původní „zaměňovanou“

---

²²³ Viz ust. § 222 odst. 7 písm. a), b), c) zákona o zadávání veřejných zakázek.

²²⁴ Viz ust. § 222 odst. 7 písm. d) zákona o zadávání veřejných zakázek.

položku. Taková situace by pochopitelně mohla umožnit účast jiných dodavatelů či by mohla ovlivnit výběr dodavatele v původním zadávacím řízení, čímž by došlo k podstatné změně závazku, která není dovolená. Zadavatel proto musí být i při realizaci této zdánlivě jednoduché kategorie dovolených změn závazků *ex lege* velice obezřetný a vždy musí posuzovat, zda tím nemůže dojít k zakázané podstatné změně závazku ze smlouvy.

6.3.5 *Ostatní nepodstatné změny posuzované ad hoc*

Veškeré kategorie změn závazků umožněných *ex lege*, jež byly podrobně popsány výše, jsou výslovně zakotveny v zákoně o zadávání veřejných zakázek, jenž zavádí podmínky, které musí být pro jejich úspěšnou realizaci splněny. Potenciální dovolenost změny lze však *a contrario* dovozovat přímo z definice změny podstatné zakotvené v zákoně o zadávání veřejných zakázek a zakázkové směrnici.^{225 226} Jestliže bude zadavatel schopen odůvodnit, že jím zamýšlená změna nenaplnuje definiční znaky podstatné změny dle zákona o zadávání veřejných zakázek, bude oprávněn tuto změnu provést, aniž by byl povinen ji zařadit mezi některou z kategorií uvedených výše.

Za povolenou nepodstatnou změnu lze v kontextu smluvních podmínek FIDIC považovat například změnu záruční doby spočívající v jejím prodloužení v důsledku claimu objednatele.²²⁷ U takovéto změny není sporu o tom, že by definiční znaky podstatné změny nenaplnila a není tak důvod takovouto změnu závazku zadavateli neumožnit. Nelze však kategoricky vyslovit, že by jakékoliv změny záruční doby mohly být klasifikovány jako změny nepodstatné, a že by tak v důsledku toho měly být libovolné změny záruční doby bez dalšího povoleny.

Problematická by totiž kupříkladu mohla být situace, kdy by opačně docházelo ke zkrácení původně smlouvené záruční doby, a to zejména pokud by zkrácení

---

²²⁵ Viz *a contrario* ust. § 222 odst. 3 zákona o zadávání veřejných zakázek a čl. 72 odst. 1 písm. e), odst. 4 zakázkové směrnice.

²²⁶ Obdobně viz například STÁTNI FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 21.

²²⁷ K mechanismu prodloužení záruční doby na základě claimu objednatele podrobněji viz pod-čl. 2.5 ve spoj. s pod-čl. 11.3 Red Book.

záruční doby bylo oproti původně sjednané délce významné. V takovém případě by již bylo možné uvažovat o tom, že by tato změna mohla potenciálně měnit ekonomickou rovnováhu závazku ve prospěch zhotovitele, čímž by naplnila definici změny podstatné. Navíc délka záruční doby může být také jedním z hodnotících kritérií veřejné zakázky.²²⁸ Pokud by tomu tak bylo a došlo by ke zkrácení její délky, mohla by tato skutečnost pochopitelně ovlivnit výběr dodavatele v původním zadávacím řízení, čímž by tato změna splnila definici změny podstatné a jako taková by byla zakázána. I vzhledem k výše uvedenému je nezbytné, aby jakékoliv potenciální nepodstatné změny dovozované *a contrario* z definice podstatných změn byly vždy ze strany zadavatele pečlivě vyhodnocovány a zkoumány ještě před tím, než se zadavatel rozhodne pro jejich realizaci.

Samostatnou otázkou pak zůstává, zda mohou být do kategorie ostatních nepodstatných změn zařazeny také kvantitativní změny, jejichž následkem by bylo určité nevýznamné rozšíření rozsahu plnění, přičemž na tuto otázku zákon o zadávání veřejných zakázek ani zakázková směrnice nepřináší jednoznačnou odpověď.²²⁹ Domnívám se však, že když zákon o zadávání veřejných zakázek zakládá kategorie změn *de minimis*, nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn, které jsou určitým způsobem kvantitativně omezeny, dochází právě tímto ke konkretizaci jedné ze skutkových podstat podstatné změny vyslovující zákaz významného rozšíření rozsahu plnění veřejné zakázky.²³⁰

Ostatně právě k této skutkové podstatě podstatné změny jedna z metodik SFDI uvádí, že tato skutková podstata obecně postihuje zákaz kvantitativních změn, jestliže ty nejsou připuštěny jinými ustanoveními zákona o zadávání veřejných zakázek

---

²²⁸ Viz například veřejná zakázka na stavební práce „Dálnice D3 0309/IH Bořek - Úsilné“, kde byla ekonomická výhodnost nabídky hodnocena dle dvou hodnotících kritérií, a to dle nabídkové ceny stavby bez DPH (váha 90 %) a délky zhotovitelem nabízené záruční doby (váha 10 %); smlouva o dílo uzavřena mezi ŘSD ČR a Sdružením EUROVIA - STRABAG - D3 BOREK-ÚSILNÉ dne 26.02.2015. Dostupné zde: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/soubor/1761685/05PT-000243%20ANONYM%20S.pdf>

²²⁹ Srov. například ARROWSMITH, Sue. *The law of public and utilities procurement: regulation in the EU and UK*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2014. ISBN 9780421966901. s. 598.

²³⁰ Viz ust. § 222 odst. 3 písm. c) zákona o zadávání veřejných zakázek.

(tj. zejména ust. § 222 odst. 4 až 6 zákona o zadávání veřejných zakázek).²³¹ Stejně tak i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v rámci své rozhodovací praxe konstatuje, že pokud nelze na významné rozšíření předmětu plnění aplikovat některou z výjimek uvedených v ust. § 222 odst. 4 a násl. zákona o zadávání veřejných zakázek (změny *de minimis*, nezbytné dodatečné stavební práce a tak dále), je třeba takové rozšíření předmětu plnění považovat za podstatnou změnu.²³² Se shora vyslovenými závěry se v zásadě ztotožňuji, neboť v opačném případě by zákonná úprava změn *de minimis*, jejíž aplikační podmínky jsou vcelku benevolentní, a která v podstatě zakládá rezervu právě pro méně významná rozšíření či redukce rozsahu plnění, mohla být do určité míry obsolentní.

6.4 Uveřejňování změn závazků ze smluv

6.4.1 Obecně k uveřejňovacím povinnostem zadavatelů

Pro posouzení problematiky uveřejňování změn závazků ze smluv je třeba nejprve popsat obecné uveřejňovací povinnosti zadavatele dle zákona o zadávání veřejných zakázek. Není třeba se podrobněji zabývat například uveřejňováním formulářů, respektive informací v nich obsažených, ve Věstníku veřejných zakázek a Úředním věstníku Evropské unie,²³³ ani uveřejňováním písemné zprávy zadavatele na jeho profilu,²³⁴ neboť tyto uveřejňovací povinnosti nebudou mít, až na vymezené výjimky (k tomu viz podrobněji níže), vliv na uveřejňování změn závazků ze smlouvy.

---

²³¹ STÁTNI FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 21.

²³² Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 15.12.2016, č.j. ÚOHS-S0909/2014/VZ-49432/2016/521/ZKu.

²³³ K tomu viz podrobněji ust. § 212 zákona o zadávání veřejných zakázek ve spojení s vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj ČR č. 168/2016 Sb., o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele ve spojení s prováděcím nařízením Komise (EU) 2015/1986 ze dne 11. listopadu 2015, kterým se stanoví standardní formuláře pro uveřejňování oznámení v oblasti zadávání veřejných zakázek a kterým se zrušuje prováděcí nařízení (EU) č. 842/2011.

²³⁴ Viz ust. § 217 zákona o zadávání veřejných zakázek.

Dle zákona o zadávání veřejných zakázek je veřejný zadavatel²³⁵ povinen uveřejnit na svém profilu smlouvu uzavřenou na veřejnou zakázku včetně všech jejích změn a dodatků do 15 dnů od jejich uzavření (v případě veřejných zakázek zadávaných na základě rámcové dohody nebo v dynamickém nákupním systému do 15 dnů od konce každého čtvrtletí).²³⁶ Z tohoto pravidla zavádí zákon o zadávání veřejných zakázek taxativní výjimky například pro smlouvy na veřejnou zakázku, jejichž cena nepřesáhne částku 500 000,- Kč bez DPH, smlouvy uzavírané zpravodajskými službami či smlouvy jinak související s bezpečnostními zájmy, utajovanými informacemi a podobně, a zejména pak pro smlouvy uveřejněné podle jiného právního předpisu.²³⁷ Tímto jiným právním předpisem bude v praxi zejména zákon o registru smluv.²³⁸ Jestliže veřejný zadavatel neuveřejní smlouvu na veřejnou zakázku ve smyslu výše popsaném, dopustí se tím správního deliktu, za který mu může být uložena ze strany Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže pokuta až do výše 1 000 000,- Kč.²³⁹

Vyjma výše uvedené povinnosti uveřejňovat na svém profilu smlouvy včetně jejich změn a dodatků je veřejný zadavatel povinen v případě smluv, na které se vztahuje výše popsaná uveřejňovací povinnost, uveřejnit na svém profilu do 3 měsíců od jejich splnění (k okamžiku splnění závazku ze smlouvy o dílo podrobněji viz podkapitola 6.3 této práce) také výši skutečně uhrazené ceny za jejich plnění. Jestliže doba plnění těchto smluv přesahuje jeden rok, je veřejný zadavatel povinen uveřejnit nejpozději do 31. března následujícího kalendářního roku cenu za plnění těchto smluv v předchozím kalendářním roce.²⁴⁰ Z hlediska výstavbových projektů realizovaných za použití smluvních podmínek FIDIC může být i tato uveřejňovací povinnost aplikována v praxi, neboť rozsáhlejší výstavbové projekty jsou zpravidla realizovány po dobu delší než jednoho roku. Podrobnosti ohledně praktických aspektů a dalších

---

²³⁵ K definici veřejného zadavatele viz ust. § 4 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²³⁶ Viz ust. § 219 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²³⁷ K taxativně vymezeným výjimkám z avizovaného pravidla podrobněji viz ust. § 219 odst. 1 písm. a) až d) zákona o zadávání veřejných zakázek.

²³⁸ Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv).

²³⁹ Viz ust. § 269 odst. 2 ve spoj. s odst. 3 písm. a) zákona o zadávání veřejných zakázek.

²⁴⁰ Viz ust. § 219 odst. 3 zákona o zadávání veřejných zakázek.

náležitostí obou výše zmíněných uveřejňovacích povinností stanovuje uveřejňovací vyhláška.

Jak bylo výše uvedeno, jestliže je veřejný zadavatel povinen uveřejnit smlouvu dle zákona o registru smluv, nevyžaduje se, aby plnil výše popsané uveřejňovací povinnosti založené zákonem o zadávání veřejných zakázek. Zákon o registru smluv zakládá povinnost k uveřejňování soukromoprávních smluv a smluv o poskytnutí dotace nebo návratné finanční pomoci, jejichž alespoň jednou smluvní stranou je některý z okruhu subjektů taxativně vymezených zákonem o registru smluv (například územní samosprávný celek, státní příspěvková organizace, státní podnik a další).²⁴¹ Povinnost uveřejnění prostřednictvím registru smluv neplatí pro některé typy smluv vyjmenovaných zákonem (jmenovitě například smlouvy, jejichž předmět dosahuje hodnoty 50 000,- Kč bez DPH nebo nižší).²⁴² Na smlouvy, jejichž součástí budou smluvní podmínky FIDIC, a jejichž zadavatelé budou zpravidla ŘSD, SŽDC, ŘVC či územní samosprávné celky, se však tyto výjimky zpravidla neuplatní a proto není potřebné se jimi dále zabývat.

Obecně nabývá smlouva, na níž se vztahuje povinnost uveřejnění prostřednictvím registru smluv, účinnosti právě až dnem jejího uveřejnění prostřednictvím registru smluv.²⁴³ Subjekty, jejichž smlouvy se povinně uveřejňují prostřednictvím registru smluv, by proto měly s řádnou pečlivostí dohlížet na to, aby jejich smlouvy byly včas uveřejňovány v souladu se zákonem. V opačném případě by neuveřejněné smlouvy nemusely být účinné a případná plnění na základě této smlouvy by mohla být plněním bez právního důvodu (bezdůvodným obohacením).

Neuveřejnění smlouvy prostřednictvím registru smluv není, na rozdíl od neuveřejnění dle zákona o zadávání veřejných zakázek, správním deliktem. Tuto smlouvu je však v každém případě nutné zaslat k uveřejnění prostřednictvím

---

²⁴¹ Viz ust. § 2 odst. 1 zákona o registru smluv.

²⁴² Viz ust. § 3 odst. 2 zákona o registru smluv.

²⁴³ Viz ust. § 6 odst. 1 zákona o registru smluv, přičemž výjimky z tohoto pravidla jsou zakotveny v odst. 2 a 3 téhož ustanovení.

registru smluv nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy byla uzavřena, jelikož v opačném případě by byla tato smlouva zrušena od počátku a soudy by přihlížely k její neplatnosti z úřední povinnosti.²⁴⁴

Zákon o registru smluv také odchylně od zákona o zadávání veřejných zakázek výslovně nestanoví, zda je třeba prostřednictvím registru smluv uveřejňovat také dodatky a změny smlouvy. K popsané problematice existuje více názorů, většina se však přiklání k tomu, že povinnost k uveřejnění dopadá také na dodatky a změny původně uveřejněné smlouvy.²⁴⁵ Vzhledem k účelu zákona o registru smluv, kterým může být zejména transparentnost a efektivnější kontrola veřejné správy ze strany veřejnosti, považuji tento výklad za správný.

Shora bylo uvedeno, že zákon o zadávání veřejných zakázek a zákon o registru smluv zakládají rozdílné lhůty pro uveřejnění smlouvy (a jejích změn a dodatků), přičemž dle zákona o zadávání veřejných zakázek je tato lhůta patnáctidenní a dle zákona o registru smluv třicetidenní.²⁴⁶ K tomu je předně třeba uvést, že povinnost uveřejnění smlouvy dle zákona o zadávání veřejných zakázek je splněna, je-li takováto smlouva uveřejněna v souladu se zákonem o registru smluv.²⁴⁷ V praxi tak zadavatelé, jejichž smlouvy mají být uveřejňovány dle obou zmíněných předpisů, uveřejňují smlouvy právě prostřednictvím registru smluv, neboť právě až po okamžiku uveřejnění smlouvy prostřednictvím registru smluv nabývají tyto smlouvy účinnosti a takový postup je v zásadě nejefektivnější.

K výše nastíněné otázce rozdílnosti obou lhůt se podrobněji vyjádřily Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Ministerstvo vnitra ČR a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve svém společném stanovisku, kdy konstatovaly, že je-li smlouva uveřejňována v souladu se zákonem o registru smluv, postačí, aby byla

---

²⁴⁴ Viz ust. § 7 odst. 1 zákona o registru smluv, přičemž výjimky z tohoto pravidla jsou zakotvena v odst. 2 a 3 téhož ustanovení.

²⁴⁵ Podrobněji včetně analýzy jednotlivých názorových přístupů viz MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. op. cit. sub 114. s. 34 - 36.

²⁴⁶ Viz ust. § 222 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek a ust. § 5 odst. 2 zákona o registru smluv.

²⁴⁷ Viz ust. § 8 odst. 4 zákona o registru smluv.

prostřednictvím registru smluv uveřejněna nejpozději třicátý den od jejího uzavření.²⁴⁸ Stručně lze tak shrnout, že byla dána přednost třicetidenní lhůtě stanovené zákonem o registru smluv před patnáctidenní lhůtou stanovenou zákonem o zadávání veřejných zakázek.

6.4.2 Změny závazků ze smluv a jejich uveřejňování

Z výše uvedeného v předchozí podkapitole je zřejmé, že zadavatelé veřejných zakázek, kteří používají v rámci smluv na tyto veřejné zakázky smluvní podmínky FIDIC, budou zpravidla uveřejňovat tyto smlouvy a veškeré jejich změny a dodatky prostřednictvím registru smluv. V kontextu potenciálního uveřejňování změn závazků ze smlouvy je dále třeba opětovně připomenout problematiku rozlišování smlouvy a změny závazku ze smlouvy, která byla podrobně popsána v podkapitole 5.1 této práce.

Ke změně závazku ze smlouvy nemusí docházet pouze změnou samotné smlouvy (byť taková změna smlouvy pochopitelně bude měnit závazek touto smlouvou založený), ale například také v důsledku právních událostí či smlouvou předvídaných mechanismů. Ministerstvo vnitra ČR ve svém Metodickém návodu k aplikaci zákona o registru smluv demonstrativně uvádí případy změn závazků, které nejsou zapříčiněny předchozí změnou smlouvy:

- automatická změna závazku předpokládaná smlouvou nebo zákonem (například inflační a měnové doložky, automatická prolongace nájmu či změny závazku vznikající změnou daňových předpisů),

---

²⁴⁸ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, MINISTERSTVO VNITRA ČR, ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE. *Společné stanovisko Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k problematice vztahu povinnosti uveřejnit smlouvu na veřejnou zakázku podle zákona o zadávání veřejných zakázek a povinnosti uveřejnit smlouvu podle zákona o registru smluv*. Brno, 2016, [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.uohs.cz/download/Sekce_VZ/Methodiky/Spolecne-stanovisko-MMR-MV-UOHS-k-problematice-uvarejnovani-smluv.pdf

- jednostranná změna závazku (například určení ceny díla dle skutečného rozsahu práce a použitých věcí či dovolená jednostranná změna obchodních podmínek),
- změna závazku třetí stranou (například určení ceny správcem stavby ve smlouvou předvídaných případech),
- vyhrazená změna závazku (například měření položek prací dle jejich skutečného provedení), a
- změna závazku v důsledku deliktu (například při porušení zákona či smlouvy).²⁴⁹

Naopak jako změnu smlouvy je nutné vyhodnotit takovou dohodu smluvních stran učiněnou *ex post* po uzavření smlouvy, která určitým způsobem zakládá nová práva a povinnosti, aniž by taková možnost byla již předvídána smlouvou. Státní fond dopravní infrastruktury takovéto dohody označuje jako tzv. *konstitutivní dohody o změně závazku*.²⁵⁰ Z výše uvedeného je zřejmé, že pro vyhodnocení, zda se jedná o konstitutivní dohodu o změně závazku či nikoliv, bude často rozhodné právě znění samotné původní smlouvy (například zda jsou ve smlouvě zakotveny změnové mechanismy a podobně).

Povinnost uveřejnění at' již dle zákona o zadávání veřejných zakázek či dle zákona o registru smluv se vztahuje pouze na smlouvu a její změny a dodatky, nikoliv na veškeré změny závazků. Základním kritériem pro určení toho, zda je třeba konkrétní změnu závazku ze smlouvy uveřejnit, proto bude samotný důvod změny tohoto závazku. Jestliže bude závazek ze smlouvy měněn v důsledku změny smlouvy, bude třeba takovouto změnu smlouvy (respektive změnu závazku založeného touto změnou smlouvy) uveřejnit. V opačném případě, jestliže dojde ke změně závazku jinak než změnou samotné smlouvy, takováto změna povinnosti uveřejnění nepodléhá.

---

²⁴⁹ Podrobněji viz MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. op. cit. sub 114. s. 32 - 34.

²⁵⁰ STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 41.

Podrobněji o uveřejňování změn závazků ve vztahu k variacím bude pojednáno níže v podkapitole 6.5 této práce.^{251 252}

Částečnou výjimkou z výše uvedeného pravidla je zvláštní povinnost uveřejňování nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn ve Věstníku veřejných zakázek či Úředním věstníku Evropské unie. Tyto druhy změn závazků je zadavatel povinen oznámit a uveřejnit obecným postupem o uveřejňování formulářů do třiceti dnů od provedení takové změny.²⁵³ Pro určení, zda bude změnu nezbytné uveřejnit pouze ve Věstníku veřejných zakázek nebo také v Úředním věstníku Evropské unie, bude rozhodný režim původní veřejné zakázky, nikoliv hodnota prováděné změny.²⁵⁴ Ve formuláři, jehož prostřednictvím se prováděná změna bude uveřejňovat, je také nezbytné uvést, zda se jedná o nepředvídané změny či nezbytné dodatečné stavební práce.²⁵⁵

6.5 Přípustnost variací dle práva veřejných zakázek

O povaze variací bylo již podrobně pojednáno v kapitole 5 této práce. Po provedeném rozboru bylo konstatováno, že variace jsou zvláštním smluvním institutem *sui generis*, který je předvídan již samotnou smlouvou a jehož prostřednictvím dochází ke změně závazku ze smlouvy, nikoliv však ke změně smlouvy samotné. Stejně tak bylo v kapitole 6 této práce podrobně pojednáno o jednotlivých druzích změn závazků ze smlouvy zakotvených v zákoně o zadávání veřejných zakázek, kdy v tomto ohledu byl učiněn závěr, že povolené budou zejména změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci, které zadavatel jednoznačně vymeze v zadávací dokumentaci, a nepodstatné změny závazků, jež nevyžadují předchozí výhradu v zadávací dokumentaci, nýbrž splnění podmínek stanovených

---

²⁵¹ Obdobně viz MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. op. cit. sub 114. s. 31.

²⁵² Opačný názor spočívající v tom, že i takovéto změny závazku bude třeba uveřejňovat prostřednictvím registru smluv, zastává například DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1084.

²⁵³ Viz ust. § 222 odst. 8 ve spoj. s ust. § 212 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²⁵⁴ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 1086.

²⁵⁵ Viz ust. § 14 písm. b) uveřejňovací vyhlášky ve spoj. s čl. 7 uveřejňovacího nařízení, ve kterém je zakotven Standardní formulář 20: „Oznámení o změně“: Příloha XVII.

zákonem o zadávání veřejných zakázek. Pro určení, zda jsou variace přípustné v limitech nastavených právem veřejných zakázek, bude tedy nezbytné posoudit, zda lze jednotlivé variace klasifikovat jako změnu vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci či jako dovolenou nepodstatnou změnu závazku ze smlouvy.

Podmínky pro aplikaci změn vyžadujících výhradu v zadávací dokumentaci byly popsány v podkapitole 6.2 této práce. V případě vyhrazených změn závazků bude podmínkou zejména to, aby takováto změna byla obsahově a podmínkami její aplikace jednoznačně vymezena. V případě opčního právo zadávaného v jednacím řízení bez uveřejnění pak bude především nezbytné, aby již v zadávací dokumentaci byla uvedena předpokládána doba a rozsah tímto způsobem zadávaných nových stavebních prací.

K tomuto je třeba uvést, že Red Book jednoznačně stanovuje, co může variace nařízená nebo schválená správcem stavby obsahovat (například změny v množství či kvalitě a jiných vlastnostech jakékoli položky prací).²⁵⁶ Je však otázkou, zda je toto vymezení dostatečně určité k tomu, aby splnilo výše uvedené požadavky pro změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci stanovené zákonem o zadávání veřejných zakázek. D. Dvořák a kolektiv k tomuto uvádějí, že při benevolentním výkladu zákona o zadávání veřejných zakázek by většina variací obsahově vymezená Red Book mohla být považována za vyhrazenou změnu závazku. K tomu však zároveň dodávají, že takový přístup není dle jejich vědomí českými úřady ani Evropskou komisí zastáván a doporučují proto se z opatrnosti takovýmto extenzivním výhradám v zadávací dokumentaci vyhnout.²⁵⁷

Osobně mám za to, že obsahové vymezení variací zakotvené v Red Book nelze považovat ve vztahu k zákonným požadavkům na změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci za dostatečné. Red Book totiž nijak nestanovuje například rozsah potenciálních nových stavebních prací, ani není jednoznačně stanoven (zejména po kvantitativní stránce) obsah takovéto změny. I proto se domnívám, že

---

²⁵⁶ Viz pod-čl. 13.1 Red Book.

²⁵⁷ DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. op. cit. sub 116. s. 607.

obsahové vymezení variací v Red Book je příliš široké na to, aby mohla být variace administrována jako změna vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci (ať již jako vyhrazená změna závazku či jako opční právo zadávané v jednacím řízení bez uveřejnění).

Opačně by tomu zřejmě mohlo být, kdyby zadavatel prostřednictvím zvláštních podmínek či jiného smluvního dokumentu blíže specifikoval podmínky, obsah a rozsah konkrétních variací. Státní fond dopravní infrastruktury ve své metodice jako příklad takového vyhrazení variace uvádí určení předpokládaného počtu velkých balvanů v podloží a rozsah ražby v jednotlivých třídách tvrdosti podloží, přičemž tento předpoklad zhotovitel ocení, a když budou reálné podmínky odlišné, zhotovitel dostane zapláceno podle zastiženého počtu balvanů a skutečného rozsahu ražby v jednotlivých třídách oceněných podle nabídky nebo průmyslového standardu.²⁵⁸ V takovém případě by takto konkrétně specifikované variace teoreticky mohly splnit podmínky pro změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci.

V důsledku shora uvedeného bude zřejmě nezbytné variace administrovat jako nepodstatné změny závazků povolené zákonem o zadávání veřejných zakázek *ex lege*. Potenciální variace coby nepodstatná změna závazku musí být, jestliže má být přípustná v kontextu práva veřejných zakázek, pochopitelně zařazena do jedné z kategorií těchto změn, které byly popsány v podkapitole 6.3 této práce (například jako změna *de minimis* či jako nepředvídaná změna).

Pro snadnější zařazení variací do jednotlivých kategorií nepodstatných změn dle zákona o zadávání veřejných zakázek je vhodné variace dle Red Book rozčlenit na:

- variace nutné pro provedení díla, a
- variace zlepšující dílo.

---

²⁵⁸ STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 35.

Variacemi nutnými pro provedení díla lze rozumět takové variace, které jsou iniciovány správcem stavby buď požadavkem na předložení návrhu variace, nebo přímo pokynem k variaci (podrobněji viz podkapitoly 2.1 a 2.3 této práce). Jejich dovolený obsah je jasně vymezen přímo v Red Book, přičemž se zároveň musí jednat pouze o takové variace, které jsou nezbytné k provedení díla.²⁵⁹ Tato kategorie variací nebude nejspíše činit při jejich administraci větších problémů, neboť pro tyto druhy variací bude pravděpodobně možné (dle konkrétních okolností) užít veškeré kategorie nepodstatných změn umožněných *ex lege* (tj. změny *de minimis*, nezbytné dodatečné stavební práce, nepředvídané změny, záměnu položek v soupisu prací či ostatní nepodstatné změny posuzované *ad hoc*). Pochopitelně však bude zcela nezbytné, aby zadavatel vždy pečlivě zvažoval, pod kterou z kategorií nepodstatných změn lze konkrétní variaci zařadit.

Za variace zlepšující dílo lze považovat takové variace, které nejsou nezbytně nutné pro provedení díla, a které jsou iniciovány návrhem na zlepšení ze strany zhotovitele (podrobněji viz podkapitola 2.2 této práce), nikoliv správce stavby. Takovýto návrh by měl dle Red Book vést k urychlení dokončení díla, snížení nákladů objednatele na provedení, údržbu nebo provoz díla, zvýšení výkonnosti nebo hodnoty dokončeného díla či by tento návrh měl být objednateli jinak prospěšný.²⁶⁰ Tento druh variací, na rozdíl od variací nutných pro provedení díla, samozřejmě nebude možné zařadit do veškerých kategorií nepodstatných změn, neboť variace zlepšující dílo nemohou naplnit aplikační podmínky například nepředvídaných změn či nezbytných dodatečných stavebních prací.

Potenciálně proto bude třeba variace zlepšující dílo administrovat pouze jako změny *de minimis*, záměnu položek v soupisu prací či případně jako ostatní nepodstatné změny posuzované *ad hoc*, neboť aplikační podmínky těchto kategorií změn jsou zpravidla benevolentnější než v případě nezbytných dodatečných stavebních prací a nepředvídaných změn. U kategorie změn *de minimis* pouze nesmí dojít ke změně celkové povahy veřejné zakázky a musí být dodržen kvantitativní limit

---

²⁵⁹ Viz pod-čl. 13.1 ve spoj. s pod-čl. 3.3 Red Book.

²⁶⁰ Viz pod-čl. 13.2 Red Book.

stanovený zákonem, tudíž by kvantitativně méně významné variace zlepšující dílo mohly být administrovány v této kategorii. V případě záměny položek v soupisu prací se již z podstaty této kategorie a jejích aplikačních podmínek bude do určité míry jednat o zlepšení díla, tudíž i tímto způsobem by mohla být případně administrována variace zlepšující dílo. Stejně tak nelze vyloučit, že by některé variace mohly být administrovány jako ostatní nepodstatné změny posuzované *ad hoc*, kdy pod takovou změnou si lze představit například variaci, která povede k urychlení dokončení díla.

Zároveň je k tomuto třeba uvést, že návrhy na zlepšení může zhotovitel správci stavby podávat kdykoli, nikoliv pouze do vydání potvrzení o převzetí díla, jako je k tomu oprávněn správce stavby. V podkapitole 6.3 této práce bylo však dospěno k tomu, že nepodstatné změny závazků ze smlouvy je možné obecně (byť s určitými výjimkami) dovolit pouze do okamžiku provedení díla. Ačkoliv tedy bylo dříve dovozeno, že dle Red Book by variace zlepšující dílo bylo možné umožnit i po provedení díla, dle limitů nastavených právem veřejných zakázek by takovýto postup v praxi mohl být problematický.

Z hlediska uveřejňování variací, respektive dokumentů variace stvrzujících, v registru smluv dle zákona o registru smluv nebo na profilu zadavatele dle zákona o zadávání veřejných zakázek bude třeba nejprve posoudit, zda konkrétní variací může dojít ke změně smlouvy jako takové, nebo zda jde pouze o změnu závazku v důsledku naplnění mechanismu předvídaného smlouvou.

Státní fond dopravní infrastruktury ve své metodice rozlišuje v tomto ohledu tzv. *konstitutivní a deklaratorní dohody o změně závazku*.²⁶¹ Prostřednictvím registru smluv, případně na profilu zadavatele, se poté uveřejňují pouze dohody konstitutivní, kterými se určitým způsobem nad rámec původní smlouvy mění závazek jinak než způsobem předvídaným smlouvou. Shora byly variace rozděleny na variace nutné pro provedení díla a variace zlepšující dílo a v kontextu toho je nutné stanovit, zda a jakým typem variace dochází k deklaratorní či konstitutivní dohodě o změně závazku.

---

²⁶¹ STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 41.

Variace nutné k provedení díla lze bez větších obtíží označit za deklaratorní dohodu o změně závazku, neboť jejich smluvní mechanismus je stanoven dopředu smlouvou stejně jako jejich potenciální obsah, ale zejména jsou tyto variace nezbytné pro samotné provedení díla a v širším rozsahu jsou již součástí původního závazku. V jejich případě se tedy jedná pouze o plnění předpokládaná smlouvou, nikoliv o plnění nad rámec smlouvy. Například ŘSD tyto variace administruje tzv. *změnovým listem*, který je pouhým deklaratorním zápisem o stvrzení variace (záznamem o uplatnění smluvních mechanismů).²⁶² Z tohoto změnového listu totiž nevznikají nová práva a povinnosti nepředvídaná smlouvou, ale pouze se tímto zápisem potvrzuje určitá skutečnost, která již nastala z jiných důvodů.²⁶³ Proto není třeba, aby změnové listy pro variace nutné pro provedení díla byly zveřejňovány prostřednictvím registru smluv nebo na profilu zadavatele.²⁶⁴

Na druhou stranu variace zlepšující dílo bude pravděpodobně možné označit za konstitutivní dohodu o změně závazku.²⁶⁵ Byť i v tomto případě je smluvní mechanismus jejich iniciace, administrace a schvalování stanoven již samotnou smlouvou, nejedná se o změny nutné k provedení díla a jako takové tak nejsou a ani nemohou být rozsahově dostatečně určitě předvídaný smlouvou. Změnové listy, případně jiné dokumenty stvrzující tento typ variací, pak musí být prostřednictvím registru smluv, případně na profilu zadavatele, uveřejněny, neboť se jimi určitým způsobem nad rámec původně sjednaného může měnit samotná smlouva, respektive předmět díla nad rámec předvídaný smlouvou.

---

²⁶² ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. op. cit. sub 66. s. 19.

²⁶³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. op. cit. sub 114. s. 31.

²⁶⁴ ŘSD přesto změnové listy s odkazem na ust. § 219 odst. 1 zákona o zadávání veřejných zakázek na svém profilu uveřejňuje. Tato povinnost však ze zákona nevyplývá a je pravděpodobné, že ŘSD tak činí dobrovolně zejména z důvodu jeho transparentnosti. Podrobněji viz podkapitola 7.1 této práce.

²⁶⁵ Obdobně viz STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. op. cit. sub 65. s. 41.

7 Modifikace smluvní úpravy variací v české aplikační praxi

Jak již bylo uvedeno výše, v České republice jsou pro výstavbu inženýrských staveb využívány zejména tři vzorové knihy FIDIC, a to konkrétně Red Book, Yellow Book a Green Book. Všechny tyto vzorové knihy v současné době aktivně využívá v rámci své činnosti Ředitelství silnic a dálnic ČR. Oproti tomu Správa železniční dopravní cesty a Ředitelství vodních cest ČR užívá pro jimi zadávané veřejné zakázky doposud pouze Red Book.

Pro každou z výše zmíněných vzorových knih byly pochopitelně těmito organizacemi vypracovány zvláštní podmínky, jež doplňují obecné podmínky FIDIC. Považuji proto za vhodné poukázat na některá specifika a modifikace smluvních podmínek FIDIC v České republice, která se přímo či nepřímo dotýkají institutu variací.

7.1 Variace ve zvláštních podmínkách ŘSD

Co se týče zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book (zkr. ZP ŘSD pro RB), jedním z jejich specifíků je povinnost správce stavby získat zvláštní souhlas objednatele před tím, než přistoupí k realizaci variace iniciované návrhem na zlepšení ze strany zhotovitele, a to pokud by tato variace mohla mít vliv na přijatou smluvní částku.²⁶⁶ Stejný souhlas pak musí správce stavby získat i při rozhodování o claimu na prodloužení doby pro dokončení, který je zhotovitel oprávněn správcem stavby oznámit, pokud nebylo prodloužení doby pro dokončení mezi stranami sjednáno již v rámci procesu přijímání variace.²⁶⁷

Dále je výslovně stanoveno, že se za variaci nepovažují změny v množství jednotlivých položek vznikající v důsledku upřesňování projektové dokumentace pro

---

²⁶⁶ V podstatě stejnou úpravu lze nalézt také ve Zvláštních podmínkách SŽDC pro Red Book (viz pod-čl. 3.1) a ve Zvláštních podmínkách ŘVC pro Red Book (viz pod-čl. 3.1).

²⁶⁷ Viz pod-čl. 3.1 Zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book.

provedení stavby (zkr. PDPS) zpracováním realizační dokumentace stavby (zkr. RDS), ani změny v množství položek odrážející zjištěný skutečný stav na staveništi rozdílný oproti stavu předpokládanému v PDPS.²⁶⁸

Hlavní změny a modifikace institutu variací se však týkají nutnosti harmonizovat obecné podmínky Red Book se zákonnými požadavky práva veřejných zakázek. Od účinnosti zákona o zadávání veřejných zakázek doposud nedošlo k úpravě ZP ŘSD pro RB, proto zvláštní podmínky stále předpokládají zadávání variací prostřednictvím jednacímho řízení bez uveřejnění, v případě potřeby také prostřednictvím jiného řízení dle zákona o veřejných zakázkách. Zhotovitel byl v tomto případě povinen poskytnout objednateli veškerou potřebnou součinnost a na výzvu objednatele předložit v předmětném zadávacím řízení nabídku na provedení dodatečných stavebních prací.²⁶⁹

Takový postup však již od účinnosti zákona o zadávání veřejných zakázek není potřebný, když variace jako takové lze řešit zejména prostřednictvím výslovně zakotvené možnosti nepodstatných změn závazků umožněných *ex lege*.²⁷⁰ Podrobný způsob administrace variací především v kontextu zákona o zadávání veřejných zakázek je pak upraven ve směrnici generálního ředitele ŘSD ČR č. 18/2017 (zkr. směrnice ŘSD 18/2017), o které bude podrobněji pojednáno níže.²⁷¹

ZP ŘSD pro RB také výslovně stanovují, že v případě, kdy zhotovitel nebude v novém zadávacím řízení vybrán pro provedení předmětných stavebních prací, je povinen vybranému dodavateli nových prací poskytovat veškerou součinnost potřebnou pro jejich řádnou realizaci. Jestliže mu v důsledku toho vznikne zpoždění či jakékoliv s tím související náklady, je oprávněn oznámit správci stavby claim na prodloužení doby pro dokončení a claim na dodatečnou platbu za náklady s tím spojené.

---

²⁶⁸ Viz pod-čl. 13.9 Zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book.

²⁶⁹ Viz pod-čl. 13.1 Zvláštních podmínek ŘSD pro Red Book.

²⁷⁰ Viz ust. § 222 zákona o zadávání veřejných zakázek.

²⁷¹ ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. op. cit. sub 66.

S účinností zákona o zadávání veřejných zakázek však již pracují Zvláštní podmínky ŘSD pro Yellow Book (zkr. ZP ŘSD pro YB) a Zvláštní podmínky ŘSD pro Green Book (zkr. ZP ŘSD pro GB). V tomto ohledu zvláštní podmínky výslovně upřednostňují řešení variací skrz institut dovolených změn závazků dle zákona o zadávání veřejných zakázek (včetně použití výše zmíněné směrnice). Pokud by takový postup možný nebyl, je zhotovitel opět smluvně zavázán k podání nabídky do příslušného zadávacího řízení a pochopitelně také k poskytnutí nezbytné součinnosti. Dále je zvláštními podmínkami také podrobněji upraven způsob oceňování variací.²⁷²

Jak již bylo avizováno výše, proces administrace variací při realizaci veřejných zakázek zadávaných ŘSD je podrobněji upraven směrnicí ŘSD 18/2017.²⁷³ Tato směrnice neřeší pouze administraci variací, nýbrž obecně procesní postup při provádění změn závazků ze smluv u veřejných zakázek na dodávky, služby i stavební práce. Primárně se její užití předpokládá u veřejných zakázek smluvně vycházejících z Red Book, přiměřeně se však užije také pro veřejné zakázky smluvně vycházející z Yellow Book a Green Book.²⁷⁴

Změny závazků jsou touto směrnicí rozdělovány do několika kategorií. V první řadě se rozlišují změny kladné spočívající v rozšíření původně smlouvou sjednaného rozsahu prací a změny záporné, kterými jsou práce nikoliv nezbytné k provedení díla či prováděné v menším než původně sjednaném rozsahu.²⁷⁵ V souladu se zákonem o zadávání veřejných zakázek se samozřejmě změny dělí také na podstatné a nepodstatné, přičemž změny nepodstatné dále směrnice ŘSD 18/2017 rozděluje do jednotlivých skupin na vyhrazené změny závazku, záměnu položek, změny z nepředvídaných důvodů, dodatečné stavební práce nezbytné k dokončení, změny *de minimis* a smluvní kompenzační nároky (respektive *claimy*) splňující

---

²⁷² Viz pod-čl. 13.1 ve spoj. s pod-čl. 13.3 Zvláštních podmínek ŘSD pro Yellow Book; pod-čl. 10.1 ve spoj. s pod-čl. 10.2 Zvláštních podmínek ŘSD pro Green Book.

²⁷³ ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. op. cit. sub 66.

²⁷⁴ Viz ust. § 1 odst. 5 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁷⁵ Viz ust. § 2 odst. 18, odst. 19 směrnice ŘSD 18/2017.

podmínky nepodstatné změny.²⁷⁶ Z uvedeného dělení je zřejmé, že jednotlivé skupiny vcelku věrně kopírují kategorie nepodstatných změn dle zákona o zadávání veřejných zakázek, přičemž samostatně mimo tyto stojí claimy, neboť jejich zařazení nelze obecně určit, když jejich povaha se může ve vztahu k zákonu o zadávání veřejných zakázek případ od případu podstatně lišit.

Směrnice ŘSD 18/2017 reflektuje také rozdílnou povahu změn vyhrazených v zadávací dokumentaci a nepodstatných změn umožněných *ex lege*, když vyhrazené změny se evidují v tzv. *evidenčním listu vyhrazené změny*, zatímco ostatní skupiny změn se zpravidla administrují prostřednictvím tzv. *změnového listu*.²⁷⁷ Výjimkou je pak administrace claimů, kdy ty mohou být administrovány buď prostřednictvím změnového listu, jestliže je lze zařadit do některé ze skupin nepodstatných změn umožněných *ex lege*, nebo prostřednictvím tzv. *evidenčního listu smluvních kompenzačních nároků*, jestliže je do výše zmíněných skupin zařadit nelze (například v případě claimů, které mají charakter podobný nároku na náhradu škody, které není třeba administrovat v režimu zákona o zadávání veřejných zakázek).²⁷⁸ Směrnice také připouští využití opčního práva zadávaného v jednacím řízení bez uveřejnění, jehož využití však nemusí být administrováno změnovým či evidenčním listem a je podrobněji upraveno ve směrnici ŘSD upravující administraci veřejných zakázek.²⁷⁹

Co se týče administrace samotných změn závazků, klíčovou roli v tomto procesu hraje vyjma zhotovitele zejména správce stavby. Ten zprvu posuzuje, zda se jedná o změnu podstatnou či nepodstatnou, a následně také navrhuje její zařazení do jedné ze skupin stanovených směrnicí, což následně schvalují oprávněné osoby ŘSD.²⁸⁰ Procesní postup schvalování změny probíhá za součinnosti správce stavby a zhotovitele, přičemž nepovažují za nutné jej pro účely této práce podrobněji

---

²⁷⁶ Viz zejména ust. § 4 a § 5 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁷⁷ Viz ust. § 7 odst. 5 a například ust. § 10 odst. 5 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁷⁸ Viz ust. § 14 ve spoj. s ust. § 15 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁷⁹ ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. *Směrnice generálního ředitele ŘSD ČR č. 5/2016 - Aplikace zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek*. Praha, 2016.

²⁸⁰ Viz ust. § 4 odst. 5 směrnice ŘSD 18/2017.

analyzovat.²⁸¹ V závěru však samotnou změnu musí vždy odsouhlasit také oprávněná osoba objednatele, kdy k přijetí rozhodnutí o provedení změny dochází k okamžiku podpisu evidenčního či změnového listu touto osobou.²⁸²

Pokyn správce stavby k provedení variace (respektive změny) může být běžně vydán zhotoviteli právě až po podpisu evidenčního nebo změnového listu. Výjimku tvoří situace, při kterých by mohl být zásadně narušen postup prací (v případě že by mohlo dojít až k jejich přerušení) nebo by mohlo dojít ke vzniku škody; v takovém případě lze vydat pokyn k provedení variace (respektive změny) dříve. Ani tak však nemohou být práce obsažené v nepodepsaném evidenčním či změnovém listu zahrnuty do vyúčtování a zhotovitel tak za ně nemůže dostat zapláceno.²⁸³

Existenci směrnice ŘSD 18/2017 lze hodnotit velice pozitivně, jelikož podrobně popisuje postup administrace variací (a dalších změn závazků) zejména ve vztahu k zákonu o zadávání veřejných zakázek. Zainteresovaným osobám (správci stavby, zhotoviteli a dalším) v podstatě poskytuje návod, jak postupovat v případě iniciace, administrace i schvalování variací. Směrnice tak svým způsobem doplňuje znění Red Book a ZP ŘSD pro RB a celý proces přijímání variací činí přehlednějším a podrobnějším.

Z výše uvedeného je zároveň zřejmé, že současné znění ZP ŘSD pro RB se v určitých případech dostává do kolize se směrnicí ŘSD 18/2017, jelikož ZP ŘSD pro RB byly zpracovány ještě za účinnosti zákona o veřejných zakázkách. Tato kolize je řešena zpravidla tak, že se obecný postup administrace variací (upravený s ohledem na zákon o zadávání veřejných zakázek) upravuje v příloze k nabídce, která je dle Red Book smluvně nadřazena obecným i zvláštním podmínkám.²⁸⁴

---

²⁸¹ Procesní postup při vzniku a schvalování změn je podrobně popsán v ust. § 23 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁸² Viz ust. § 23 odst. 5 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁸³ Viz ust. § 26 odst. 6 ve spoj. s ust. § 4 odst. 7, odst. 8, odst. 9 směrnice ŘSD 18/2017.

²⁸⁴ Viz pod-čl. 1.5 Red Book.

7.2 Variace ve zvláštních podmínkách SŽDC

Zvláštní podmínky SŽDC pro Red Book (zkr. ZP SŽDC pro RB) na rozdíl od ZP ŘSD pro RB již operují s účinností zákona o zadávání veřejných zakázek. Jak bylo výše uvedeno, stejně tomu je například u ZP ŘSD pro YB a ZP ŘSD pro GB, i přesto však lze v ZP SŽDC pro RB oproti těmto zmiňovaným zvláštním podmínkám nalézt určité změny spočívající zejména v bližší konkretizaci pravidel administrace variací.

Prvotně se předpokládá, že variace bude řešena jako dovolená změna závazku, jež bude stvrzena tzv. *změnovým listem* podepsaným zhotovitelem i objednatelem. Pokyn k provádění prací bude ze strany správce stavby vydáván zhotoviteli zpravidla právě až po podpisu tohoto změnového listu. Výjimečně však může být zhotoviteli avizovaný pokyn udělen i před podpisem změnového listu, a to v případech, kdy by v případě jeho neudělení mohla být narušena plynulost výstavby, nebo hrozil vznik škody. Nutno podotknout, že před podpisem změnového listu objednatelem i zhotovitelem nemohou být práce obsažené ve změnovém listu zahrnuty do vyúčtování, které je podkladem pro to, aby dostal zhotovitel za tyto práce od objednatele zapláceno.²⁸⁵

Obdobně jako tomu bylo u výše zmiňovaných ZP ŘSD pro RB v předchozí podkapitole této práce, je zhotovitel povinen poskytovat v procesu administrace variací a při provádění dodatečných stavebních prací objednateli a správci stavby potřebnou součinnost, a je také zavázán podat případnou nabídku na provedení stavebních prací v novém zadávacím řízení, pokud by variací nebylo možné řešit výše uvedeným způsobem (tj. prostřednictvím dovolených změn závazku ze smlouvy).²⁸⁶

Totožně jako v případě ZP ŘSD pro RB pak platí, že upřesňování PDPS zpracováním RDS, ani rozdíly v množství položek dle skutečného stavu na staveništi oproti stavu v PDPS, se nepovažují za variace.²⁸⁷ Stejně tak shodně se ZP ŘSD pro RB je zhotovitel povinen poskytnout potenciálně nově vysoutěženému vybranému

---

²⁸⁵ Viz pod-čl. 13.1 Zvláštních podmínek SŽDC pro Red Book.

²⁸⁶ Viz pod-čl. 13.1 Zvláštních podmínek SŽDC pro Red Book.

²⁸⁷ Viz pod-čl. 13.9 Zvláštních podmínek SŽDC pro Red Book.

dodavateli veškerou nezbytnou součinnost a v souvislosti s ní je oprávněn oznámit správci stavby případné claimy na prodloužení doby pro dokončení a dodatečnou platbu.

Dle shora uvedeného lze pozitivně hodnotit, že ZP SŽDC pro RB již reagují na zákon o zadávání veřejných zakázek a administraci variací řeší v souladu s ním. V každém případě by však bylo *de lege ferenda* vhodné, aby SŽDC přijala interní předpis (obdobný například směrnici ŘSD 18/2017), kterým by administraci variací a dalších změn závazků ze smlouvy řešila podrobněji.

7.3 Variace ve zvláštních podmínkách ŘVC

Zvláštní podmínky ŘVC pro Red Book (zkr. ZP ŘVC pro RB) jsou ze všech zvláštních podmínek pro Red Book užívaných v České republice nejnovější,²⁸⁸ což se odráží zejména v tom, že je lze označit ve vztahu k zákonu o zadávání veřejných zakázek za nejpropracovanější a nejvíce reflektující praktické potřeby smluvních stran při realizaci výstavbového projektu.²⁸⁹ Nelze však opomenout skutečnost, že z velké části se tyto zvláštní podmínky podobají ZP SŽDC pro RB.

Shodně jako v ZP SŽDC pro RB je stanoveno, že variace, které jsou změnou závazku ve smyslu zákona o zadávání veřejných zakázek, musí být administrovány prostřednictvím změnového listu. Stejně tak platí vše výše u ZP SŽDC pro RB uvedené ohledně udílení pokynu k provádění prací před podpisem změnového listu a nemožnosti zahrnout práce neobsažené v podepsaném změnovém listu do vyúčtování. Obdobně je tomu také v případě povinnosti poskytovat objednateli a správci stavby součinnost v procesu administrace variací a při provádění dodatečných stavebních prací, případně ohledně povinnosti podat nabídku v potenciálním novém zadávacím

---

²⁸⁸ Zvláštní podmínky ŘVC pro Red Book jsou účinné od 19.02.2018 (viz <http://www.rvccr.cz/informacni-servis/ke-stazeni/smluvni-dokumenty-fidic>).

²⁸⁹ Tvrzení vychází pouze z porovnání jednotlivých zvláštních podmínek, přičemž nezohledňuje Směrnici ŘSD 18/2017, která pochopitelně upravuje administraci variací v mnohem vyšší podrobnosti.

řízení či povinnosti poskytovat součinnost nově vybranému dodavateli na předmětné dílčí dodatečné stavební práce.²⁹⁰

ZP ŘVC pro RB však na rozdíl od jiných zvláštních podmínek zakotvují možnost, aby správce stavby poskytoval zhotoviteli finanční zálohu na variaci, čímž částečně prolamují výše uvedené pravidlo, dle kterého zhotovitel nedostane zapláceno za provedené dodatečné práce dříve, než je oběma smluvními stranami podepsán změnový list. Zálohu na variaci v přiměřené výši může správce stavby poskytnout zhotoviteli pro zajištění cashflow v odůvodněných případech, kdy doposud není dohodnuta či určena vhodná položková cena pro předmětné práce.²⁹¹ Tuto modifikaci ve zvláštních podmínkách lze hodnotit velice pozitivně. Hodnota některých variací totiž může dosahovat vysokých finančních částek a jejich administrace včetně kvantifikace může být velice náročná, přičemž není rozumného důvodu, aby zhotovitel v případech, kdy již například dostal pokyn k provádění prací, aniž by byl doposud podepsán změnový list (v případech, kdy by neudělením pokynu k provádění prací mohla být narušena plynulost výstavby, nebo hrozil vznik škody), nedostával za prováděné práce průběžně zapláceno.

Nutno také podotknout, že ZP ŘVC pro RB již výslovně stanovují, že měření skutečně provedených prací, respektive doměrky položek ve výkazu výměr, které nebyly předmětem variace, se považují za vyhrazenou změnu závazku.²⁹² ŘVC tak zdařile využívá institut vyhrazených změn závazků, a ač by zřejmě bylo možné výhradu v zadávací dokumentaci dovodit přímo z povahy měřeného kontraktu, ŘVC tak činí výslovně přímo v textu zvláštních podmínek.

---

²⁹⁰ Viz pod-čl. 13.1 Zvláštních podmínek ŘVC pro Red Book.

²⁹¹ Viz pod-čl. 12.3 ve spoj. s pod-čl. 13.1 Zvláštních podmínek ŘVC pro Red Book.

²⁹² Viz pod-čl. 12.1 Zvláštních podmínek ŘVC pro Red Book.

Stejně jako v případě SŽDC lze však doporučit, aby ŘVC vydalo interní předpis, kterým proces administrace variací a ostatních změn závazků ze smlouvy upraví podrobněji.²⁹³

---

²⁹³ Kapitola 7 této práce zčásti volně vychází z diplomové práce autora, viz KALENSKÝ, Tomáš. op. cit. sub 1.

Závěr

Rigorózní práce, jež se zabývala institutem variací dle smluvních podmínek FIDIC v kontextu českého právního řádu, byla systematicky rozdělena na tři hlavní obsahové části. Zprvu byly obecně popsány variace zejména s ohledem na jejich úpravu v Red Book, následně byly variace posuzovány v limitech českého soukromého práva a závěrem bylo zjišťováno, zda jsou variace realizovatelné dle českého a evropského práva veřejných zakázek.

V úvodu práce byl věnován prostor popisu samotného institutu variací s důrazem na jejich úpravu v jednotlivých vzorových knihách, kdy společně s tím byly také zmíněny nejčastější důvody vedoucí k jejich využití. Na základě toho bylo zjištěno, že variace jsou smluvním institutem *sui generis*, pomocí kterého lze v nezbytné míře měnit předmět díla přímo v průběhu výstavby. Zároveň byly nalezeny rozdíly ve smluvní úpravě variací v rámci jednotlivých vzorových knih, kdy ty se liší především v jejich potenciálním rozsahu, procesu jejich administrace a oceňování.

Následně byl rozebrán způsob iniciace variací, které je oprávněn iniciovat buď správce stavby přímým pokynem k jejich provedení či předchozím požadavkem na předložení návrhu variace, nebo také zhotovitel návrhem na jejich provedení. Společně s tím byl popsán také proces jejich administrace a realizace, a to vždy dle toho, kdo předmětnou variace v daném případě iniciuje. Nebyla opomenuta ani další ustanovení vzorových knih, která se určitým způsobem dotýkají institutu variací.

Vzápětí se práce věnovala zvláštnímu institutu claimů dle smluvních podmínek FIDIC. O něm bylo konstatováno, že se jedná o specifický smluvní kompenzační institut *sui generis*, pomocí kterého se zhotovitel i objednatel mohou domáhat specifických požadavků předvídaných smlouvou (například v případě zhotovitele prodloužení doby pro dokončení či dodatečné platby). Stručně bylo popsáno také smluvní i doktrinální dělení claimů. V neposlední řadě byl také vyličen proces administrace claimů zhotovitele ve vztahu k variacím a jimi způsobenému zpoždění s prováděním díla, když ten byl podrobněji rozčleněn na fázi oznamování

claimů, jejich vyčíslování a v závěru také rozhodování správcem stavby o jednotlivých claimech.

V další části práce již byly variace posuzovány v limitech nastavených českou soukromoprávní úpravou. Variace byly vyhodnoceny jako dovolené změny závazků ze smlouvy, prostřednictvím kterých je objednatel (v zastoupení správcem stavby) oprávněn v určité omezené míře měnit předmět díla, přičemž však jejich aplikací nedochází ke změně samotné smlouvy o dílo. Za účelem další analýzy byly variace rozděleny na konsensuální a direktivní, kdy ani v případě direktivních variací nebylo vysloveno, že smluvní úprava umožňující správci stavby variace nařídit by měla být dle českého práva neplatná. K tomu bylo dospěno zejména v důsledku toho, že samotný institut variací a jejich potenciální rozsah včetně jejich ocenění je předvídan již samotnou smlouvou.

Hlavní důraz byl však kladen na analýzu aplikovatelnosti variací v kontextu práva veřejných zakázek. Za tím účelem byly zprvu změny závazků dle zákona o zadávání veřejných zakázek rozčleněny na změny podstatné a nepodstatné, přičemž právní předpisy umožňují zadavateli realizovat pouze změny nepodstatné. Tyto byly následně dále rozděleny na změny vyžadující výhradu v zadávací dokumentaci a změny závazků umožněné *ex lege*, přičemž v obou těchto kategoriích byly definovány jednotlivé skupiny změn závazků ze smluv založené zákonem o zadávání veřejných zakázek. Na základě provedené analýzy bylo řečeno, že variace nebude zpravidla možné administrovat jako vyhrazené změny závazků, nýbrž bude nezbytné je zařazovat do jednotlivých skupin změn závazků umožněných *ex lege*.

Za tímto účelem byly variace dále rozčleněny na variace nutné pro provedení díla (iniciované pokynem správce stavby či požadavkem na předložení návrhu variace) a variace zlepšující dílo (iniciované zhotovitelem návrhem na zlepšení). Ohledně variací nutných pro provedení díla bylo konstatováno, že ty bude obvykle možné zařadit do jedné z kategorií nepodstatných změn umožněných zadavateli *ex lege*. Výše uvedené však nebude platit pro variace zlepšující dílo, neboť ty budou zařaditelné nejspíše pouze do kategorií změn *de minimis*, záměny položek v soupisu prací či případně jako ostatní nepodstatné změny posuzované *ad hoc*, jelikož tyto

variace z titulu své povahy nenaplní aplikační podmínky nezbytných dodatečných stavebních prací či nepředvídaných změn.

Na shora nastíněné dělení variací navázala také problematika uveřejňování dokumentů stvrzujících administraci variací (zpravidla změnové listy) v registru smluv či na profilu zadavatele. Jelikož variacemi nutnými pro provedení díla mohou být realizována pouze plnění předpokládaná smlouvou, nebude potřebné dokumenty stvrzující tyto variace uveřejňovat prostřednictvím registru smluv, neboť tyto pouze deklaratorně stvrzují důsledky předvídané samotnou smlouvou. Opačně tomu bude u variací zlepšujících dílo, jelikož jejich realizací se může měnit původně smlouvou předpokládaný předmět díla, a dokumenty stvrzující tento typ variací by v tomto případě měly být uveřejněny prostřednictvím registru smluv.

V úvodu bylo stanoveno, že hlavním cílem této práce by mělo být zjištění, zda jsou variace dle smluvních podmínek FIDIC aplikovatelné v českém právním prostředí jak z pohledu soukromoprávní úpravy, tak z pohledu práva veřejných zakázek. Na základě provedené analýzy, která byla stručně popsána výše, bylo uspokojivě zjištěno, že variace vyhovují limitům nastaveným českým právním řádem, v důsledku čehož lze tento specifický institut smluvních podmínek FIDIC využívat také v České republice. Ostatně to je reflektováno také praktickou stránkou věci, jelikož variace jsou dnes ze strany subjektů aplikujících smluvní podmínky FIDIC v České republice hojně využívány v praxi.

Seznam zkratek

FIDIC	<i>Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils</i>
Green Book	<i>The Short Form of Contract</i>
Insolvenční zákon	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
Koncesní směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/23/EU ze dne 26.02.2014 o udělování koncesí
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Občanský zákoník 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
PDPS	Projektová dokumentace pro provedení stavby
RDS	Realizační dokumentace stavby
Red Book	<i>Conditions of Contract for Construction</i>
Rozsudek Pressetext	Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 19.06.2008, C-454/06 pressetext Nachrichtenagentur
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic České republiky, příspěvková organizace
ŘVC	Ředitelství vodních cest ČR, organizační složka státu

Sektorová směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26.02.2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
Silver Book	<i>Conditions of Contract for EPC/Turnkey Projects</i>
Směrnice ŘSD 18/2017	Směrnice generálního ředitele ŘSD ČR č. 18/2017 ver. 1.1 – Změny závazků
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty, státní organizace
Yellow Book	<i>Conditions of Contract for Plant & Design-Build</i>
Uveřejňovací vyhláška	Vyhláška č. 168/2016 Sb., o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele
Zakázková směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26.02.2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES
Zákon o registru smluv	Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), ve znění pozdějších předpisů
Zákon o veřejných zakázkách	Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o zadávání veř. zakázek	Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů

ZP ŘSD pro GB	Smluvní podmínky pro stavby menšího rozsahu - Zvláštní podmínky (na základě zelené knihy FIDIC)
ZP ŘSD pro RB	Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky (na základě červené knihy FIDIC)
ZP ŘSD pro YB	Smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování - výstavbu elektro a strojně - technologického díla a pozemních a inženýrských staveb projektovaných dodavatelem - Zvláštní podmínky (na základě žluté knihy FIDIC)
ZP ŘVC pro RB	Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky pro výstavbu vodních cest České republiky (na základě červené knihy FIDIC)
ZP SŽDC pro RB	Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky pro stavby Správy železniční dopravní cesty, státní organizace

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ARROWSMITH, Sue. *The law of public and utilities procurement: regulation in the EU and UK*. 3rd ed. London: Sweet & Maxwell, 2014. ISBN 9780421966901.

BÁNYAIOVÁ, Alena. *Závazky v oblasti výstavby a nové civilní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-057-9.

BÍLKOVÁ, Jana, ČERNÝ, Michal, ČUHELOVÁ, Kateřina, a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, a kol. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-333-4.

DVOŘÁK, David. *Smluvní vztahy ve veřejných zakázkách a jejich změny*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-518-3.

DVOŘÁK, David, MACHUREK, Tomáš, NOVOTNÝ, Petr, a kol. *Zákon o zadávání veřejných zakázek*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-651-7.

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. *The FIDIC Contracts Guide*. 1. vydání. Lausanne: FIDIC, 2000. ISBN 978-07-2772-119-8.

GRULICH, Tomáš. „FIDIC“ a úskalí jejich aplikace. Právní rozhledy. 2009, č. 7.

HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

HULMÁK, Milan, PETROV, Jan, LAVICKÝ, Petr, a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0.

HULMÁK, Milan, BEDNÁŘ, Václav, BEZOUŠKA, Petr, a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

HUNTER, Robert N. *Claims on highway contracts: under the 5th edition of the ICE conditions of contract and the 7th edition of the Manual of contract documents for highway works*. London: Thomas Telford, 1997. ISBN 0727725807.

CHAPPELL, David. *Building contract claims*. 5th ed. Hoboken, N.J: Wiley, 2013. ISBN 111995195X.

CHROMÁ, Marta. *Anglicko-český právní slovník: English-Czech law dictionary*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2010. ISBN 978-80-7335-248-6.

JEREMY, Glover, HUGHES, Simon, THOMAS, Christopher. *Understanding the new FIDIC Red Book: a clause by clause commentary*. London: Sweet & Maxwell, 2006. ISBN 0421915900.

JAEGER, Axel-Volkmar a HÖK, Götz-Sebastian. *FIDIC a guide for practitioners*. Heidelberg: Springer, 2009. ISBN 978-36-4202-100-8.

KALENSKÝ, Tomáš. *Variace a úpravy dle smluvních podmínek FIDIC*. Praha, 2018. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova. Právnická fakulta. 08.01.2018. Vedoucí práce Lukáš KLEE.

KLEE, Lukáš. *Smluvní podmínky FIDIC*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. Právnická monografie. ISBN 978-80-7357-620-2.

KLEE, Lukáš. *Smluvní podmínky FIDIC*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. Právnická monografie. ISBN 978-80-7552-161-3.

KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. *Smluvní podmínky FIDIC: komentář k obecným podmínkám: smluvní podmínky pro výstavbu, smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování-výstavbu*. Ostrava: CACE - Česká asociace konzultačních inženýrů, 2015.

KLEE, Lukáš. *Smluvní vztahy výstavbových projektů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-818-6.

KLEE, Lukáš. *Stavební smluvní právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-804-8.

MASON, Jim. *Construction law: from beginner to practitioner*. London: Routledge, 2016. ISBN 978-1138933323.

ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv po rekonstrukci*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. Právo prakticky. ISBN 978-80-7478-962-5.

PAULDURA, Lukáš. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Rekonstrukce. ISBN 978-80-7478-660-0

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír, a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1.

PODEŠVA, Vilém, SOMMER, Lukáš, VOTRUBEC, Jiří, a kol. *Zákon o zadávání veřejných zakázek: Zákon o registru smluv: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-102-6.

POLÁČEK, Bohumil. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. ISBN 978-80-7552-770-7.

ROBINSON, Michael D. *A contractor's guide to the FIDIC conditions of contract*. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell, 2011. ISBN 978-11-1999-341-4.

ŠTANDERA, Jan. *Smlouva o dílo v novém občanském zákoníku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-519-0.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Smlouva o dílo*. Praha: C.H. Beck, 2018. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-717-0.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník: komentář - Svazek V (relativní majetková práva 1. část)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, a kol. *Občanský zákoník: komentář - Svazek VI (relativní majetková práva 2. část)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3.

TOTTERDILL, Brian W. *FIDIC user's guide: a practical guide to the 1999 red and yellow books*. 2. vydání. London: Thomas Telford, 2006. ISBN 0727734415.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES INGÉNIEURS-CONSEILS. *Annual Report 2016/2017* [online]. Ženeva, 2017 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://fidic.org/sites/default/files/FIDIC_Annual_report2017.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Změny závazků ze smlouvy na veřejnou zakázku podle § 222 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek* [online]. Praha, 2017 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: <http://www.portal-vz.cz/getmedia/7917f85f-fa8e-4053-8593-fb57021a7a5d/zmeny-zavazku-dle-222.docx>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, MINISTERSTVO VNITRA ČR, ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE. *Společné stanovisko Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k problematice vztahu povinnosti uveřejnit smlouvu na veřejnou zakázku podle zákona o zadávání veřejných zakázek a povinnosti uveřejnit smlouvu podle zákona o registru smluv* [online]. Brno, 2016 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.uohs.cz/download/Sekce_VZ/Methodiky/Spolecne-stanovisko-MMR-MV-UOHS-k-problematice-uvarejnovani-smluv.pdf

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický návod k aplikaci zákona o registru smluv (soukromoprávní část)* [online]. Praha, 2018 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/metodika-k-aplikaci-zakona-o-registru-smluv-soukromopravni-cast.aspx>

ROSENBERG, George a TWEEDDALE, Andrew. *FIDIC 1999 Books – Commentary on Clause 13* [online]. Teddington: Corbett & Co International Construction Lawyers Ltd, 2016 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: <http://corbett.co.uk/wp-content/uploads/Clause-13.pdf>

ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. *Směrnice generálního ředitele ŘSD ČR č. 18/2017 ver.1.1 – Změny závazků* [online]. Praha, 2018 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.rsd.cz/wps/wcm/connect/2f918a84-5e38-4b6b-9236-df2f86163764/SGR+18_2017+ver+1_1.pdf?MOD=AJPERES

ŘEDITELSTVÍ SILNIC A DÁLNIC ČR. *Směrnice generálního ředitele ŘSD ČR č. 5/2016 – Aplikace zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek* [online]. Praha, 2016 [cit. 29.10.2018]. Veřejně již nedostupné.

STÁTNI FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika SFDI pro ověřování a kvantifikaci finančních nároků* [online]. Praha, 2018. [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/metodiky/2018_metodika_naroku.pdf

STÁTNI FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY. *Metodika pro správu změn díla (variací) u stavebních zakázek financovaných z rozpočtu SFDI podle smluvních podmínek FIDIC (červené knihy) ve vztahu k úpravě zadávání veřejných zakázek – 1. vydání* [online]. Praha, 2018 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: https://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/metodiky/2018_metodika_variaci_1_vydani.pdf

3. Seznam použitých právních předpisů

Nařízení vlády č. 172/2016 Sb., o stanovení finančních limitů a částek pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2015/1986 ze dne 11. 11. 2015, kterým se stanoví standardní formuláře pro uveřejňování oznámení v oblasti zadávání veřejných zakázek a kterým se zrušuje prováděcí nařízení (EU) č. 842/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/23/EU ze dne 26. 02. 2014 o udělování koncesí. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. 02. 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU ze dne 26. 02. 2014 o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb a o zrušení směrnice 2004/17/ES. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Vyhláška č. 169/2016 Sb., o stanovení rozsahu dokumentace veřejné zakázky na stavební práce a soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Vyhláška č. 168/2016 Sb., o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018].

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.04.2011, sp. zn. 23 Cdo 746/2010, část občanskoprávní a obchodní. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.nsoud.cz/>

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.01.2017, sp. zn. 29 Cdo 868/2015. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.nsoud.cz/>

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29.08.2011, sp. zn. 32 Cdo 1818/2011, část občanskoprávní a obchodní In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.nsoud.cz/>

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.09.2016, sp. zn. 29 Cdo 4027/2014. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.nsoud.cz/>

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne ze dne 31.01.2017, sp. zn. 29 Cdo 868/2015. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.nsoud.cz/>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne ze dne 19.01.2012, č.j. 62 Af 72/2010 – 138. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.nssoud.cz/>

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19.06.2008, Pressetext Nachrichtenagentur GmbH proti Rakouské republice a dalším, C-454/06. I-04401. In: EUR-Lex [databáze práva EU]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <https://eur-lex.europa.eu/>

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 29.04.2004, CAS Succhi di Frutta SPA proti Komisi Evropských společenství, C-496/99. I-03801. In: EUR-Lex [databáze práva EU]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <https://eur-lex.europa.eu/>

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 13.04.2010, Wall AG proti městu Frankfurt nad Mohanem, C-91/08. 2010 I-02815. In: EUR-Lex [databáze práva EU]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <https://eur-lex.europa.eu/>

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 05.10.2000, Komise Evropských společenství proti Francouzské republice. C-337/98, I-8377. In: EUR-Lex [databáze práva EU]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <https://eur-lex.europa.eu/>

Rozhodnutí Technology and Construction Court (High Court of Justice) ze dne 16.04.2014, cit. č. [2014] EWHC 1028 (TCC) ve věci Obrascon Huarte Lain SA v. Her Majesty's Attorney General for Gibraltar [online]. [cit. 29.10.2018]. Dostupné z <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/TCC/2014/1028.html>

Rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 03.10.2017, č. j. ÚOHS-R0110/2017/VZ-28400/2017/323/PKm/JSu. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.uohs.cz/>

Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 15.12.2016, č.j. ÚOHS-S0909/2014/VZ-49432/2016/521/ZKu. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.10.2018]. Dostupné také z <http://www.uohs.cz/>

5. Seznam smluvních vzorů

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem – Obecné podmínky (na základě červené knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2016 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_4_OBCHODNI_PODMINKY/Obecne_OP.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky (na základě červené knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2016 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_4_OBCHODNI_PODMINKY/Zvlastni_OP.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování - výstavbu elektro a strojně - technologického díla a pozemních a inženýrských staveb projektovaných dodavatelem - Obecné podmínky (na základě žluté knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2016 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_4_OBCHODNI_PODMINKY/CACE_yellow_book_obecne_podminky_2_vydani.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování - výstavbu elektro a strojně - technologického díla a pozemních a inženýrských staveb projektovaných dodavatelem - Zvláštní podmínky (na základě žluté knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2016 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_4_OBCHODNI_PODMINKY/SFDI_YELLOW_BOOK_zvlastni_podminky_pro_CK.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro stavby menšího rozsahu - Obecné podmínky (na základě zelené knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2017 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z:

http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_4_OBCHODNI_PODMINKY/Obecne_podminky_pro_stavby_mensiho_rozsahu.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro stavby menšího rozsahu - Zvláštní podmínky (na základě zelené knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2017 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.pjpk.cz/data/USR_001_2_4_OBCHODNI_PODMINKY/RSD_GREEN_BOOK_zvlastni_podminky_4_2017_schvaleno.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky pro stavby Správy železniční dopravní cesty, státní organizace* [online]. Praha, 2017 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: <http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/podminky-fidic/zvlastni-podminky.pdf>

MINISTERSTVO DOPRAVY ČESKÉ REPUBLIKY. *Smluvní podmínky pro výstavbu pozemních a inženýrských staveb projektovaných objednatelem - Zvláštní podmínky pro výstavbu vodních cest České republiky (na základě červené knihy FIDIC)* [online]. Praha, 2018 [cit. 29.10.2018]. Dostupné z: http://www.rvccr.cz/public/files/userfiles/ke%20sta%C5%BEn%C3%AD/FIDIC/RVC_RED%20BOOK_zvlastni%20podminky%20vodnich%20cest_02-2018.pdf

Variace dle smluvních podmínek FIDIC a jejich aplikovatelnost v českém právním řádu

Abstrakt

Hlavním cílem této práce je analýza aplikovatelnosti variací dle smluvních podmínek FIDIC (zejména s přihlédnutím k jejich úpravě v Red Book) v českém právním řádu jak z pohledu soukromoprávní úpravy, tak z pohledu práva veřejných zakázek. Na základě této analýzy by mělo být zjištěno, zda jsou variace coby smluvní institut *sui generis* platně aplikovatelné v rámci stavebních projektů, které jsou realizovány na území České republiky.

Práce je přehledně rozdělena do sedmi kapitol, které jsou systematicky strukturovány od obecného popisu variací dle smluvních podmínek FIDIC přes rozbor variací v kontextu českého soukromého práva a práva veřejných zakázek až po praktickou část s konkrétními aplikačními příklady z českého právního prostředí.

První a druhá kapitola obecně popisují samotný institut variací, kdy také dochází k reflexi rozdílů a specifik jednotlivých vzorových knih. Společně s tím jsou v těchto kapitolách popsány také hlavní důvody pro potřebu variací a tři hlavní způsoby iniciace variací včetně jejich procesu administrace a schvalování.

Třetí kapitola seznamuje čtenáře s claimy jakožto dalším specifickým smluvním institutem smluvních podmínek FIDIC, přičemž tento je popsán zejména ve vztahu k variacím. Vyjma obecného popisu claimů se však práce podrobněji zabývá také jejich dělením a procesem jejich administrace a schvalování. Čtvrtá kapitola následně rozebírá další smluvní ustanovení smluvních podmínek FIDIC související s variacemi.

V navazující páté kapitole jsou variace posuzovány v kontextu české soukromoprávní úpravy. Variace je podrobněji popsána jako specifická změna závazku ze smlouvy, ke které může dojít beze změny samotné smlouvy. Podrobně jsou také analyzovány problematické aspekty související zejména s variacemi nařízenými

správce stavby a dostatečný prostor je také věnován komparaci zákonné úpravy smlouvy o dílo ve vztahu k smluvnímu institutu variací.

Prostřednictvím šesté kapitoly jsou variace zasazeny do kontextu národní i evropské úpravy práva veřejných zakázek. Předně jsou zevrubně popsány jednotlivé kategorie změn závazků ze smlouvy vycházející ze zákona o zadávání veřejných zakázek, kdy následně je posuzováno, zda je možné jednotlivé druhy variací administrovat prostřednictvím těchto kategorií změn závazků. V rámci této kapitoly jsou také analyzovány uveřejňovací povinnosti zadavatelů související s institutem variací. V závěru kapitoly je konstatováno, zda jsou variace aplikovatelné v limitech nastavených právem veřejných zakázek.

Poslední sedmá kapitola se věnuje praktickým aspektům užívání smluvních podmínek FIDIC na území České republiky, neboť ta popisuje modifikaci smluvní úpravy variací ze strany státních subjektů, které využívají smluvní podmínky FIDIC v rámci jimi financovaných výstavbových projektů v národní jurisdikci nejčastěji.

Klíčová slova

Variace. FIDIC. Smluvní podmínky FIDIC. Červená kniha. Veřejné zakázky. Dílo. Smlouva o dílo.

Variations under FIDIC contractual conditions and their applicability in the Czech legal order

Abstract

The main aim of this thesis is to analyse the applicability of variations under FIDIC contractual conditions (especially regarding their modifications in the Red Book) in the Czech legal order, both from the point of view of private law and public procurement law. Based on this analysis, it should be ascertained whether variations as a *sui generis* contractual institute are validly applicable in the construction projects realized in the Czech Republic.

The thesis is divided into seven chapters, which are systematically structured from the general description of variations under FIDIC contractual conditions through the analysis of variations in Czech private law and public procurement law to the practical part with specific examples from the Czech legal environment.

The first and second chapters describe the institute of variation itself, which also reflects the differences and the specifics of each sample book. The main reasons for the need for variations and the three main ways of initiating variations, including their administration and approval processes, are also described in these chapters.

The third chapter introduces to claim as another specific contractual institute under FIDIC contractual conditions, which is described in particular in relation to variations. Apart from the general description of the claims, the thesis deals in more detail with their division and the process of their administration and approval. The fourth chapter discusses further contractual provisions of the FIDIC contractual conditions of reference relating to variations.

In the following fifth chapter, variations are assessed in the context of Czech private law. The variations are described in more detail as specific changes in contractual obligations that can occur without changing the contract itself. The problematic aspects related in particular to the variations ordered by the engineer

are analysed in detail, and sufficient space is also devoted to the comparison of the legal arrangement of the contract of work in relation to the contractual institute by variations.

Through the sixth chapter, variations are embedded in the context of national and European public procurement law. First, the different categories of changes in contractual obligations based on the Public Procurement Act are described in detail, and it is then assessed whether it is possible to administer individual types of variation through these categories of changes in contractual obligations. This chapter also analyses the disclosure obligations of contracting authorities related to variations institutes. At the end of the chapter, it is stated whether variations are applicable within the limits set by public procurement law.

The last seventh chapter deals with the practical aspects of the use of FIDIC contractual conditions in the Czech Republic as it describes the modification of the contractual basis of variations by state entities that use the FIDIC contractual conditions most often in their nationally funded construction projects.

Keywords

Variations. FIDIC. FIDIC conditions of contract. Red Book. Public procurement. Work. Contract for Work.